1989.
V. évf. 1. (18.) szám
Ára: 39 Ft

video magazin

Kamerasuli: Varázslatos előtétek

24–25. oldal

Tisztítsuk, vagy ne?

41–43. oldal

Kedves Olvasó!

Mióta színesben jelenünk meg, 1987 júniusa óta, sikerült tartanunk a 48 oldalas lap 39 forintos árát. Időnként ugyan némi magyarázkodásra szorultunk, de azért sikerült megkímélni Önt, Kedves Olvasó, a garasos gazdálkodás részleteinek taglalásától. Pedig lenne mit megmagyarázni. Elegendő például csak a múlt év végére gondolni, amikor a hazai ipar jóvoltából a rendszeres megjelenésből sikerült újból afféle „meglepetés-újsággá" alakulnunk: hol a hónap végén, hol a következő hónap elején-közepén kerültek az újságosstandokra lapszámaink. Vagy a papír: miután 1988 júniusában bejelentettük, hogy ezután belső, kétszín-nyomásos oldalainkat is fényezett papírra nyomtatjuk, íme, újra itt a régi ofszetpapír. Ki gondolta volna, hogy a jó minőségű fényezett papírt egyszerűen nem gyártja tovább a papírgyár?

A levelek tanúsága szerint hónapról hónapra szinte ugyanazok veszik meg a Video Magazint. Leghűségesebb olvasóinkat nem is terhelnénk ilyen panaszáradattal, ha a címlapon nem utoljára találkoznának a 39 forintos árral. Mi már tudjuk, hogy csatát vesztettünk a hazai valósággal szemben. Februártól 10 forinttal emelnünk kell a Video Magazin árát. Másfél év alatt többször volt papíráremelés, a nyomda emeli a műveleti költségeket, némileg a honoráriumok is nőttek: a régi áron – már veszteségbe fordulva – a magazin szüntetné meg önmagát. Ígérni ilyen körülmények között csak egyet lehet: maradunk továbbra is az intézményektől, gyártóktól, kereskedelemtől független, csakis az olvasónak, Önnek felelős lap.

Bíró Zoltán

video magazin

ötlet

VIDEOVILÁG

FILMGLÓBUSZ

TESZT ÉS TECHNIKA

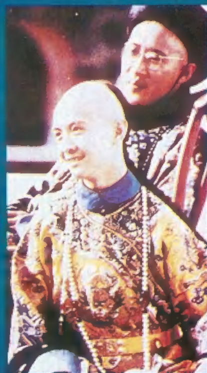
HÁZUNK TÁJA

VÁSÁRLÁS

KILÁTÓ

Az Ötlet hetilap magazinja · Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán · Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád · Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103–105.
Levélcím: Budapest 1986 · Telefon: 203-803, 203-804 · Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Király G. István igazgató
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16.
Kossuth Nyomda, Budapest 88.0716 · Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Címlap: Carlo
HU ISSN 0237-5141

Bármilyen hihetetlen, a tolókocsiban ülő hölgy nem más, mint Raquel Welch! A hollywoodi szexbomba ezzel a filmmel élete legnagyobb szakmai kihívásának tett eleget. Alakításával végleg meggyőzte a kétkedőket: nemcsak vonzó testi adottságaival, hanem színészi tehetségével is képes a nézőket meghódítani.

Miután az eutanázia, a „kegyes halál" egyre gyakoribb vitatémája a világsajtónak, bizonyára sokak érdeklődésére tarthat számot a film. A főszereplő Emily Bauer (Raquel Welch) gyógyíthatatlan betegségben, sclerosis multiplexben szenved. A valaha életvidám, egészséges anyának először megbénul az egyik lába, aztán fulladozik, végül pedig már csak tolókocsival tud közlekedni. A betegség megjelenítése éppoly kíméletlen, mint maga a kór. Emily egyre rosszabbul lesz, s egyre nehezebben viseli el, hogy terhére van a családjának, hogy nem tudja betölteni a feleség és anya szerepét. A depresszió elkerülhetetlen. Teljes bénultságában az asszony azt suttogja férjének: „Meg akarok halni".

A férj először megdöbben, de aztán ráébred: az egyetlen dolog, amit a feleségéért tehet, hogy megszabadítja kibírhatatlan gyötrelmeitől. Megkezdődik a férj harca a hivatalokkal, amelyek természetesen hallani sem akarnak a lélegeztetőgép kikapcsolásáról.

Végül egy magánklinika vállalja, hogy Emilyt a halálba altatja.

Jog a halálhoz

(RIGHT TO DIE)

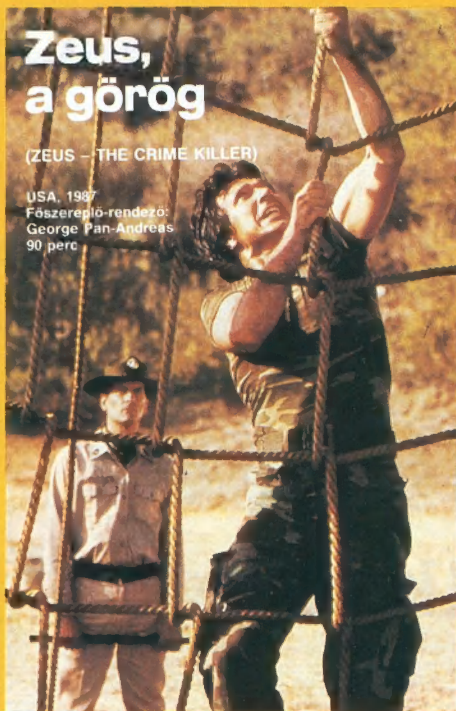
Főszereplők: Raquel Welch, Michael Gross
Rendező: Paul Wendkos
110 perc

Creepo Zoids

(CREEP ZONE)

USA, 1987
Főszereplők: Ken Abraham, Michel Aranda
Rendező: David DeCoteau
90 perc

Zeus, a görög

(ZEUS – THE CRIME KILLER)

USA, 1987
Főszereplő-rendező: George Pan-Andreas
90 perc

A film főszereplője, Zeusz, a Los Angeles-i rendőrség különleges ügynöke abban hasonlít mitológiai névrokonához, hogy ha kell, ő is odacsap a gonosznak, igaz, nem mennykővel, hanem jól irányzott karateütésekkel. A mi Zeuszunk is görög származású, és egyébként is keveréke – sőt robbanókeveréke! – Bruce Leenek és Alexis Zorbasnak.

Zeusz veszélyes kábítószer-kereskedők nyomára bukkan. Vad lövöldözés kezdődik, melynek során megölik a kollégáját, aki egyben a barátja is.

A bűnözők is fenik a fogukat a létüket veszélyeztető Zeuszra: „vérdíjat" tűznek ki a fejére, úgyhogy a szuperrendőr már a saját kollégáitól sem érezheti magát biztonságban.

Miután a hagyományos módszerekkel sehogy sem boldogul, két egykori vietnami bajtársával „rambósítják" magukat, és leszámolnak a kábítószermaffiával.

Mióta az első növendékszörnyeteg kidugta a fejét a *Nyolcadik utas: a halál* című film egyik szereplőjének hasfalán, futószalagon készülnek a horrorkedvelő nézőket is riogatni szándékozó szörnyfilmek.

A főhős rendszerint egy váladéktól csöpögő, zöldes-feketés színű, ízelt végtagokkal és rovarszerű, fölöttébb undorító koponyával rendelkező egyed, amelynek legkedvesebb elfoglaltsága az emberi faj példányainak szétmarcangolása. A klasszikus Nyolcadik utas – az időközben elkészült, tán még színvonalasabb második résszel *(A Bolygó neve: Halál)* együtt – olyan jól sikerült, hogy a nézőközönség látatlanban is vevő a hátborzongató szórakozásra. Ebben nem kis szerepe van az egyre tökéletesedő hollywoodi technikának.

A *Creepo Zoids* Amerikában játszódik, egy képzeletbeli atomháború után. Öt túlélő – két nő és három férfi – egy föld alatti laboratóriumba menekül a sugárzás elől. A laboratóriumban a háború kitörése előtt sikertelen génkísérleteket folytattak, s ezek következményeként kiéhezett szörnyek settenkednek a sötét folyosókon. A szörnyeknek még a szokottnál is jobban csöpög a nyáluk az ínycsiklandó „vacsora" láttán, csak azzal nem számolnak, hogy a gyanútlan látogatóknak – ha már túlétlek egy atomháborút! – egyelőre semmi kedvük meghalni.

A sztriptíztáncosnő halála

(STRIPPED TO KILL)

USA, 1987
Főszereplők:
Kay Lenz, Grey Evigom
Rendező:
Katt Shea Ruben
83 perc

Egy sztriptízbárban meggyilkolnak egy táncosnőt. A rendőrségi nyomozás zátonyra fut, mert a klub dolgozói közül senki sem hajlandó a „kopókkal" együttműködni. Cody, a rendőrnő vállalja, hogy inkognitóban beépül a klubba, mi több, egyenesen táncosnőnek! Bár egy kollégája végig a közelében marad, hogy szükség esetén a segítségére legyen, a színpadra egyedül kell felmennie, hogy aztán „végigvetkőzze" a számát. Időközben több sztriptíztáncosnőt is halálos támadás ér, és Cody élete veszélybe kerül.

A film jól sikerült krimi, kellemes sztriptízjelenetekkel, amelyek a mélyebb tartalom hiányáért kárpótolhatják a nézőt. További érdekesség, hogy a rendezőnő, aki egyben a forgatókönyvet is írta, diplomás pszichológus, s a rendezői munkái előtt színésznőként dolgozott jó néhány filmben.

Kaliforniai Bikák

(CALIFORNIA BULLS)

Chicagói Medvék, Detroiti Oroszlánok, Washingtoni Rézbőrűek, Atlantai Sólymok és Los Angeles-i Fosztogatók. Ezek nem gúnynevek, hanem egy halálosan komoly, mondhatni vérre menő játék résztvevői, az egyesült államokbeli első osztályú fociliga csapatait hívják így.

A név hűen fedi a valóságot. Az amúgy normális férfiak az öltözőből már mint modern gladiátorok jönnek ki – sisakban, válltömésekkel. A csíkos ruhába öltözött bírók sípolnak, és a két csapat egymásnak ront. A cél az, hogy a tojás alakú labdát ki tudja elrúgni, megfogni, vagy a vonalra helyezni – s mellékesen az ellenfél játékosait leteríteni, elrántani, elsodorni, összezúzni, megsemmisíteni. A játék egyesek szerint borzasztóan izgalmas – bár a labda az esetek többségében csupán másodpercekig van játékban. A maradék tízperceket a helyi zenekar játéka és a hangulatot tetőfokára vivő, egyenruhába öltözött lányok statisztálása mellett, taktikai megbeszéléssel töltik a csapatok. Az eredményjelzőre pontok kerülnek, s végül valamelyik csapat nyer.

Az európai focihoz szokott nézőnek ennyi vagy még ennyi sem derül ki egy amerikai focimeccsből, ami pedig az amerikai férfiak százezreit köti a tévékészülékhez hétről hétre. A hallatlan népszerűségnek hála, óriási pénzek folynak be az NFL – a fociliga – kasszáiba. A sztárcsapat a mennyekbe megy, s vele együtt részesedik a dicsőségből – és annak anyagi vonzataiból – a menedzser, a szponzor és maga a játékos is. Ezt a különös világot mutatja be, a nem amerikai nézőnek is élvezetes stílusban a California Bulls, azaz a Kaliforniai Bikák című tízrészes filmsorozat, melynek első darabja most került videoforgalomba Nyugat-Európában. A sorozat főhőse az edző, Ernie Denardo, a Bikák és a maffia helyi „kirendeltsége". Ez utóbbi természetesen – tudván, hogy a csapat potenciális aranybánya – meg szeretné kaparintani a klubot.

A küzdelem tehát „kétfrontos", egyrészt a zöld füvön, másrészt a doppinglaborokban, fehér asztal mellett, és a puha ágyakban dőlne el a Bikák jövője, ha a derék edző és tanítványai ezt szótlanul tűrnék. De hát nem olyan fából faragták ezeket a fiúkat. Felveszik a harcot más gengszterek ellen is...

USA, 1985
Főszereplők: Geoffrey Scott, Delta Burke, Clayton Landley
Rendezte: Rod Daniel, Bruce Seth Green
105 perc

Elcserélve

(LIKE FATHER, LIKE SON)

USA, 1987
Főszereplők: Dudley Moore, Kirk Cameron, Sean Austin
Rendező: Rod Daniel
98 perc

Két év szünet után újból jelentkezik a filmvilágban Dudley Moore, a szuperkomikus. Ráadásul parádés szereppel.

Dr. Jack Hammond szívsebész (Moore játssza) a felesége halála óta csak a munkájának él; búcsút mondott az élet örömeinek, és kizárólag a karrierjére koncentrál. A rágógumizó asszisztenseken mélyen felháborodik, a csinos ápolónőket pillantásra sem méltatja – egyszóval a tökéletes főnök. A fia, Chris nem ilyen. Mondhatni, szöges ellentéte az apjának: rajong a dzsipekért, a lányokért meg a könnyűatlétikáért. Érthető hát, ha apa és fiú kapcsolata korántsem felhőtlen.

Az igazi bonyodalmak akkor kezdődnek, amikor egy indián varázsitaltól (amit a papa tévedésből felhajt) a fiú testébe költözik az apa személyisége és viszont. Ez nagyszerű alkalmat szolgáltat Dudley Moorenak a tinédzser-bolondozásra, amit a kitűnő színész maradéktalanul ki is használ.

Az „elcserélt"– főszereplők különbözőképpen érzik magukat új bőrükban: Chris – az apja képében – végigjárja az addig tiltott éjszakai bárokat, élvezi a hitelkártya előnyeit, az apja főnökének a feleségével cicázik és a kórházban üvöltő heavy-metall zenét hallgat.

A szívsebész viszont – fia fizimiskájában – percek alatt az osztály leggyűlöltebb stréberjévé válik, lejáratja önmagát meg a társait a váltófutásban, és még az iskola „nagyfiújával" is összerúgja a port.

Chris is bajba kerül, amikor egy nehéz műtétet kellene elvégeznie, ráadásul apjának régi nőismerősei is zaklatják.

Reggel aztán apa és fia megegyeznek abban, hogy ez így nem mehet tovább, meg kell találni a varázsital ellenszerét.

Vadromantikus vakáció

(WHITE WATER SUMMER)

Alan Black elkényeztetett New York-i fiúcska, akit a szülei nyáron elküldenek egy igazi „vadromatikus" túrára, hogy csemetéjük belekóstoljon az élet nehézségeibe. Nem is sejtik, hogy elhatározásukért a fiuk csaknem az életével fizet.

Alannek semmi kedve az „izgalmas" egyhetes túrához, mert tudja, hogy a túravezető csakis egy tudálékos egyetemista vagy felnőtt lehet, aki persze pontosan kikalkulálja a veszély mértékét, és egy milliméterrel sem megy előbbre az abszolút biztonságosnál. A szüleivel folytatott vitában alulmaradva, Alan kénytelen-kelletlen becsomagol, és nekivág az olyannyira utált vakációnak.

Rossz sejtelmei sajnos beigazolódnak: Vic, a túravezető még a szokásosnál is ostobább, és Alan a megismerkedésük után nem sokkal összeütközésbe kerül vele. A túrázás-kenuzás-hegymászás lassanként Vic és Alan párharcává válik.

Egy nap aztán fehéren-feketén kiderül, hogy Vic nemcsak ostoba, hanem hitvány alak is. Otthagyja Alant, aki kötélen csüng egy szakadék fölött, s hidegvérrel „tovább"-ot vezényel a túra többi résztvevőjének. Alan pedig megismeri a halálfélelmet.

USA, 1987

Főszereplők: Sean Astin, Kevin Bacon

Rendező: Jeff Bleckner

90 perc

Az igazgató

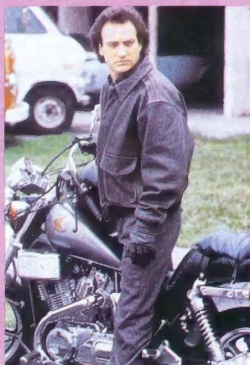
(THE PRINCIPAL)

USA, 1987

Főszereplők: James Belushi, Rae Dawn Chong, Michael Wright

Rendező: Christopher Cain

109 perc

Az amerikai tanulóifjúság fegyelmezése egyre megoldhatatlanabb feladat elé állítja az ottani tanártársadalmat. A filmekben pedig a „gyermekszelídítő" tanárok kezdenek hasonlítani a bűnözőkkel szembeszálló magányos szuperrendőrre, akinek fő fegyvere az erőszak. *Az igazgató* című film főszereplője egy fiatal, lobbanékony tanár, aki úgy mutatkozik be, hogy darabokra tör egy vadonatúj Porschét a baseball-ütőjével. Mentségére szóljon, hogy a kocsi gazdája elszerette tőle a feleségét. Büntetésképpen szégyenteljes viselkedéséért előléptetik; egy olyan középiskolának lesz az igazgatója, amely már nem is iskola, hanem valóságos bűntanya. Napirenden van az erőszak, a kábítószer-kereskedelem, a nők megerőszakolása; a tantestület tehetetlen és látszólag beletörődött abba, hogy a civilizált világhoz nem sok köze van a Brandel High Schoolnak.

Az új igazgató, Latimer felgyűri az ingujját, és munkához lát, hogy kitakarítsa a disznóólat. A dolog mindaddig viszonylag rendben megy, míg Latimer szembe nem kerül Duncannel, a fekete bőrű bandavezérrel. A megszégyenített semmirekellő bosszút esküszik az új igazgató ellen, és hadüzenetként mindjárt ócskavasat is csinál(tat) Latimer méregdrága motorkerékpárjából. Az igazgató elfogadja a kihívást, és a következő találkozásukkor sok ezer dollárnyi herointól „szabadítja meg" a gátlástalan tanulót. Felgyorsulnak az események. Az egyik fiatal tanárnőnek eltörik a karját egy sikertelen erőszakolási kísérlet során, egy iskolásnak pedig – aki az igazgató pártján van – késsel összeszabdalják az arcát.

Latimernek vörös köd lepi el az agyát, és elindul, hogy leszámoljon Duncannel.

Pornófilmekről – pornórendező szemével

Talán nem tévedek túl nagyot, ha azt mondom, hogy Magyarországon nincsen olyan képmagnó – legyen az állami tulajdonban vagy magánkézben –, amelyen ne játszottak volna már le pornókazettákat. Ez azt jelenti, hogy a félmilliósra becsült videomagnó-állományt, annak hatósugarát alapul véve, a lakosság 60–70%-a már átesett a „szexkeresztségen". Azóta is habzsoljuk a tiltott műfaj gyümölcseit – az egyik legbiztosabb fogyasztópiac lettünk. Persze azért már mi is mutogatjuk oroszlánkörmeinket: Staller Ilona (Cicciolina) személyében van egy világsztárunk, bedolgozunk az osztrákoknál (pl. a nevezetes, csak *Hortobágy* címen ismert produkcióba), sőt újabban már Made in Hungary jelzésű műsorok is fölbukkannak. De nemcsak nézhetjük őket, hanem olvashatunk is róluk: többen is nekivágtak a feladatnak, hogy beszámoljanak az erotikus film és azon belül a pornófilmek történetéről (*Mozgó Képek* 1988/1–7; *Ötlet Video Magazin* 1987/10–1988/4. sz.). Arról viszont már lényegesen kevesebb információnk van, hogy látják belülről a „szakmát" maguk a pornófilmesek.

A pornófilm majdnem egyidős a filmművészettel, az elsőt 1908-ban, Franciaországban forgatták *Az aranytallér, avagy egy jó kis vendégfogadó* (L'Ecu d'Or on la bonne auberge) címmel. Bár mindig is nagy népszerűségnek örvendett, mégis jó 60 év kellett ahhoz, hogy kilépjen az illegalitásból, hivatalosan is elfogadják, a forgalmazó cégek nyilvánosan is vetíthessék, kölcsönözhessék. A közvetlen előfutárok – Russ Meyernek, „a szexfilmek királyá"-nak mozijai, a svéd, a dán és a japán filmek után Gerard Damiano *Mély torok* (Deep Throat, 1972) című „mesterműve" hozta meg a pornó igazi áttörését. A szexuális vágyait (elsősorban) feneketlen torkában kiélő hősnő (Linda Lovelance elbűvölő alakításában) történetének hatalmas sikere végleg elsöpörte az addigi korlátokat, s elindította a kemény pornó tömeges elterjedését. Ismerkedjünk most meg Gerard Damianóval, a film készítőjével.

Gerard Damiano az Egyesült Államok egyik legismertebb, legnépszerűbb pornófilmrendezője. A 60-as évek közepén még neves fodrászként űzte tevékenységét New York Queens negyedében lévő szépségszalonjában. Első filmes tapasztalatait is ebben a minőségben (később pedig maszkmesterként) szerezte a különböző független filmgyártók szolgálatában. Érdeklődése hamarosan a pornó felé fordult, s a 70-es évek elejétől már filmrendezésre adta a fejét. A Mély torok sikere a szexsztár mellett számára is meghozta a hírnevet, amelyet azután tovább öregbített olyan „akciófilmekkel", mint pl. *Az Ördög Miss Jonesban* (The Devil in Miss Jones), az *Alpha Blue* vagy a *Hadd jöjjenek a kicsikéim* (Let My Puppets Come). Népszerűsége mit sem kopott, filmjeit ma is játsszák, nemegyszer Oshima és Bertolucci sokat vitatott erotikus filmjeivel közösen, őt magát pedig bemutatókra, fesztiválokra hívják. Ilyenkor szívesen válaszol a még mindig élénken érdeklődő újságíróknak, s fejti ki véleményét kedvenc műfajáról.

Az erotikus filmek III. fesztiválján, amelyet a római Altro Cinema rendezett 1982-ben, megkérdezték tőle, milyen változást tapasztalt az amerikai pornófilm műfajában, illetve a közönség hozzáállásában, 10 évvel korszaknyitó filmjének elkészülte után, így válaszolt: „Én azt mondanám, hogy elsősorban a közönség változott. Néhány évvel ezelőttig még elegendő volt betoldani egy-egy kemény jelenetet, s biztosítva volt a jó bevétel. Ma már ez nincs így. A közönség a pornó esetében is megköveteli a jó minőséget. Ez jó vágást, jó fényképezést, szórakoztató történeteket jelent. Nem könnyű mindezt együtt megvalósítani egy kis költségű filmben, ha a rendező nem szereti nagyon a munkáját, s nem mestere a szakmának."

Mintegy a fentiek igazolására elmondhatjuk, hogy a szakma kiváló mestere alig 22 ezer dollárból hozta ki a Mély torok című filmjét. Azóta – elsősorban az inflációnak köszönhetően – ez „drámai módon" fölugrott 100–150 ezer dollár közé. S ezek csak az átlagos kiállítású produkciók! Valójában kevesen merik kockáztatni a pénzüket a pornófilmek iparában, hiszen itt is csak azok rúghatnak a labdába – hasonlóan az igazi mozifilmekhez –, akik nemcsak nagy tételben gyártanak, hanem maguk is forgalmazzák, kölcsönzik, mutatják be filmjeiket. Az igazi haszon ugyanis ezen van. Éppen ezért a rendezők nagy része általában producer is egyben. Damiano köztük is kivételnek számít, hiszen még a forgatókönyveket is saját maga írja. Igaz, a kedvenc szerzője Victor Spinelli, aki szerinte egyedül ő képes a szexet és a humort meggyőzően tudja elegyíteni. Nálánál csak egyetlen univerzálisabb pronófilmest ismerek, a magyarországi feketepiacon leginkább felbukkanó Mike Huntert, aki filmes feladatok ellátása mellett olykor maga is „beszáll" a történetbe.

A pornófilmekben a hangsúly természetesen a színészeken (vagy inkább közreműködőkön) van. Ezek nagy része a szűk, a „foglalkozásából" élő réteget leszámítva, főleg amatőrökből tevődik össze. Hiszen a személyük lényegtelen! A filmekben szereplők puszta meghódításra váró objektumok, ahol a lényeg a testek összegabalyodásának mind szemléletesebb bemutatásán és a test különböző nyílásainak megtöltésén van. Sokan állítják viszont, hogy ehhez teljes realizmusra, a személyek teljes absztt- ▶

zőnek azonban más a véleménye erről. Szerinte „ez az amerikaiak hóbortja". „Filmjeim elsősorban az amerikai piac számára készültek. Amikor azonban Európába érkeznek, ugyanazok a forgalmazók a fellációt inkább szodómiával vagy más »helyi szokásokkal« akarják helyettesíteni. A valóságban egy pornószerző semmiféle védelemre nem számíthat." Hiába, a szabadalmak háborújának olykor áldozatai is vannak!

Az emberek többsége azt hiszi, hogy szexfilmet forgatni izgalmasan könnyű, hálás feladat. Valójában iszonyúan nehéz, nagyon kemény munka ez. Ezt egy (pornó)film a (pornó)filmben típusú francia mozi után tudtam meg. A sok iróniával, humorral fűszerezett film – a címére ugyan már nem emlékszem, csak arra, hogy ez egyik szexfilmfesztiválon a nagydíjat kapta – a pornófilmkészítés kulisszatitkaiba avat be, amelyben pl. a felvétel kezdete előtt két hölgy próbál „életet lehelni" a főszereplő megfáradt munkaeszközébe, vagy a leszbikus lányok a sorra kerülésük előtt Miki egér és Donald kacsa legújabb képregénykalandjaival ütik el az időt.

„Persze a legnagyobb gond – mondja Damiano –, hogy nagyon kevés az olyan színész, aki – mégha szexuálisan felszabadult is – képes lenne bizonyos jeleneteket adott körülmények között eljátszani. Emiatt szinte mindenki dublőrökhöz fordul... akik

▶

rakciójára van szükség. (Nem véletlen, hogy a kielégülési arány a pornófilmekben a legnagyobb!) Megint mások azt mondják, hogy a pornószínész legfőbb erénye a kifejezéstelenség kell hogy legyen.

Damiano szerint: „Ez az egyik közhely, amelyet a kemény pornó műfajával kapcsolatban hangoztatnak. A valóságban azonban a legnagyobb gond a színészek színvonalával van. Vannak kivételek is, mint Linda Lovelance, Marilyn Chambers, Georgine Spelvin vagy Serena, akik tíz évvel az első szereplés után továbbra is a legjobbak." Saját tapasztalatai alapján a férfiszínészekben az exhibicionizmust részesíti előnyben, mert, mint állítja, „csak egy exhibicionista képes önmagát mutogatni a filmfelvevő előtt". A nők mások, ők képesek színlelni a nemi aktust és az orgazmust. Vélhetőleg ezért is tölti ki filmjeiben az erotikus jelenetek hatvan százalékát a felláció, az orális szerelem. A rende-

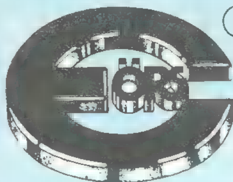
olyat tudnak, amit ■ többi színész nem tud, vagy nem akar eljátszani. Ezért van az, hogy a pornófilmekben játszó színészek kilencven százaléka ilyen dublőr."

A közszemérem az idők során folytonos átalakuláson ment/megy keresztül, ■ ezt ■ változást mindig figyelembe kell venni. Az az igazság, hogy az emberek alapjában véve félnek a szexualitástól, legalábbis nem szeretnek arról beszélni, vitatkozni. Viszont nézni annál inkább! AIDS-terhes korunkban pedig – az óvszer mellett – várhatóan még inkább megnő a kereslet a sokszor „leírt" pornóműsorok iránt. Damiano azt tartja ■ legfontosabbnak, hogy ■ néző elfogadható tálalásban kapja a filmet. Ennek érdekében gyakran fordul ■ vígjáték jelleghez, a komikumhoz. „Az a lényeg – mondja –, hogy a közönség nyugodtan végigülje a filmet, és úgy nézze végig a szexet, hogy közben ne vegye komolyan. Csak ebben az esetben képes úgy nézni azt, hogy örömét lelje benne és szórakozzon rajta."

S bár filmjei a szexet mint játékot és szórakozási forrást propagálják, amely mentes mindenfajta pszichikai, érzelmi és társadalmi töltéstől és kötöttségtől, történeteinek főszereplői mégis szinte mindig tragikus körülmények között pusztulnak el. Olykor a valóságban is. Ugyanis a közelmúltban hagyta itt a földi árnyékvilágot John Holmes, akivel több filmben is együtt dolgozott, s akiben szerinte megvolt ■ jó pornószínészre jellemző összes tulajdonság. Holmes közel 14 ezer szex-tett után (a saját bevallása szerint ennyi nővel volt dolga) állítólag AIDS-fertőzésben halt meg.

„Igen, igaz, hogy mindegyikük tragikus véget ér. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy én azonosítom a szabad szexuális életet a végzettel. Valójában sok dolog van, amit értékelek egy filmben. Ilyen alkotórész az izgalom, de szeretem ■ horrort is. Mindezek az elemek arra szolgálnak, hogy egy szexfilmből olyan filmet alakítsanak, amely képes lekötni ■ nézők figyelmét. Más szavakkal: jó filmmé változtatja."

Szilágyi Gábor

AZ EÖRS VEGYESIPARI KISSZÖVETKEZET ÁTJÁTSZÓKÁBEL-GYÁRTÁSI PROGRAMJA GARANCIA A MINŐSÉGRE!

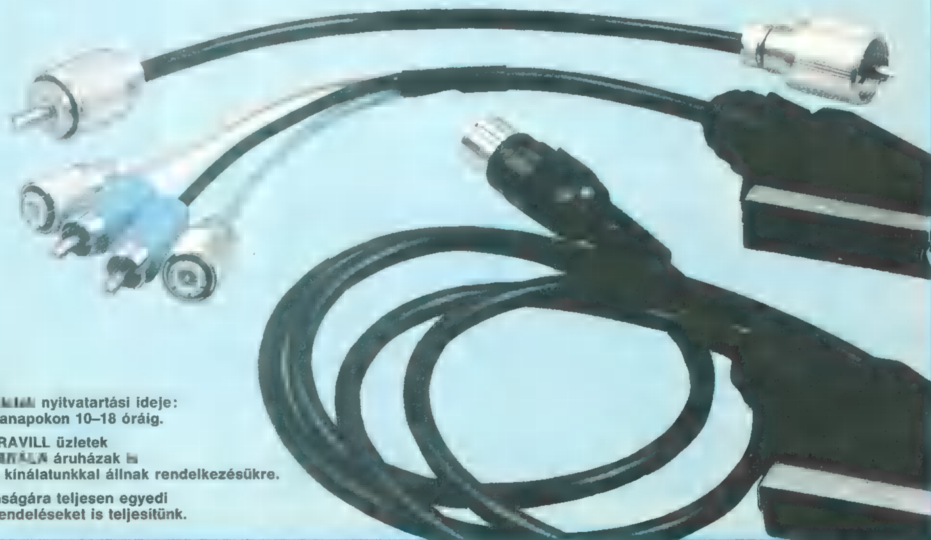
Kisszövetkezetünk többéves tapasztalat alapján kiváló minőségben gyárt video- és audiocsatlakozó, illetve átjátszó kábeleket.
Tetszetős csomagolás, nagy üzembiztonság, esztétikus kivitel és garantált minőség jellemzi termékeinket, melyeket azonosító számmal láttunk el, hogy megrendelőink választását és a megrendelést megkönnyítsük.
Prospektusaink [redacted] szaküzletekben rendelkezésre állnak. Megrendelésre utánvéttel postán is szállítunk.
Termékeink lehetőséget nyújtanak a legkülönbözőbb csatlakozó rendszerek – DIN, Jack, RCA, Euro-Scart – közötti kapcsolatok létesítésére igen tág alkalmazási területeken, például: hangátvitel (audio), képátvitel (video), kombinált videokészletek, hangfalcsatlakozók, antennacsatlakozók tv-hez, rádióhoz.
Video-összekötő kábeleink alkalmasak számítógép, tv és különböző csatlakozórendszerű videorekorderek egymással és tv-vel való összekapcsolására, kép-hang átjátszás, több ponton való bevitelére.

ÚJ TERMÉKÜNK! REKLÁMÁRON!

Univerzális videoszett. Alkalmas mindenfajta audio- video-csatlakozás kiépítésére.
Export-kiváltó csatlakozókínálatunk:
BNC dugóaljzat, TNC dugóaljzat, PL dugóaljzat, EURO-SCART dugóaljzat, RCA dugó, 220 V-os öntött, dugaszolóvillás készülékzsinór
Figyelmükbe ajánljuk vegyipari készítményünket!
Oxidált kábelek forrasztását elősegítő – garantáltan semleges kémhatású – szabadalmaztatott forrasztóolajunk előnyösen használható gyártó- és szerviztevékenységüknél.
Krómtisztító pasztánk krómozott vagy nikkelezett felületekről [redacted] ún. vakrozsdát könnyen eltávolítja, [redacted] kialakuló felület fényes és vízlepergető lesz.
Réztisztító krémünk alkalmas réz és ötvözeteinek felületi tisztítására a felület megsértése nélkül.
Az általunk gyártott kábeleket, dugaszolós csatlakozókat és vegyi termékeket megrendelheti és megvásárolhatja a

Budapest II., Frankel Leó u. 45. (359-179) és a
Budapest III., Szentendrei út 211. (687-214)

üzleteinkben, ahol egyéni és közületi vásárlókat egyaránt kiszolgálunk. Az üzletek nyitva tartási ideje: munkanapokon 10–18 óráig.
A KERAVILL üzletek és a SKÁLA ÁRUHÁZAK is teljes kínálatunkkal állnak rendelkezésükre.
Kívánságra teljesen egyedi megrendeléseket is teljesítünk.

Az [redacted] nyitvatartási ideje: munkanapokon 10–18 óráig.

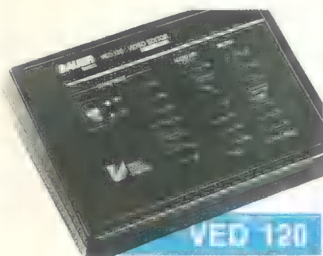
[redacted] KERAVILL üzletek és a [redacted] áruházak [redacted] teljes kínálatunkkal állnak rendelkezésükre.

Kívánságára teljesen egyedi megrendeléseket is teljesítünk.

Videokeverők amatőröknek

Az az amatőr videózó, aki néhány éve saját műsort kívánt készíteni, aligha tehetett mást, mint hogy bekéredzkedett egy utómunkálati stúdióba, ahol elképzeléseinek, no meg a technikai lehetőségeknek megfelelően keverhette, trükközhette és vághatta videoanyagait, általában nem kevés pénzért. A technikai fejlődés azonban létrehozta az amatőr célokra szánt gyártó egységek teljes sorát: a videokeverőket, trükkegységeket, időalap-korrektorokat és editáló távvezérlőket.

Nézzük most a videokeverőket. Két jellegzetes típust mutatunk be ■ skála alsó és felső végéről.

VED 120

Az ábrán látható Bauer-Bosch három potenciométerből, egy kapcsolóból és még kb. 20 elektronikus alkatrészből áll. A VED 120 névre hallgató dobozt valami furcsa meggondolásból „Video Editing System"-nek nevezték el, holott semmi köze az editáláshoz. Az első potméter mindössze annyit csinál, hogy ■ mindenkori legkedvezőbb zajviszonyok és képélesség érdekében vagy csillapítja, vagy egy picit kiemeli a videojel nagyfrekvenciás tartományát. A második potméter ■ két hangcsatorna közti átúszásokat teszi lehetővé, míg a harmadik az előbb kevert két csatorna kimenetét és egy mikrofoncsatornát tud keverni. Ez ■ készülék ötletes segítség ■ legegyszerűbb feladatokhoz: átmásoláshoz, szöveg és zene kép alá keveréséhez (audio dub módban).

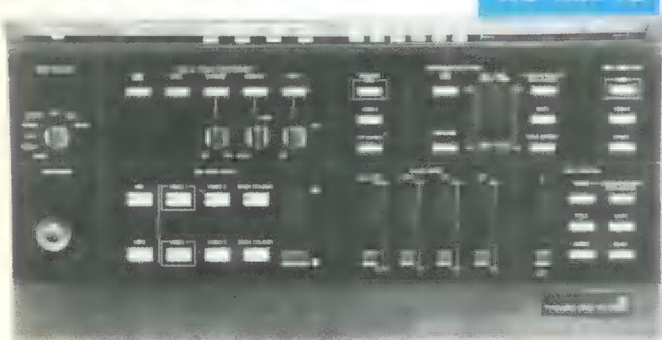
Másik bemutatásra szánt készülékünk ■ Panasonic WJ–MX 10 típus. A Panasonic már eddig is készített kis keverőpultokat, de ezzel nagyot lépett előre. Tudjuk, hogy az alapvető probléma az, hogyan hozzuk szinkronba azt a két (vagy több) videojelet, amelyet össze kívánunk keverni. Ehhez időalap-korrektorra van szükség, amely ez ideig meglehetősen drága, profi eszköznek számított. A szóban forgó keverőpult azért számíthat nagy sikerre, mert egybeépítették egy időalap-korrektorral, amely biztosítja a két bejövő videojelforrás közti szinkront.

A TBC-knél kulcskérdés az, hogy milyen finom felbontásban lehet a jelet tárolni. Jelen esetben a TBC felbontása mintegy 300 sornyi, ami megfelel egy jó minőségű VHS jelnek, vagyis az időalap-korrektoron keresztülmenő jel nem romlik észrevehetően. A TBC lehetőségeiből adódóan kialakítottak néhány digitális effektust, így ■ pult egy trükkegységet is helyettesít. Hatfokozatú mozaikeffektus, változtatható sebességű strobo („kockázás") és „paint" áll rendelkezésre ■ TBC jóvoltából; 17-féle „wish" illetve „wipe", amelyek közül a kör és ■ téglalap egy botkormány segítségével pozicionálható ■ képernyőn. Jóllehet ezek a trükkök már nem divatosak a profi technikában, mivel ott sokkal látványosabb (és persze költségesebb) megoldásokkal élnek, az amatőr számára nagy lehetőséget jelent az is, ha ■ felsorolt trükköket jó minőségben megcsinálhatja a saját anyagai vágásánál.

Nem említettük még a háttértrükköt, amely ez esetben két potméterrel finoman beállítható; lehetőség van ■ hátteret nyolcféleképpen színezni. Korrigálhatjuk az elrontott fehéregyensúlyt és a túl nagy vagy túl kicsi videojelszintet is. A pulthoz lehet csatlakoztatni egy karaktergenerátort, amelynek jele bekeverhető a pult kimenőjelébe. A hangrész mikrofon- és nagyszintű jelet egyaránt képes fogadni; a szintet sztereó kivezérlésjelző mutatja.

Amint látjuk, a WJ–MX 10 sokféle utómunkálatra használható. Ára az NSZK-ban mintegy 3800 márka.

WJ–MX 10

Figyelő

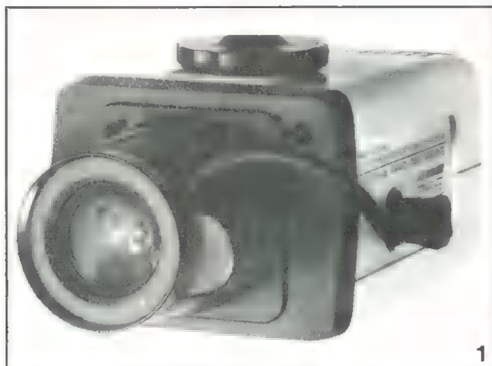
Ki tudja, hány ember él abból, hogy figyel. Semmi mást nem csinál, csak ül és néz. Esetleg körbesétál. Esetleg alszik egyet közben. .Sok közülük idősebb, nyugdíjas. Az ilyen megfigyelő munka során általában nem történik semmi; ha történik is, nem sokat kell tenni. Meg kell nyomni egy gombot vagy telefonálni kell. Az ilyen jellegű munkakörben általában nincs szükség feszített figyelemre és folyamatos, aktív cselekvésre. Egyszóval: egy megfelelően felszerelt videokamera tökéletesen el tudja látni ezeket a feladatokat.

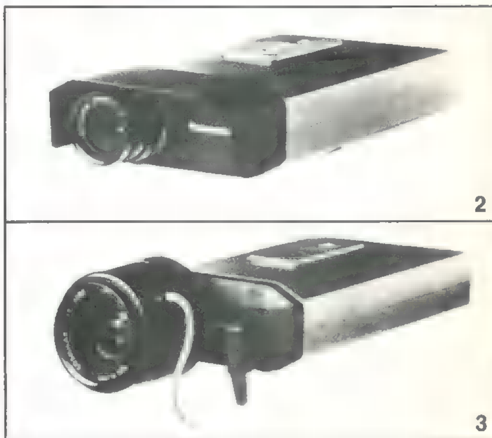
A kamerát össze lehet kötni egy automatikus riasztó rendszerrel, vagy jelét el lehet vezetni a központba, ahol egy ember sok helyszínt, sokféle folyamatot ellenőrizhet. Ezek az elektronikus felügyelő és egyéb ipari célú rendszerek néha igen bonyolultak, mivel szervesen beépülnek valamilyen technológiai folyamatba. Másrészt ezek ■ felszerelések drágák. De nincs messze az idő, mikor otthonainkban is megjelennek hasonló rendszerek, amelyek az életet biztonságosabbá egyszerűbbé és kényelmesebbé tehetik.

A legegyszerűbb példa: egy toronyház tetejére szerelt videokamera „figyeli" a játszóteret. Jelét ■ központi vevőantennarendszer valamelyik üres csatornájára modulálják, és ■ lakásokban ■ bekapcsolt és a kérdéses csatornára hangolt tévéken nézni lehet, mit csinál a gyerek ■ téren. Ilyen rendszerek már nálunk is működnek. Persze ■ színes, nagy képernyős tévét emiatt nem célszerű kivinni a konyhába, ahol ■ nagymama épp dolgozik; e célra egy pici, olcsó fekete-fehér tévé is megfelel. A kamerával szemben viszont fokozott követeléseink vannak. El kell viselnie a nyári meleget, az esőt, a téli fagyot, a rászálló galambokat és még sok minden mást. A legfontosabb azonban az, hogy legyen nagyon érzékeny, hiszen a legfontosabb szolgálatot akkor végzi, amikor sötét van, este, illetve éjszaka, minimális megvilágítás mellett. És hát a legtöbb helyszínt nem lehet vagy nem érdemes megvilágítani, mert sokba kerül. Ez ideig különleges kamerákat és monitorokat használtak ilyen célra. Ma már a rendkívül érzékeny, közönséges kamerák is megfelelnek.

A Panasonic egész sorát kínálja az ipari kameráknak. Ezek

szemek

1

2

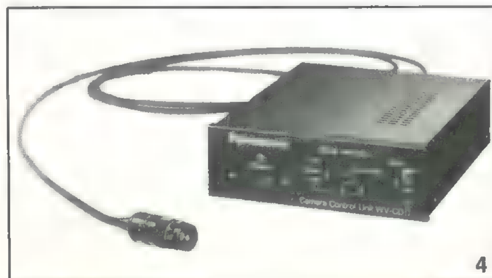
3

egy része színes, s annyira olcsó, hogy gazdaságosan alkalmazható mindenütt, ahol a színeknek fokozott jelentőségük van. Azt persze nem szabad elfelednünk, hogy ■ fekete-fehér kamerák érzékenyebbek és nagyobb a felbontásuk. A nagy felbontás nem mindig fontos, ezért az ipari célra készülő színes kamerák egyetlen CCD-vel működnek. Cső számításba sem jöhet, mert a kis méret és a nagy megbízhatóság követelményét olcsón csak félvezetőkkel lehet kielégíteni. A WV–CD 130/132 típus egy színes, jó felbontású kamera. Mint ■ legtöbb ilyen, ez is szinkronozható kívülről, mivel általában több hasonló kamera működik egy rendszerben. A legkisebb, még elegendő megvilágítás 10 lux. (Normális esetben 100 lux az ajánlott.) Hogy a kamerával ■ gyors mozgásokat is követni lehessen, a kiolvasási időt 1/1000 mp-ig lehet csökkenteni, de ilyenkor legalább 200 lux megvilágítás szükséges. A kiolvasási idő csökkentésével ■ kamera nemcsak a gyors mozgásokat hanem az olyan különlegesen erős megvilágítású jeleneteket is közvetíteni tudja, mint amilyen pl. egy hegesztés. Az objektív cserélhető. Az ipari kamerákon általában fix objektíveket használnak, hiszen ezek ■ felszerelés és beállítás után felügyelet nélkül működnek. A 130-as típus beépített tápegységgel rendelkezik, ■ 132-es kivitel 12 V-ról működtethető. A fehéregyensúly-beállítás automatikus, de kézzel, sőt távvezérléssel is elvégezhető.

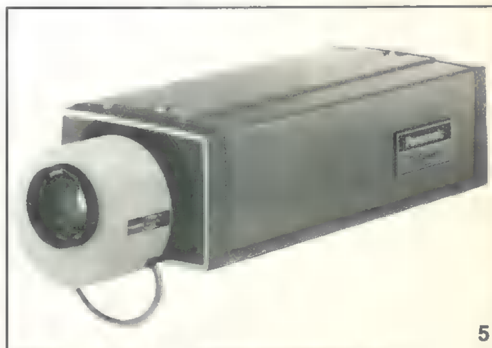
A WV–CD 110A típusjelű kamera **(1. ábra)** szintén CCD-vel működik, a fehéregyensúly-állítás pedig automatikus. Táplálható a hozzávaló tápegységről, de kapható hozzá egy speciális színes monitor is, amely ■ hozzákapcsolt kamerákat (akár hármat is) ellátja tápfeszültséggel. A rendszer kiegészíthető pl. az AG-6010 jelű speciális képmagnóval, amely folyamatosan rögzíteni tudja a videokamerák jelét 72 órán keresztül. A monitor alaphelyzetben csak ■ kamerákat táplálja, csak a riasztáskor kapcsol be és ad képet. Adapterek segítségével még további kamerák állíthatók a rendszerbe. A WV–CD 110A típusú kamera 10 lux érzékenységű, kívülről nem szinkronozható. Kapható a tartozékok között egy olyan motoros svenk-fej is, amely a falra szerelt kamerát 20-tól 300 fokig állítható tartományban oda-vissza mozgatja.

Erre ■ fejre más kamera is felszerelhető, mint pl. a WV–80 nevű fekete-fehér, vidikonnal működő típus **(2. ábra)**. Speciális videokábelen a jele akár 800 méter távolságra vezethető, ami néha igen jól jön. 10 luxtól ad képet egy fix, 16 mm-es objektív segítségével. „Kistestvére", a WV–85 **(3. ábra)** sötétben is lát, mert mindössze fél lux az általa kívánt legkisebb megvilágítás. Igaz, ezt Newvicon csővel éri el. Svenkfej, nedvességtől vagy portól védő ház kapható mindkét típushoz. Felbontásuk igen jó, 500 sor körüli, és a kép jel-zaj viszonya 40 dB-nél jobb.

Még egy pillanatra térjünk vissza a színes kamerákhoz. Talán a világ legkisebb speciális kamerája ■ WV–CD 1 típus **(4. ábra)**, amely 17 mm átmérőjű, és nem egészen 50 mm hosszú. Mindösz- ▶

4

5

sze két dekagrammot nyom. Igazából csak az objektív és a CCD van ebben a tokban, amely a kamera elektronikus áramköreihez egy speciális, kétméteres kábel segítségével kapcsolódik. Ez a kábel akár 8 méteresre is cserélhető, illetve a két kábel összetoldható. A félcollos CCD 298000 képpontra bontja ■ képet, amely így vízszintes irányban kb. 330 sornyi felbontással bír. A jel-zaj viszony jobb 44 dB-nél. Az erősítés 12, illetve 18 dB-lel megnövelhető, ami így 15 lux érzékenységet biztosít. A kamerához adnak egy nagylátószögű objektívet.

A fehéregyensúly állítása automatikus, de kézzel is elvégezhető. Kívülről is lehet szinkronozni a kamerát blackburst rendszerben. Ezek a lehetőségek ■ CCU-n keresztül érhetők el, amely alig nagyobb, mint egy VHS-kazetta és nem egészen egy kilogramm. Ennek a kamerának a segítségével olyan dolgok válnak láthatóvá, amilyeneket emberi szem eddig nem láthatott.

A WV–1850 típusú kamera **(5. ábra)** ugyancsak fekete-fehér, felbontása azonban vízszintesen 800 sornyi, jel-zaj viszonya 45 dB, és 0,1 luxtól működőképes. Talán ez a világ legjobb fekete-fehér kamerája, amelyet szériában gyártanak. Mindezt egy egycollos Newvicon-cső teszi lehetővé. Az alkalmazott fénykompenzáció igen alkalmassá teszi ellenfényben levő és gyors mozgású objektumok megfigyelésére.

Az itt bemutatott ipari, megfigyelő kamerák igen sokféle rendszer felépítését teszik lehetővé azáltal is, hogy különböző távvezérlési és speciális funkciókra képesek, és rengeteg tartozék és kiegészítő készülék kapható hozzájuk.

A szomszédunkban található raktár-telephelyet például eddig éjjeliőr vigyázta, most alkonyattól reggelig kb. 20 kW összteljesítményű reflektorok hivatottak elriasztani a nemkívánt látogatókat, fényárban úsztatva az egész környéket. Becslésem szerint a beruházás és az egyévi fenntartás költségeiből ki lehetett volna építeni egy kétkamerás ipari tévéláncot, amelynek monitorát az ugyancsak szomszédos éjjeli portára lehetett volna telepíteni. A videotechnika elterjedése hazánkban rohamos, néha mégis úgy tűnik, lehetne gyorsabb is.

Kiköpött és

Az újabb és újabb videokészülékek változatos, sokszor szemet kápráztató külső megjelenésükkel és sokféle szolgáltatásukkal könnyen ■ figyelem középpontjába kerülnek. Nem így a videokazetták, amelyek formája merev geometriai méretek szerint meghatározott, és még ■ színük is egységesen fekete. Pedig a felvétel minősége legalább annyiban függ a felvételhez használt videokazettától, mint ■ képmagnótól, ■ kamerától, illetve kamkordertől. Az utóbbi évek során a videoszalagok legalább annyit fejlődtek, mint a képmagnók, és nagyméretékben hozzájárultak a felvételek minőségének javulásához.

Azt már sokan – némelyek saját kárukon tanulva – tudják, hogy az olcsó, silány videoszalagoknak milyen durva hibái lehetnek. Van, amelyik már eleve gyűrött, és a jobbérzésű képmagnó-mechanikák undorodva kiköpik. Van, amelyik tele van durva szalaghibával, és dropoutok tömkelege tarkítja ■ rá felvett műsort. Némely szalagnak nagy ■ saját zaja, mások színjelvisszaadása kritikán aluli – a sort hosszan lehetne folytatni. Azt azért mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy ■ rossz minőségű szalagok a képmagnók mechanikáját is erősen igénybe veszik; egy esetleges begyűrődés komoly károkat okozhat, főleg akkor, ha – megfelelő szakértelem nélkül – magunk próbáljuk kimenteni ■ kazettát ■ készülékből. A gyenge minőségű mágneses réteg, illetve annak rossz kötőanyaga a videofejek eltömődéséhez vezethet. De beszéljünk inkább ■ jó és a még jobb videoszalagokról.

A szuper VHS rendszer a szalagokkal szemben is megnövelte a követelményeket *(1. ábra)*. Az alábbiakban áttekintjük a szuper VHS szalagok jellemzőit. Az újabb fejlesztési eredmények következményeként megjelenő S-VHS szalagok azonban a normál VHS képmagnókhoz is használhatók, ezért az elmondottak általános mérceként alkalmazhatók a videoszalagok minőségi jellemzőinek értékelésénél. Még egy megjegyzés: úgy tűnik, a videoszalagokat fejlesztő laboratóriumok arra is gondolnak, hogy ezek ■ szalagok a HDTV jelek rögzítésére is alkalmasak legyenek.

Az S-VHS megnövelt FM modulációs tartománya szükségessé teszi, hogy 7 MHz-ig lehessen jeleket rögzíteni a szalagra a fej-szalag sebesség változatlanul hagyása mellett. Ez csak úgy lehetséges, ha csökkentjük ■ felvevőfej résméretét és/vagy csökkentjük a szalag mágneses szemcséinek méretét. Valóban, az S-VHS képmagnókban csökkentették a fejrést, de témánk szempontjából az a lényeges, hogy a szalag mágneses szemcséinek méretét is kisebbre kellett venni. Ez azért sem könnyű feladat, mert a szemcseméret bizonyos szóródást mutat, és a mikronnál kisebb vasdarabokat szitával osztályozni nem egészen egyszerű.

1

Mikroszkópfelvételek bizonyítják, hogy ■ kiváló szalagok szemcsemérete nemcsak egyenletes, hanem a szemcsék alakja homogén. Az sem közömbös, hogy mennyire sikerül ■ szalag felületén egyenletesen szétteríteni ■ mágneses réteget. Nem lehet benne sem csomó, sem hiány, mert dropoutot okoz. Ezt a jellemzőt a szalagon egy perc alatt előforduló hibák számával adják meg. Az is jelkimaradást okoz, ha ■ szalag nem fekszik fel a videofejre.

A videoszalag fejjel érintkező felületének ■ lehető legtökéletesebbnek kell lennie. Itt ellentétes követelményeket kell kielégíteni. Ha ugyanis ■ szalag felülete durva, a kiemelkedések miatt a fej rosszul érintkezik ■ szalaggal, és a nagyfrekvenciás jelek rosszul vagy egyáltalán nem vehetők fel, illetve játszhatók vissza. Ha viszont a szalag felületét igen simára polírozzák, az feltapad ■ fejdobra és futási egyenetlenségeket, esetleg a mechanika

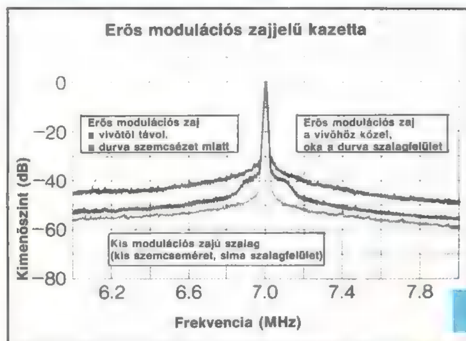
Statikus feltöltődésre nem hajlamos kazettaház 2

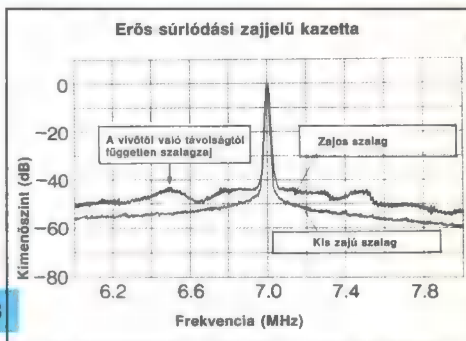

Hagyományos (port vonzó) kazetta

befogadott kazetták

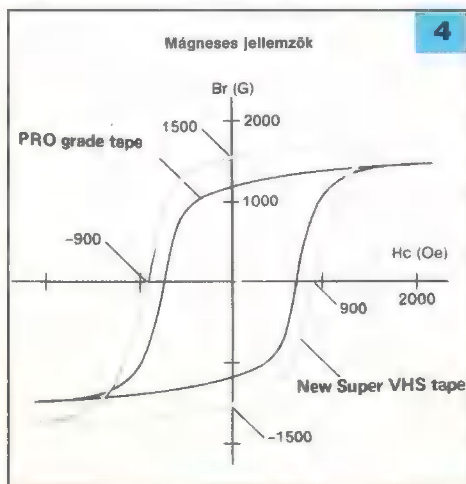
3

megrongálódását okozza. A JVC vállalat laboratóriumában kifejlesztettek egy olyan eljárást, amellyel kézben lehet tartani a felület érdességét, és egyenletes felületet lehet létrehozni. Az egyenletes szalagfutásért egyébként a szalag hátoldala is felelős. A JVC ezt is tökéletesítette, ami különösen az egyenletestől eltérő szalagmozgások tökéletes kivitelezését segíti elő (állókép, kockázás, lassított visszajátszás). Kevesen tudják, hogy mekkora szerepe van ■ kazettaház pontos kialakításának. Ez a jobb videokazettáknál mikron nagyságrendű tűrésekkel készül! Az S-VHS kazetták közül pl a TDK olyan, amelynek kazettaháza nem hajlamos statikus feltöltődésre *(2. ábra)*. Így sokkal kevesebb por és egyéb szennyeződés rakódik rá és kerül be ■ kazettába, majd a szalagpályára, ahol nemcsak dropoutokat, hanem a képmagnó-mechanika és a szalagfelület idő előtti kopását is okozza.

A videoszalagok egyik fontos paramétere ■ zajosság. A zaj két fő összetevője ■ szalagzaj és a modulációs zaj. A mellékelt ábrák *(3. ábra)* egy igen jó minőségű (S-VHS) szalag ezen paramétereit mutatják 7 MHz-es 0 dB kivezérlésű moduláló jel esetén, összehasonlítva egy ugyancsak nem rossz, de hagyományosnak mondható szalag hasonló adataival.

A fenti adatokon kívül mindén felhasználó kíváncsi ■ dinamikus időbeli viselkedésre: szeretnék tudni, hogy szalagjaik meddig bírják az igénybevételt, illetve meddig tarthatók el, nem fognak-e egyszer „megromlani"? Ezekre a kérdésekre nehéz válaszolni. Bár a leggondosabban megválasztott és előkezelt műanyag film hordozza ■ mágneses réteget, mégis megnyúlhat, zsugorodhat, veszíthet rugalmasságából, megbomolhat a mágneses réteget rögzítő kötőanyag, megváltozhat a felület és vele ■ súrlódási viszonyok stb. A jó minőségű szalagok azonban gondos kezelés mellett meglehetősen jól ellenállnak ezeknek ■ hatásoknak. Igen valószínű, hogy sokkal hamarabb jelenik meg a digitális rögzítési technika és a felírható képlemez, mintsemhogy mai szalagjainkat elérje az enyészet. Ezeknek az eljárásoknak az élettartama pedig vélhetően még hosszabb.

A mágneses tulajdonságokat a mágnesezési görbe jellemzi. Bemutatunk egy hagyományos és egy S-VHS szalagra jellemző görbét *(4. ábra)*. Láthatjuk ebből, hogy mind ■ remanencia, mind a koercitivitás szinte azonos, tehát az S-VHS szalag használható a hagyományos VHS készülékekhez. Fordítva nem áll, mivel ■ normál szalag szemcsemérete túl durva az S-VHS finom jeleinek rögzítéséhez. Egyébként az S-VHS kazetták alján egy lyukat találunk melynek segítségével ■ képmagnó azonosítja azt *(5. ábra)*.

4

S-VHS azonosító lyuk

5

TESZT

A mérések a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet laboratóriumábam készültek. A tesztet összeállította és az értékeléseket készítette Géczy Géza.

Már megszokott gyakorlat, hogy a nagy híradástechnikai gyártók minden év őszén bemutatják új típusaikat, melyek a korábbiakhoz képest több-kevesebb változást hoznak. Néha csak formában vagy divatirányzatban, de esetenként mélyebb technikai tartalomban is. Az idei év a videopiacon is őrségváltást hozott, s nemcsak az igényesebb készülékek esetében, hanem az egyszerűbb standard osztályban is. Tesztünkben elsősorban az elérhetőbb készülékekről adunk némi keresztmetszetet. Két készüléket, a *GRUNDIG VS–500*-at és a *FISHER FVH P1 DK*-t külön is kiemeltük, mivel tudomásunk szerint ezek a hazai piacon is kaphatók lesznek.

BEKUKUCSKÁLTUNK

Nem egészen öncélú főcímünket a bemutatott készülékeknek az a tulajdonsága adta (s mert minden szabály alól van kivétel, itt ez a FISHER), hogy konstruktőrjeik rábírták ezeket a videókat ■ „titoktartásra", reteszelhetők, így a beavatatlanok számára se kép, se hang. Sőt, mint látni fogjuk, ■ GRUNDIG még ennél is többre képes. Mindenesetre hatásos eszköz a családi kazettatár titkainak őrzésére, vagy ■ tanulás helyett videózni vágyó gyerek kordában tartására.

Tesztünkben az említett két készüléken kívül a GRUNDIG másik készülékét, a VS–510-et, a Mitsubishi két új modelljét, ■ HS-E–10-et és ■ HS-E–20-at, valamint ■ SANYO VHR–4300 típusát vonultatjuk fel.

A nyugat-európai piacon ■ Grundig VS–500-hoz 1100 DM körüli áron lehet hozzájutni. Technikai felépítésben szinte teljesen azonos vele a VS–510, eltérés az LCD kijelzős távszabályozóban van és abban a kényelmi szolgáltatásban, hogy a videotextről

GRUNDIG VS–500

közvetlenül be lehet programozni ■ készüléket. Mindez kb. 200 DM-be kerül.

A két Mitsubishinél is a fő eltérés a távszabályozóban, illetve ezek tudományában van. Az E–20 kézi kezelője +LCD kijelzős, és képes megtanulni a távszabályozós tv irányító egységének ■ funkcióit, így feleslegessé teszi azok használatát. Mindegyik készüléken rögtön szembetűnő a HQ jelzés, melyet a Grundig típusokon egy „Super-Vision" felirat is kiegészít. Vizsgálataink azonban a várakozást nem igazolták, egyszerűen azért, mert egyrészt ■ HQ hatást nem érzékeltük, a tapasztalt felbontás és képzaj tekintetében sem felelnek meg a szuper jelzőnek. Mindezzel nem elmarasztaló kritikát kívánunk mondani, de úgy ítéljük, hogy saját osztályukban csak az átlagosnak felelnek meg.

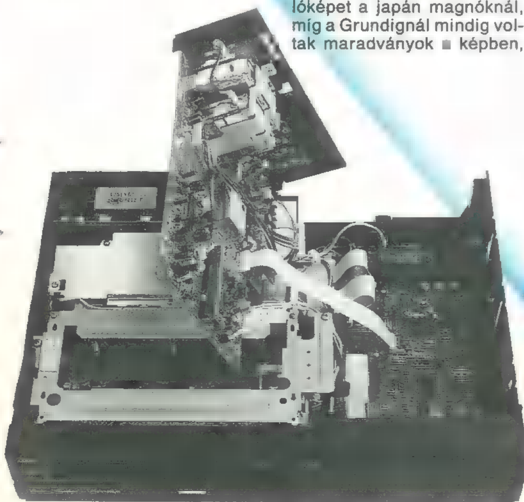
A legkiemelkedőbb eredményt ■ HS-E–10 és HS-E–20 videók érték el, felbontásuk csaknem a Super-VHS képre emlékeztető minőséget produkált, igaz, hogy a nagy felbontás a képben is több zajt eredményezett. Összhatásában a Sanyo VHR–4300-as típusa volt ■ legkiegyensúlyozottabb telt színfelületeivel és éles átmeneteivel. Szintén jó felbontása volt ■ Fisher képmagnójának is.

Visszatérve ■ HS-E–10 és HS-E–20-nál tapasztalt képzajra, ez az élesség visszavételével csökkenthető, miközben ■ felbontás igen jó marad.

FISHER FVH P1 DK

Magnófunkciók tekintetében is az volt a tapasztalatunk, hogy ■ távol-keleti készülékek több és jobb minőségű szolgáltatást biztosítanak. A Mitsubishi és a Sanyo esetében ■ változtatható lassítás jelentett többletet, a Mitsubishinél a remegés- és csíkmentes kétszeres sebességű lejátszás is kiemelendő, mely szolgáltatás ebben az árkategóriában nem általános. Úgyszintén lényegesen jobbnak értékeltük az állóképet a japán magnóknál, míg a Grundignál mindig voltak maradványok ■ képben, még a leggondosabb „kiléptetés" után is.

Nos, még mindig nem fejeződött be négy japán magnó dicsérete, melyek „Quick-Loading" (gyors-töltés) elven fűzik be a szalagot, vagyis ■ kazetta behelyezését követően azonnal lazán a fej köré vezetik. Ez azt eredményezi, hogy ■ funkciógomb megnyomásától a kép megjelenéséig fele annyi idő telik csak el, mint az európai versenytársnál.

Érdekes és hasznos szolgáltatása az E–10-nek és az E–20-nak, hogy a gyorskeresés gomb hosszabb idejű megnyomásával a képkeresési sebesség nyolcszorosról tizennégyszeresre gyorsul.

A szalag műsorának vagy egyes jeleneteinek megkeresésében mindegyik készülék megfelelőt nyújt, ■ két Grundig automatikusan perc pontossággal vagy számlálóállás szerint áll meg a kívánt helynél, míg a Fisher a számlálóállás szerint. A Grundig ezen kívül kazetta behelyezése után percben kijelzi azt ■ kezdettől időben eltelt szalaghelyet, ami a csévélési helyzetből következik. Ez igen jó szolgálatot tesz felvételek készítésénél.

A Mitsubishi és a Sanyo minden új felvételnél egy index-jelet helyez el ■ szalagon, és ezek a jelek biztosítják a kívánság szerinti pontos helymegtalálást. Mindegyik készülék tracking szabályozása automatikus, és az áramkörök feladatukat megfelelően el is látják, csak szélsőséges helyzetben szükséges utánállítás.

Külön kell szólni a programozhatóságról. A kapcsolóóra a FISHER FVH P1DK kivételével kényelmesen, távszabályozóval állítható be. A VS–500 és ■ HS-E–10 csak direkt módon programozható vagyis ■ távszabályozó az egyes gombok lenyomásakor „kiküldi" a jeleket a videomagnó felé, ahol ez azonnal megjelenik ■ kijelzőn. A VS–510, ■ HS-E–20 és a VHR–4300 távszabályozójának kijelzője azonban LCD rendszerű, melyen megjelennek a beprogramozott értékek, így a programozás függetlenné válik a videótól. Az összes adat betáplálása után kerül ez az adattávirat kisugárzásra a magnó felé.

Még egyszer végiggondolva ■ tapasztaltakat, mind képminőség, mind szolgáltatás területén a Mitsubishiket kell első helyen említeni. Nem sokkal marad el mögöttük a Sanyo VHR–4300. Ezeket követi a FISHER FVH P1 DK, nem feledve, hogy ez a „legöregebb" típus, vagyis a többieknél korábbi tervezésű, s végül említhetjük a két Grundig készüléket.

Távszabályozók tekintetében méreteivel is kiemelkedik az E–20-é, de szolgáltatásaiban is ez a legtöbbet tudó, minthogy feleslegessé teszi a tv távvezérlőjét, míg az ▶

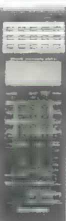
MITSUBISHI HS-E–10

HS-E–20

SANYO VHR–4300

zésével könnyű tévesztéseket eredményezhet.

A hat készülék összevetése után, mint azt a bevezetőben írtuk, a táblázat két első oszlopában álló készülékbe kukucskálunk be alaposabban, mivel elképzelhető, hogy ezek fogják gazdagítani a hazai kínálatot. Ismertetőnket a korábbi gyakorlatnak megfelelően építettük fel, törekedtünk a minél alaposabb bemutatásra, bízva abban, hogy nem untatjuk az olvasót, s nem hagytuk el a gyakorlattá vált értéktáblázatot sem.

Kezdjük tehát a GRUNDIG VS–500-zal, mely első rátekintésre is egy egyszerű formatervezésű készülék, amit említett árkategóriája és szolgáltatásai is igazoltak. Az első meglepetés, hogy az előlapon hiába keressük a már megszokott sok beállítószervet, ott bizony a magnófunkciókon és programléptetőgombokon kívül más nem található, ugyanis a készülék teljes kezelése beleértve a tv-programok behangolását, az órabeállítást, a programozást, és természetesen az itt is ismételt magnófunkciókat, mindent a távszabályozón keresztül valósíthatunk meg. Ez a távszabályozó képes léptetni az 1984 után gyárott Grundig tv-készülékek programválasztóit is.

Vegyük sorra mindazt, amit láttunk, most is az antennabemenettől indulva. A nagyfrekvenciás előválasztó egység természetesen kábeltuner rendszerű, vagyis az ún. különleges csatornák vételére is alkalmas. A távszabályozós hangolás elektronikus, frekvenciaszintézeres beállítást sejtet, s valóban, az elektronika 99 csatorna választását és a kiválasztott csatornák 49 programba történő behelyezését teszi lehetővé. A frekvenciaszintézerrel kiválasztott csatornák pontos beállítását elektronikus finomhangoló teszi lehetővé. Itt jegyezzük meg, hogy egyszerűsítést jelent a beállításban az, hogy nincs külön memóriagomb: amit beállítottunk, azt a készülék az új prog-

A TESZTBEN SZEREPLŐ KÉSZÜLÉKEK RÉSZLETES TÁBLÁZATA

	FISHER FVH P1 DK	GRUNDIG VS–500
ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK		
Hálózati feszültség	220 V ± 10%: 50 Hz	180...240 V: 50 Hz
Teljesítményfelvétel	30/12 W	19/9 W
Méretek	420 × 89 × 310 mm	435 × 85 × 390 mm
SZOGÁLTATÁSOK		
Játékidő	240 perc E 240-es kazettával	
Áttekercselési idő (E 180-as kazettával)	248/250 sec	245/246 sec
Gyorskeresés előre	×	×
hátra	×	×
Lassítás		
Gyorsítás		
Állókép	×	×
Képről képre léptetés	×	×
Képbevágás		
Utóhangosítás		
Azonnali felvétel	×	×
PROGRAMOZHATÓSÁG		
Óra kvarc vezérlés	×	×
Napi programok száma	4	4
Programozható napok száma	14	365
Naponta ismételhető program	×	×
Hetente ismételhető program	×	×
Programban csatornakiválasztás	×	×
AUTOMATIKÁK		
Gyorsbefűzés	×	
Adókeresés	×	×
Memóriastop	×	
Szallagállásstop	×	×
Filmvégstop		
Visszatekercselés	×	×
Ismétlés	× (5-szörös)	
Színnormaváltás	×	×
Hangnormaváltás bemeneten	×	×
kimeneten	× kapcsolóval	×
Hátralévő szalagidő percekben		×
KÜLÖNLEGESSÉGEK		
Sztereó hang		
Zajcsökkentő	×	×
HI-FI sztereó hang		
Biztosítás hálózatkimaradás esetére		×
Hozzáférés-letiltás		×
Távszabályzó (infra)	×	×
Távszabályozható magnófunkciók	×	×
+ csatornaváltás	×	×
+ programozás		×
CSATLAKOZÓK		
Antenna be	DIN aljzat	DIN aljzat
ki	DIN dugó	DIN dugó
Videó be	RCA	Scart
ki	RCA	Scart
Hang be	RCA	Scart
ki	RCA	Scart
Mikrofon	RCA (hangbemenet)	
Kamera	RCA (videobemenet)	
Kamerastop		

ramlépésre történő állítással meg is jegyzi.

A video egyaránt alkalmas PAL és SECAM szinkódolású adások vételére, míg a kísérőhang alapkiépítésben CCIR rendszerű, természetesen hazai kereskedelmi forgalomban OIRT vétellehetőséggel van kiegészítve. Ezt azért is ki kell hangsúlyoznunk, mert sok olvasói levél érkezik egyes típusok szín- és hangnormáira vonatkozó kérdésekkel. Általában a nagyobb videomagnógyártók az európai piacra szánt készülékeik jelentős részét vételi oldalon mindkét színnorma feldolgozására alkalmassá teszik (ezt általában a csomagoláson is feltüntetik), a kísérőhangok azonban nemzeti szabványok szerint eltérőbbek. Az általunk tesztelt készülékek OIRT és CCIR hangra is alkalmasak, de ha valaki pl. a VS–500-at Münchenben vagy Hamburgban egy szó és hang (-ra vonatkozó kérdés és kérés) nélkül megvásárolja, nem biztos, hogy öröme itthon is maradéktalan lesz.

A vételi oldal után tekintsük át a kimeneteket. Természetesen a videomagnó a nagyfrekvenciás jelet a 36. csatornán képes továbbítani a tv-készülék felé, de ezenkívül lehetőség van videojel csatlakoztatására és kiadására a Grundig készülékeken alkalmazott 9 pólusú csatlakozón kívül ■ 21 pólusú SCART csatlakozón keresztül is. Ez utóbbi azért is elengedhetetlen, mivel az említett 9 pólusú csatlakozót csak a Grundig használja készülékein.

Bedugva a villásdugót a hálózatba, a kijelző azonnal jelez, ami arra utal, hogy a készülék – a készenléti üzem miatt – mindig hálózatra van kapcsolva. Üzemi helyzetbe hozni a magnót a kazetta behelyezésével, vagy valamilyen funkciógomb megnyomásával lehet. A kazetta behelyezése után ez ■ típus nem helyezkedik azonnal készenléti üzembe, azaz nem fűzi föl azonnal a szalagot, hanem azt csak külön parancsra (felvétel vagy lejátszás) teszi. Kijelzi viszont, hogy milyen kazettát töltöttünk be, amennyiben azok ideje szabványos. (C1 = 60, C2 = 120, C3 = 180, C4 = 240 perc), és kijelzi, hogy hány perc telt el ■ betett kazettából. Itt jegyezzük meg, hogy folyamatosan látható az eltelt idő, de lehetőség van számlálóállásra történő átállásra is. Amit rögtön bekapcsolásnál hiányoltunk, az a tesztábra elhagyása volt: megítélésünk szerint ez körülményesebbé teszi a tv-készülékkel történő összekapcsolást.

A magnófunkciók gyors előre- és visszacsévélés mellett mindkét irányban gyorskeresést is lehetővé tesznek. Műsornézés közben a kép megállítható és képenként léptethető. A felvétel egy gombbal indítható, és ugyanez a gomb szolgál programozott felvételek esetén a befejezési időpont gyors beírására is. A stop időpont ilyenkor 30 perces lépésekkel vált.

A Grundig VS–500-on egyébként négy műsor programozható be egy évre előre, és lehetőség van naponta vagy hetente azonos időben történő adások rögzítésére is. A képmagnó egyébként készül VPS (videoprogram-azonosító rendszer) áramkörrel is, de ilyen jeleket ez idő szerint a Magyar Televízió nem sugároz. Órája kvarc vezérlésű, ami hosszú időn keresztül is biztosítja a felvétel pontosságát. Beépített, hosszú élettartamú elem gondoskodik arról, hogy hálózatkimaradás esetén se váljon feledékennyé a készülék.

Szokásunktól eltérően hosszabban szólunk a távszabályozóról, mely két darab R–6 típusú, folyásvédett elemmel működik. Bár a távszabályozó áramfelvétele kicsi, nem árt a megfelelő tartalék elemről időben gondoskodni. A bevezetőben említett funkciókon kívül itt található a TRACKING (csíkhelyzet-szabályzó) állítója, a meghatározott helyre történő csévélés vezérlőgombja (kezdettől számított időben kifejezve) és a számzár gombja is.

Az elektronikus számzárral, mely egy négyjegyű szám, és szintén a távszabályozón keresztül vihető be ■ készülékbe, a magnó összes funkciója reteszelhető, olyannyira, hogy az így letiltott készülék ismételt azonosítás nélkül nem hozható működésbe és bár a behelyezett kazettát elfogadja, de már nem adja vissza. (Így azt is megtudhatjuk, mire volt kíváncsi a gyerek, amíg nem voltunk otthon.) No de félre a tréfával, a számot bizony jól meg kell jegyezni, mert e „kulcs" nélkül csak a szerviz tudja újraindítani a magnót.

A FISHER FVH P1 DK, mint ahogy azt többször említettük, a táblázat rangidőse volt ugyan, de ezzel együtt egyáltalán nem tekinthető korszerűtlen készüléknek, hisz több szolgáltatásban megállta helyét a legújabbakkal való összevetésben, sőt alaposabb tanulmányozás után ▶

MŰSZAKI ADATOK ÉS MÉRÉSI EREDMÉNYEK

	FISHER FVH P1 DK		GRUNDIG VS–500	
	Specifikált	Mért	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT 1–12 CCIR 2–12 S1–S20 UHF OIRT 21–69 CCIR	44–316 425–884,2	VHF OIRT 1–12 CCIR 2–12 S1–S20 UHF OIRT 21–69 CCIR	40–305 MHz 460–888 MHz
RF érzékenység (20 dB jel (zajra)	–	135–145 μV	–	140–200 μV
RF kimeneti csatornák ill. frekv.	30–39	534–639 MHz	UHF 36 csat.	561–612 MHz
RF kimeneti szint	–	67 dB μV	–	65 dB μV
impedancia	75 ohm	81 ohm	75 ohm	46–69 ohm
Video bemeneti szint	0,5–2 V_{pp}	0,5–2,1 V_{pp}	1 V_{pp}	0,6–1,7 V_{pp}
impedancia	75 ± 5 ohm	71 ohm	75 ohm	84 ohm
Videó kimeneti szint	1,0 ± 0,2 V_{pp}	1 V_{pp}	1 V_{pp}	1,05 V_{pp}
impedancia	75 ± 5 ohm	81,2 ohm	75 ohm	87 ohm
Hang bemeneti szint	–8 dB	0,1–1 V	0,1 V	0,09–3,1 V
impedancia	több 50 kohm-nál	54 kohm	67 kohm	59 kohm
Hang kimeneti szint	–20 dB	0,36 V	0,4 V	0,48 V
impedancia	kevesebb 10 kohm-nál	380 ohm	900 ohm	900 ohm
Video jel/zaj viszony	43 dB	46 dB	–	45 dB
Hang jel/zaj viszony	–	46,5 dB	–	44 dB
Hangfrekvenciás átviteli sáv	–	50–12,5 kHz	–	22–11 kHz

ÖSSZEFOLGLALÓ TÁBLÁZAT

Gyártó/típus	FISHER FVH-PIDK	GRUNDIG VS 500	GRUNDIG VS 510	MITSHUBISHI HS-E 10	MITSUBISHI HS-E 20	SANYO VHR-4300
Ár (DM)	kb. 1100	kb. 1100	kb. 1300	kb. 1200	kb. 1300	kb. 1300
Rendszer	VHS	VHS	VHS	VHS	VHS	VHS
FŐBB ADATOK						
Játékidő (perc)	240	240	240	240	240	240
Programozhatóság	14 napon belül 4	365 napon belül 4	365 napon belül 4	31 napon belül 8	31 napon belül 8	365 napon belül ■
Méretek (szélesség × magasság × mélység)	420 × 89 × 310	435 × 85 × 390	435 × 85 × 390	420 × 84 × 360	420 × 84 × 360	420 × 79 × 370
Áttekercselési idő E 120-as kazettával	3,05 perc	3,11 perc	3,11 perc	2,08 perc	2,08 perc	3,05 perc
Csatlakozások	Scart	Scart	Scart	Scart	Scart	Scart
SZOLGÁLTATÁSOK						
HQ kép	van	van	van	van	van	van
Automatikus tracking	van	van	van	van	van	van
Gyorstöltésű rendszerek	igen	nem	nem	igen	igen	igen
Állókép/lassítás	van/nincs	van/nincs	van/nincs	van/szabályozható	van/szabályozható	van/szabályozható
Hang	mono	mono	mono	mono	mono	mono
Utóhangosítás	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs
Kábeltuner/program	igen/39	igen/49	igen/49	igen/99	igen/99	igen/99
Automatikus adókeresés	van	van	van	van	van	van
Gyorsfelvétel (OTR)	van	van	van	van	van	van
Programozható gyorsfelvétel VPS	van	nincs	nincs	van	van	van
Szalag maradékidő kijelzés	nincs	igen/percpontosságú	igen/percpontosságú	igen/másodpercp.	igen/másodpercp.	igen/másodpercp.
Célra csévélés (memória-stop)	igen/igen	igen/nincs	igen/nincs	igen/igen	igen/igen	van
Gyorsképkeresés	van	van	van	van	van	van
Végtelenített lejátszás	van	van	van	van	van	van
Zár (gyermekek elől)	nincs	van	van	van	van	van
Távszabályzó	magnófunkciók	magnófunkciók, timer	magnófunkciók, timer, LCD kijelzés	magnófunkciók, timer	magnófunkciók, timer, LCD kijelzés, TV távszab. szerepe	magnófunkciók, timer LCD kijelzés
ÉRTÉKELÉS						
Kép	jó	jó	jó	jó	jó	jó
Hang	megfelelő	megfelelő	megfelelő	megfelelő	megfelelő	megfelelő
Kezelhetőség	jó	jó	jó	jó	jó	jó
Szolgáltatások	jó	kielégítő	jó	jó	nagyon jó	jó

A táblázat adatai ■ nyugat-európai országokban vásárolt készülékekre vonatkoznak, hazai szállításnál (lásd másik táblázatunkat) ettől eltérhetnek.

szoros rokonság is fellelhető a már korábban megismert és a magazinok összehasonlító táblázataiban nem is olyan rég előkelő helyet elfoglaló SANYO VHR–3100 típusával.

Miután a táblázatból számos érték és tulajdonság kiolvasható, így inkább csak távirati stílusban foglaljuk össze a főbb jellemzőket, azokat ■ sajátosságokat és újdonságokat kiemelve, melyek külön szót is érdemelnek. Az előválasztó egység kábeltuneres, a vételi színnormák PAL/SECAM rendszerűek, melyeket a magnó PAL/MESECAM rendszerben rögzít.

A külföldön vásárolt készülékek hanggal kapcsolatos csalafintaságairól már szóltunk. Itt jegyezzük meg, hogy ugyanez vonatkozik a színnormákra is.

A hangvételi oldalon a tesztelt készülék mindkét norma előírásait tudta, de külön értékeljük, hogy a hazai piacra szánt kivitel hátoldalán egy kapcsolóval a tv-készülék felé hangnormaváltást lehet végezni, így a videomagnó egy hangnormás tv-vel is kifogástalanul működik. Hazai kivitel esetén az összesítő táblázattól eltérően ■ készülék hátoldalán a video- és hangjel fogadására és kiadására RCA rendszerű csatlakozók szolgálnak. A tuner-AV kapcsoló alkalmazásával egyébként videónk kamerával történő képrögzítésre is alkalmas. Programozása 14 napon belül négy felvételt biztosít, illetve lehetővé teszi naponta vagy hetente, azonos időben történő műsorok felvételét is. Az óra természetesen kvarcvezérelt, a programegység rövid idejű (max. 1 óra) hálózatkimaradás ellen védett.

Áttekintve a magnófunkciókat, már szóltunk róla, hogy a kazettarendszer gyorstöltésű, és említettük, hogy ■ felvétel normál lejátszásán kívül lehetőség van annak megállítására, képenkénti léptetésre, előre és visszafelé történő képkeresésre. A képkeresésnél a műsor nézése nem zavarmentes, de ■ kétfejes konstrukció ellenére az állóképet jónak értékeltük, ■ zavarok „kihúzzák" magukat, sőt csavarhúzós állítási lehetőség is van a kép finomítására.

A magnó különleges szolgáltatásaként említjük meg az ötszöri lejátszási lehetőséget, amikor egy tetszőlegesen kiválasztott és beprogramozott szakaszt a memória ötször képes ismételni. Ez az ún. tanulóprogram. Ez az ötös ciklus ismételhető és korábban is befejezhető.

A távvezérlő, mely infravörös sugarakkal ad parancsokat, nem szolgál különösebb meglepetésekkel, lehetőséget teremt minden magnófunkció kezelésére és a csatornák váltására. Téves törlés vagy felvétel elkerülésére a szándékolt felvételhez két gombot kell megnyomni.

Mind a kép-, mind a szolgáltatásbeli tudományról részletesen szóltunk, azonban ■ kísérőhang tulajdonságairól kevesebbet beszéltünk. Tény, hogy a hagyományos, hangcsíkos rendszerű videóknál ezek minősége eléggé behatárolt, és adott szalagsebesség mellett nem várhatunk tőle csodát. Mindezzel együtt a készülék frekvenciaátvitelét, üzemi zajszintjét, bemeneti feszültségtűrését megfelelőnek értékeltük, saját kategóriájában az FVH P1 DK-t kiegyenlített szolgáltatású s minőségű készüléknek tartjuk.

A magazin műszaki szakkifejezéseihez

kis-Lexikon

AUTOSCAN

– automatikus tracking; finomított szervórendszer, amely maga gondoskodik arról, hogy a videofej mindig a sáv közepén haladjon lejátszáskor

COLOR SATURATION

– szintelítettség

CSÍPTETŐS MIKROFON

– pici, ruhára csíptethető elektrét kondenzátor mikrofon; elsősorban riportok, beszélgetések felvételénél használják

DIPÓL

– hurokantenna; ■ tévéjelek vételére használt Yagi-antenna központi része, amelyről a vett jelet levezetjük

DOWNLINK

– l. UPLINK – DOWNLINK

EDITING CONTROLLER

– editáló távvezérlő, amely ■ bejátszó és a felvevő képmagnók összehangolt, automatikus futtatására szolgál műsorszerkesztéskor

EDITING RECORDER

(editáló képmagnó) – editáló távvezérlővel működtethető, forgó törlőfejjel ellátott képmagnó

FLAT DISPLAY

– lapos képvisszaadó eszköz

FEHÉRVÁGÓ

– olyan áramkör képmagnókban, illetve kamerákban, videoerősítőkben, amely ■ szabványos (beállított) feszültségszint túllépését és így a nagymértékű modulációs torzításokat megakadályozza (l. WHITE CLIP)

FELIRATOZÓ

– videoképeken levő feliratok, grafikus ábrák készítésére szolgáló készülék (l. KARAKTER-GENERÁTOR)

FRONT LOADING

– elöl tölthető; olyan képmagnó, melybe a videokazettát nem felül, hanem elöl lehet behelyezni

FÉNYREKESZ

– l. BLENDE, IRISZ

GEOSTACIONÁRIUS MŰHOLD

– olyan pályán keringő műhold, amely ■ Föld forgási síkjában van (az egyenlítő felett); a műhold szögsebessége megegyezik a Földével, tehát a Földről nézve állni látszik, és így ■ róla kisugárzott jelek ■ rá irányított és rögzített antennákkal nagy területen vehetők

HD (High Definition)

– nagy felbontású (kamera, tévé, képmagnó)

GYORSÍTÁS

– a videoszalag felgyorsítása a képmagnóban visszajátszáskor, aminek következtében a jelenetet gyorsítva, de vízszintes zajcsíkokkal tagoltan nézhetjük

ID CODE (Identification Code)

– azonosító kód, melyet a videoszalagra vesznek fel (néha utólag), az egyes műsorrészek automatikus keresése és gyors megtalálása érdekében

INZERTÁLÁS

– olyan videofelvételi eljárás, melynek során az új felvétel egy meglevő anyag bizonyos részének helyére kerül anélkül, hogy ■ szinkronjelek (track-jelek) folyamatossága megszakadna. Lehet csak képet, csak hangot vagy mindkettőt egyszerre inzertálni (l. EDITÁLÁS)

KVADRUPLEX (Quadruplex)

– az első, széles körben elterjedt, professzionális képrögzítési formátum; ma már csak az ilyen rendszerben készült archív videofelvételek lejátszására használják

LASSÍTÁS

– a videoszalag futásának lassítása vagy szakaszos mozgatása, melynek eredményeképp a szalagon levő képsort lassítva, zajcsíkkal vagy félképenkénti ugrásokkal haladva nézhetjük

LINE

– vonal; nagyszintű jelet vivő elektronikus vezeték vagy az annak végén levő csatlakozó

LONG PLAY

– hosszanjátszó, l. LP

MONO

– egycsatornás hangátvitel, szemben a kétcsatornás (sztereó) átvitellel

MULTISCREEN

– osztott képernyő: az ■ megoldás, amikor egy képernyőn több videoképet láthatunk egyszerre, egymástól elkülönítve

NR

– zajcsökkentés, l. NOISE REDUCTION

ONE TOUCH RECORDING (egy gombnyomásos felvétel)

– olyan kezelőgomb a képmagnókon, melynek megnyomására azonnal elindul a videofelvétel, l. OTR

OTTHONI VIDEO

– videokészülék-kategória és azok használatára vonatkozó elnevezés, szemben a professzionális és ipari videózással, amely munkahelyen történik

PICTURE ENHANCEMENT (képjavítás)

– összefoglaló neve mindazon eljárásoknak, amelyek célja ■ kép elektronikus úton való megjavítása adott videojel, illetve rendszer esetén

PICTURE-IN-PICTURE (kép ■ képben)

– l. PIP

PLUMBICON

– képfelvevő cső típus, amelyet régebben előszeretettel alkalmaztak profi kamerákban

PREROLL

– a bejátszó és felvevő képmagnók visszafutása kb. 5–10 másodperccel, annak érdekében, hogy ■ két gép összeszinkronozódjék, mire a vágási pontra érnek

S/N RATIO

– l. jel-zaj viszony

SOFT-FILTER

– lágyító optikai szűrő, illetve előtét

STAIRSTEP SIGNAL (lépcsőjel)

– feketétől fehérig fokozatokban változó mérőjel, amely az oszcilloszkóp képernyőjén lépcsőszerű ábrát mutat; ■ képernyőn általában függőleges szürke sávok formájában látható

STANDARD PLAY

– normál sebességű felvétel, illetve lejátszás, l. SP

TOP LOADING

– felül tölthető; olyan képmagnó, melybe ■ videokazettát a készülék tetején lehet betenni.

TISZTÍTSUK VAGY NE?

Nem hisszük, hogy messze járunk az igazságtól, ha azt mondjuk, hogy a hazai videózás elég mostoha körülmények között építi ki állásait. A kereskedelemben kapható kazetták messze vannak a csúcsminőségtől, a bizományikban találhatók pedig túl drágák.

A külföldi turistaúton is sokszor a pénztárca dönt a vásárlásnál, no meg ■ csalóka reklámok. S ha nem vagyunk mértéktartóak, ■ videomagnónk hamar elnyeli valutánkat. A videósok táborának csupán kisebb része engedheti meg magának a komoly filmgyűjteményeket, nagyobb részük cserebérél, másol, és továbbad, újabb cseréért. Ez sajnos a minőségi igények csökkenéséhez vezet, s amíg csak saját magunkkal szemben vagyunk igénytelenek, az ■ magánügyünk, de ■ videónk előbb-utóbb ezt sértésnek veszi, és megbosszulja.

A gyenge minőségű, emulzióhibás kazetták előbb-utóbb beszennyezik a fejet, maszatossá teszik a fejdobot, ami először a képen csak zajban (fehér kis üstökösök formájában), majd szinkronbizonytalanságban mutatkozik meg, végül pedig a kép teljesen eltűnik. Aki találkozott ilyen esettel, az azt is tudja, hogy ez mindig akkor jelentkezik, amikor ■ legrövidebb időre sikerült megszerezni azt a filmet, amit ■ legrégebben vágytunk már látni. Persze aki nemcsak nézőnek, hanem szakembernek is tartja magát, e műfajban, az nem esik pánikba, hiszen már régen beszerezte azt a kazettát, mely kétségtelenül és visszavonhatatlanul megold minden ilyen problémát. Nos, mi éppen ettől a visszavonhatatlan megoldástól szeretnénk megóvni ■ videorajongókat, mielőtt az ártatlannak tűnő varázslat tragikus véget érne.

A fejdob tisztításának valóban több módja lehet, de úgy véljük, hogy a magnó számára csak a szakember által végzett gondos rendbetétel jelenti ■ megoldást. Régi olvasóink már ismerik a véleményünket, hiszen a 6. számban ezt már részletesen kifejtettük, sőt aláhúztuk, hogy ■ készülékgyártók ellenzik a tisztítókazettákat, ezekben fantáziát inkább a kazettagyártók látnak, olyanok is, mint a FUJI vagy a Scotch. Úgy gondoljuk, hogy ha a mi véleményünk el is tér a kazetták használóitól, az nem árt, ha bemutatjuk a néhány elérhető típus közti különbséget, ■ ha másra nem is, de arra legalább felhívjuk ■ figyelmet, hogy mit nem szabad.

A tisztítókazetták legveszélyesebbjei a száraz felületűek, mert ezek – akár a smirglik – csiszolják ■ fejdobot és a szalagvezető részeket. Nem véletlenül nevezték ezeket „videofejgyilkosoknak". Maguknak a szalagnak a felülete érezhetően, tapinthatóan durvább, mint egy normál videoszalagé. A csiszolási hatás a művelet alatt nem érzékelhető, így lehet hogy használója tovább koptatja ■ fejet, mint kényszerhozta ötlete azt szükségessé tette volna – s ez a legnagyobb baj.

Ennek feloldására születtek olyan ötletek, hogy a szalagra képanyagot vagy szöveget kell tenni, így a hatást ellenőrizni lehet. A FUJI háromszor 10 másodpercet enged meg a tisztításra és azt javasolja „bölcs" mértéktartással, hogy ha ■ varázslat ennyi idő alatt sem járt eredménnyel, célszerű a készüléket szervizbe vinni. A Scotch lezserebbül intézi el a kérdést: „fejbarát" tisztítási módszernek vallja ■ sajátját, és szerinte addig kell járatni ■ kazettát, míg az írás a képernyőn olvashatóvá nem válik. Ez pedig eltarthat egy ideig.

Akit a fentiek szorongással töltöttek el, annak sem kell feladnia a reményt, hogy önmaga tisztítsa készülékét. A nedves tisztítókazettáknál a csiszolódási hatás teljesen elmarad és mégis új fényt kap a fej. Az egyik neve *Profi-Clean Techno-Tape* (HAMA), a másik gyapjúszalaggal és adagolórendszerrel működik (Bib). Mindkettő közös vonása, hogy tisztítófolyadékkal dolgozik. A Techno-szalag textilszövetnek látszik, melyre a ka-

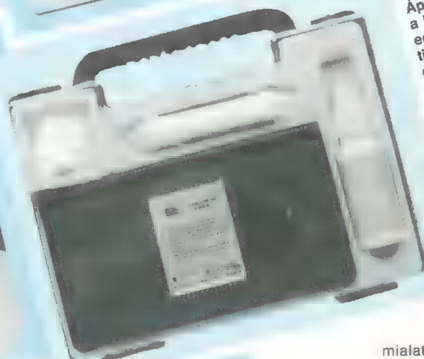
Nedvesen csinálja: a Bib tisztító a gyapjúszalagra automatikus adagolással tisztítófolyadékot juttat (VHS és Video–8)

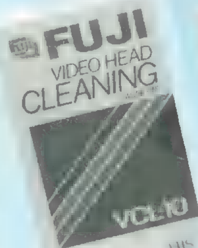
Nyomkereső: a Trackmate finom kefékkel, textilhez hasonló szalaggal és tisztítófolyadékkal dolgozik

Száraz párbeszéd: a Scotch tisztítókazetta folyadék nélkül tisztít, de a folyamat végét a képernyőn közli (VHS és Beta)

Ápoló-set: a kis Bib koffer egy VHS nedves tisztítókazettát, egy antisztatizáló folyadékot tartalmaz a tv-képernyő tisztítására és öntapadó címkét kazettákra

Tiszta fej: Fuji tisztítószalagok léteznek VHS, Video–8 és Beta-rendszerűek is. Csupán a Video-8 szalag nem jelzi a száraz tisztítási folyamat végét a képernyőn

Hama: a VHS és VHS-C nedves tisztítókazetták Techno-szalaggal, egy textilhez hasonló anyaggal dolgoznak

zetta hátoldalán lévő nyiláson „Profi tisztítófolyadékot" kell csepegtetni. Az „egy spriccelés elegendő" mottó négy-hat cseppet jelent. A gyártó kb. 15 másodperc időre kalkulálja azt, hogy a fej újra tiszta legyen. Ha nem, akkor lehet elölről kezdeni. Felvetődik a kérdés, vajon mi olyan profi ezen?

A gyapjúszalagos variáns zárt rendszerrel dolgozik. A tisztítófolyadék a kazettaházban rejtőzik. Egy piros gombbal lehet ■ szalagot benedvesíteni. A folyadék, amennyire az illata után ez megítélhető, olyan, mint más tisztítófolyadékok, izopropilalkohol. Kétszer megnyomjuk a piros gombot, betesszük a kazettát és tíz másodpercig lejátszszuk.

Ezután öt-tíz percig hagyjuk szellőzni a készüléket, amíg a folyadék elpárolog. Mindent egybevetve ez olyan eljárás, amely megkíméli a fejet a smirglizéstől és gyengéden bánik a készülékkel.

A nedves koncepció továbbfejlesztése az a tisztítókazetta, mely két finom kefével van felszerelve, „Techno-szalag"-gal rendelkezik és Trackmate-nek hívják. A kefék többek között ■ fejdobot is tisztítják és annak réseibe is elérnek, mialatt a szalag óvatos módon ■ fejek tisztításán fáradozik.

Mivel azonban az egyes videokészülékek betöltési rendszere különböző, ezek a kazetták csak bizonyos készülékeknél alkalmazhatók. Amelyikhez nem, azokat felsorolják a doboz hátoldalán, és ■ mellékelt tájékoztatón. Csak az a butaság, hogy ezek nem fedik egymást. Ennyit ■ nedvesekről.

Hátravan még a hagyományos módszer, a habanyagból készült tisztítópálcika vagy az alkoholos bőr, amit kézzel ■ fejhez kell tartani. Ami azonban az audiomagnóknál még megoldható, hogy hozzá lehet férni ■ fejhez, az a videomagnónál akár (egész) estét betöltő program is lehet. Ehhez ugyanis szét is kell szedni a készüléket, ami fárasztó és nem is egészen veszélytelen. Ez utóbbi módszert sem ajánlhatjuk nyugodt szívvel. Eltekintve attól, hogy minden készüléken rajta van a felirat, hogy a burkolat eltávolítása életveszélyes, a készülékben olyan károkat is okozhat a hozzá nem értő, melyet a szerviz az eredeti hiba elhárításának többszöröséért tud megjavítani, ha van alkatrésze és vállalja. Mit lehet hát tenni? Nem akarunk mindenkit elriasztani a tisztítókazettától, különösen ha módja van rá, hogy a viszonylag legmegfelelőbbet beszerezze, de tény, hogy a legmegfelelőbb megoldás a megfelelő minőségű szalag alkalmazása és mind a kazetták, mind a készülék szennyeződésektől való védelme.

Prohászka Imre illusztrációja

Meddig nő a tévézési idő?

1980-ban az [illegible] még [illegible] igazán [illegible] a kábeltelevízió [illegible], napjainkra viszont [illegible] háztartás [illegible] a látnivalót. A [illegible] az arány [illegible] a 70 százalékot. S az a kábeltévé [illegible] sok új programot, [illegible] nem [illegible], ha 30–40-et [illegible]. Több[illegible] az emberek [illegible]?

Az [illegible] sokat [illegible], kétszer-háromszor [illegible] itt Európában [illegible]hol. 1980-ban [illegible] háztartásban napi 6,5 órán át nézett műsort egy [illegible]. [illegible] bad elfelejteni, hogy az amerikai [illegible] nem dol[illegible] 1987-ben ez az átlagérték [illegible] tett ki. [illegible] a kábeles kínálat [illegible] zalékkal nőtt évente a tévézés ide[illegible] a csak kábelen [illegible]zárhető [illegible] jóval [illegible] 1980-ban a [illegible] időnek [illegible] 3 százaléka [illegible] 1987-ben [illegible] 16 [illegible].

[illegible] módon [illegible] hasonló [illegible] svájci [illegible] a Prognos AG [illegible]se az [illegible] összesen [illegible] 15 [illegible] a [illegible], a [illegible]ni – durván – napi 3,5 órához ké[illegible]. [illegible] Európában is elérheti a [illegible] a háztartások 50 százalékát.

A televízió Loch Ness-i szörnyei

Az 1950-es évek óta szinte [illegible] minden elektronikai [illegible] méretei szembeszökően [illegible]. Példákat [illegible] maradt [illegible] is [illegible] *nagynak* – a [illegible] azért, mert a [illegible], a képcsövet [illegible] (s [illegible]).

Az [illegible] évben a [illegible] és a fejlesztő [illegible] olyan [illegible]tek [illegible] sokat, mint a lapos, falra [illegible] és a [illegible] televíziós [illegible] érkezett a hír, hogy [illegible] mérnök [illegible] rátalált a [illegible]dására. [illegible] már vagy [illegible] csak [illegible]ták. [illegible] az [illegible] pecsét [illegible] őrizni a [illegible]. A lapos [illegible] a térhatású [illegible] az [illegible] változott: mindenki [illegible] nem [illegible]. De mostanában mintha [illegible] a [illegible].

Az [illegible] MRS Technology [illegible] valaki [illegible] a [illegible] egy új [illegible]nek [illegible] lehet [illegible], *akár* 35 cm átlójút is. Az MRS Technology a [illegible] kifejlesztette, s [illegible] millió [illegible] nálja annak, aki óránként [illegible]retne 35 [illegible] képernyőt [illegible].

A [illegible] hír valamivel komolyabbnak [illegible]. A felkelő nap országában [illegible] Minisztérium hozott létre közös vállalkozást 12 elektronikai céggel, együttesen [illegible] 80 [illegible] dolláros [illegible]. A [illegible], hogy 1995-ben [illegible] a 100 cm [illegible], 10 cm vastag fo[illegible] színes [illegible].

Az amerikai és a [illegible] hírben közös [illegible], hogy úgy 10 [illegible] a falra akasztható képernyők iránti kereslet [illegible] a közemberek [illegible]. A [illegible] azonban nem a tá[illegible], kockázatos [illegible] folyik [illegible]. A [illegible], a repülőgépipar, s általánosabban a [illegible]tonai [illegible] sokkalta [illegible] a vonzerő.

Azért [illegible] sem [illegible], úgy 2000 [illegible] majd [illegible] a [illegible], ha lesz rá [illegible] a tévét, [illegible] a falon [illegible], s [illegible] terpesz[illegible] nem?!

SKY-takarodó

Az egységes nyugat-európai közönségmérés legújabb adatai szerint a Sky Channelt nagyon kevesen nézik a német nyelvterületen és a franciául beszélők körében. A tévétársaság ezért vissza akar vonulni Ausztria, Svájc és az NSZK, illetve Belgium és Franciaország kábeltelevíziós hálózataiból. (Ezeknek ugyanis a Sky fizet azért, hogy továbbítsák a műsorát.) A jövőben az „Égi Csatorna" programját főként a brit, a holland és a skandináv nézők igényeihez fogják igazítani. Nekik nemcsak pénzük van a reklámozott áruk vásárlására, hanem értenek is angolul.

Mi lesz a Super Channellel?

1988 tavasza [illegible], hogy a [illegible] szaksajtó ne [illegible] volna újabb és újabb híreket a nem is olyan régen, 1986-[illegible] Super Channel [illegible]. Terveket szellőztettek a Sky Channellel való egyesülésről, [illegible] változásokról. (A Video Magazin [illegible].)

[illegible] fordulat következett be! A Super [illegible]se [illegible], hogy 1 [illegible] sajtóhiba, [illegible] fon[illegible] eladásra [illegible] a [illegible] társaságot, s [illegible] nagyobb vételárat tartalmaz. [illegible] angol [illegible] az [illegible]. Nem árt figyelembe venni, hogy a vásárló nemcsak a [illegible], hanem tetemes [illegible] az ajánlatot követő [illegible].

Ha még így sem [illegible] finanszírozókra [illegible], a Super Channel össze fog omlani. Magyarán: [illegible].

[illegible] úgy [illegible] ki, hogy ez [illegible] be. [illegible] a [illegible] ITN [illegible] az [illegible] (Független Televíziós Hírek) [illegible] a szórakoztató program [illegible] 18 órás hírcsatornát szándékozott kínálni Európának.

Az [illegible] nek [illegible], a 18 órás [illegible]özönből semmi sem lesz. [illegible] is erről [illegible] a Super Channel kedvelői [illegible] a Superrel. A [illegible] műsor új [illegible] nem az angol ITN lett, hanem egy [illegible] társaság, amely nem tervez [illegible] radikális változásokat, [illegible]. Az olaszok [illegible] kívánnak a [illegible] a [illegible]kal, hogy programjaik [illegible] az átlagos európai néző igényeit. Növekszik a hírösszeállítások száma, de úgy, hogy [illegible] ne [illegible] fárasztó. A [illegible]rok [illegible] sorozatok, vetélkedők [illegible], s nem maradnak el a sokak [illegible] sem.

[illegible] kell tehát [illinois] az angolul nem tudó magyar nézőknek sem, a Super Channel műsora továbbra is nézhető [illegible].

Parabolaláz

Egy nap a kapunk alatt megjelent a falon egy [illegible] [illegible] a következő szöveggel: „[illegible] közösséget szervezünk a Csanády u., Kresz Géza u., Victor Hugo u. és a [illegible] által határolt tömbben, ami annál olcsóbb, minél több az [illegible] Jelentkezés: [illegible] cím, [illegible]" Ennyi! Arról, hogy mit is kínálnak, hogy melyik cég [illegible] ki a rendszert, egyetlen szó sem [illegible].

Nem sokkal később [illegible] getett hozzám a szomszédasszony. [illegible] okos nő, úgy 50 és 60 között. Idegen nyelven nem beszél, de ez miért [illegible]? Kérdése csak annyi volt: mi a különbség a [illegible] és a kábeltévé között? (Ez volt a [illegible], [illegible] hogy ő szeretné nézni a Sky Channel műsorát.)

Hamarosan [illegible] a kerületi tanács is [illegible] valamiben, állítólag egy lokális [illegible] létrehozásán fáradozik. S nem tudok arról, hogy [illegible] tisztázták volna, kinek mire lenne szüksége és mennyit lenne hajlandó [illegible] a megvalósulásért.

[illegible] láz! Alig egy éve, hogy felhúzták a [illegible] a műholdas televíziós műsorok vétele elől, s a legóvatosabb becslések szerint ma már jóval százezer felett van a [illegible] egy műholdas programmal ellátott háztartások száma az országban. Az emberek fizetnek azért, amiről [illegible] nem tudhatnak sokat, vagy éppen semmit sem. Különösen most fizetnek, amikor napról napra nehezebb az életük. Olyasmiért, amit nem értenek – nem sok a minimum [illegible] 2500 Ft, vagy akár jóval több is.

[illegible] ! [illegible] S ha [illegible] benne, hogy hatalmas [illegible] húzódnak meg a felszín alatt, az [illegible] a [illegible] akár [illegible], akár [illegible] A [illegible] a programokon [illegible] a [illegible] a Danubius szól. Kevés szöveg, sok zene. [illegible] ugyanaz a fajta, mint amit a Sky Channel kínál képes változatban. Ugyanaz a fajta, [illegible] az oszt-rák határon naponta több ezer [illegible] jött át [illegible].

S [illegible] az [illegible] 25 százalék ÁFA a videolejátszókon. Aki [illegible] kozni akar, fizesse meg [illegible] [illegible] De hát csak ez az [illegible] érvényesülhet?

Ahogy [illegible] az [illegible] – hogy [illegible] ne is [illegible] – mi sem természetesebb, mint a [illegible] a videoimport. Az [illegible] hogy [illegible] egy kicsit [illegible], hogy [illegible] Mercedesre [illegible] ebédre sem. Az is szeretne egy [illegible], aki nem akar [illegible] A [illegible] a Sky Channel nem is [illegible] olcsóbb, mint a [illegible] S hogy nem is nézik [illegible]? A választási [illegible] A [illegible].

Jakab [illegible]

James Bond és Rambo Moszkvában

Ugyan ki lepődne meg azon, hogy James Bond már jó ideje [illegible] a szovjet [illegible] Rambo – [illegible], engedély nélkül, [illegible]. A tiltott gyümölcs [illegible] ma még viszonylag kevesen [illegible] hozzá, hiszen a legoptimistább becslések szerint is csak 300 ezer [illegible] van az egész hatalmas országban.

Az [illegible] meghökkentő lenne, ha állami [illegible] hivatalosan is [illegible] a hét legismertebb [illegible] amerikai [illegible]. Megtudhat, hogy [illegible] is megérjük!

Ez [illegible] ki abból a beszélgetésből, amilyet az angol *TV World* munkatársa folytatott Oleg [illegible], aki a Szovjet Állami Filmforgalmazó (Goszkino) [illegible] a nemrég létrehozott Videofilm vállalat vezérigazgatója is. [illegible] szerint nem sok értelme van a nyugati filmek cenzúrázásának, ha a [illegible] is [illegible].

A Videofilm [illegible] nem a James Bond-filmek forgalmazása, hanem 3000 [illegible] 1990 végéig. A [illegible] száz [illegible] nagyvárosokban nyitják meg. [illegible] az új kínálatot, a [illegible] fognak [illegible].

Más jelei is vannak az idők változásának. Egy [illegible] már az elmúlt nyáron megnyitotta Tallinnban, Észtország fővárosában [illegible] üzemeltetésű videomoziját, s továbbiakat is épít Moszkvában és Leningrádban. Októberben pedig az amerikai filmexportőrök [illegible] kötött szerződést a Goszkinóval, amely többek között [illegible] is [illegible] amerikai filmek [illegible].

Október [illegible] sugároztak először a Moszkvai Televízió második programjában a *[illegible]*, *reklám* című 45 perces műsort. Ebben az az érdekes, hogy kizárólag nyugati cégek reklámjaiból áll. Persze nem [illegible], hanem [illegible] [illegible] a kéthetenként látható [illegible]. A műsor a Publitalia nevű [illegible] közreműködésével készül.

[illegible] a Moszkvai Rádió [illegible] is lehet reklámidőt bérelni. A Moszkvai Rádió naponta 230 órányi műsort sugároz külföldre 63 nyelven.

Videokölcsönzés műholdról

Az Egyesült Államokban van vagy 10–15 millió olyan háztartás, amely soha nem [illegible] majd semmiféle kábelrendszerhez, mert olyan településekhez tartoznak, amelyek túlságosan távol esnek mindentől. Például a földi [illegible] minőségű [illegible] körzeteitől, vagy a [illegible] zőtől is. Az ilyen háztartások [illegible] vásárolt [illegible].

Ezt a [illegible] akarja kiaknázni a Television Video Network (TVN) [illegible] műholdas [illegible] vén. Az AT&T [illegible] bérbe vette a [illegible] távközlési szatellit [illegible], [illegible] tizet arra [illegible], hogy a videokölcsönzés [illegible] első 10 [illegible] [illegible] (A [illegible] a TVN saját [illegible] továbbítja.)

Ha [illegible] a parabolaantenna, a [illegible] csatlakozásnak két feltétele van. Az [illegible] a havi 30 dolláros előfizetési díj, a másik pedig [illegible] hogy [illegible] a [illegible]. Az utóbbi nem [illegible], mert telefon ott is van, [illegible] a [illegible] már nem érdemes [illegible]. Az előfizető egy [illegible], [illegible] rendeli meg a látni kívánt filmet, amely [illegible] a képernyőjén. A [illegible] szetesen a TVN [illegible] fut be, amely ellenőrzi, hogy [illegible] előfizetőtől származik-e a [illegible], illetve [illegible] a filmenként 4 [illegible] külön [illegible].

A TVN [illegible] szisztémát [illegible], hogy illetéktelenek ne [illegible] az [illegible]. ([illegible] az előfizetési [illegible].) A műholdas [illegible] 1989 tavaszán indul. Kérdés, meddig tart az új [illegible].

Műholdhelyünk már van!

A múlt év végén terjedt el a hír: eldöntötték, hol, milyen pályán álljon majd az első magyar nemzeti távközlési műhold. A hír igaz, van már helyünk a világűrben.

Már a hetvenes évek elején állást foglalt az ENSZ szakosított intézménye, az ITU (Nemzetközi Távközlési Egyesület), hogy a frekvenciasávok és a geostacionárius pálya az egész emberiség természeti kincseinek számítanak, melyek csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésünkre. Ezért úgy kell felosztani, hogy ■ nemzetek, területi nagyságuk figyelembevételével, de mégis egyenlő arányban részesüljenek belőle, ■ ne pusztán egy adott ország technikai, gazdasági fejlettsége döntsön – az elsőbbség jogán –, ki, miként részesedik ■ világűr kínálta lehetőségekből.

Az ITU égisze alatt tavaly ősszel hat héten át Genfben ülésezett a WARC-ORB '88 rádió-világértekezlet, amelynek fő feladata az volt, hogy kijelölje ■ nemzeti távközlési műholdak orbitális pozícióit és frekvenciáit. A geostacionárius (a Földhöz képest álló) műholdpálya 36 ezer kilométer magasságban, az egyenlítő síkjában van, s előnye, hogy az ide felbocsátott és a Földdel együtt forgó műholdakkal ■ Föld felszínén egy állandó ponton lévő adóval és vevővel lehet folyamatosan, a nap huszonnégy órájában tartani a kapcsolatot. Elvileg ez ■ pálya telíthető, emiatt volt szükség felosztására.

A szakemberek szerint a leendő magyar távközlési műhold kiváló helyet kapott, viszonylag „közel" hazánk területéhez: ■ nyugati hosszúság 6,6 fokán, az Atlanti-óceán fölött. A hold Magyarországról 30 fokos magassági szög alatt lesz látható, s jelei 0,8 fokos környalábon foghatók majd. Minden ország egységesen 800 megahertznyi frekvenciasáv-szélességet kapott a 4,5–13,25 gigahertz között, s itt nyílik mód a Föld–műhold, műhold–Föld adásvételre.

A távközlési műhold sok funkciója mellett lehetőséget ad a televíziós műsorok szétosztására is, vagyis az adókhoz, ■ közösségi kábelekbe ■ jel nem ■ földi mikrohullámú láncon jut el, hanem ■ műholdon keresztül. A műhold segítségével és megfelelő földi infrastruktúrával megoldható az adatátvitel (telex, távirat, telefax stb.), ■ rádiójelek szétosztása, a telefon. Dr. Hegyi Gábor, ■ Magyar Posta szakmérnöke szerint azonban egy

ilyen műhold elkészítésére (elkészíttetésére) és fellövésére, az ország méretei miatt és erőforrásai híján ebben az évezredben már biztosan nem kerül sor.

A rádió-világértekezleten nemcsak a nemzeti távközlési műholdak helyéről döntöttek, hanem [redacted] közvetlen műsorszóró műholdak (DBS-ek) programtápláló, vagyis felmenő ági frekvenciáiról is. 1977-ben, a WARC '77 ülésszakán ugyanis már kijelölték az országok DBS-einek pozícióját, a csatornákat és [redacted] nemzeti nyalábokat. Ennek megfelelően Magyarország DBS-ének a nyugati hosszúság 1 fokán van a helye 0,6 × 0,92 fokos nyalábbal. A magyar DBS-nek öt csatornája lehet, amelyek a 11,7–12,5 gigahertz frekvenciasávban működhetnek. Egy csatornán egyébként egy színes televíziósműsor-jel, MAC-rendszerben egy vagy több kísérő hang, jel, vagy rádióműsor sugárzása történhet. A DBS-ről [redacted] jelek nem egy szétosztó rendszerbe, hanem közvetlenül az előfizetőkhöz kerülhetnek – feltéve, hogy a jelek fogadására megfelelő vevőrendszer áll rendelkezésre.

Dr. Hegyi Gábor úgy véli, az első magyar DBS-re kevesebbet kell várnunk, mint [redacted] távközlési műhold felbocsátására. Igaz, ennek fejlesztése, pályára állítása is milliárdokba kerül, de [redacted] KGST-tagországok tervei között már a kilencvenes évek elejére szerepel közvetlen műsorszóró műholdak szovjet fejlesztése, gyártása és fellövése. Ezek [redacted] DBS-ek háromcsatornásak lesznek. Egy-egy csatornát kap Magyarország, Románia és Bulgária, illetve Csehszlovákia, az NDK és Lengyelország. Mindez azért lehetséges, mert [redacted] távközlési műholdakkal ellentétben a DBS-eknél a földrajzi közelséget vették figyelembe és a szomszédos országok nem egymástól teljesen eltérő, hanem közös műholdpozíciót kaptak, más-más sugárnyalábbal.

Mivel a földi rádió- és televízióműsor-szórás csatornái telítettek, új nemzeti tv-, rádióműsorok indítására már csak az égi csatornák megnyitásával lenne mód. Ma még azonban élénk földi vita zajlik idehaza arról, vajon [redacted] nemzeti egyes műsor kerüljön-e a világűrbe, ahonnan a vétel elsősorban [redacted] határokon túl élő magyarok számára válhat kifogástalanná (ha meg tudják vásárolni és ha egyáltalán engedélyezik számukra az ehhez szükséges berendezéseket), vagy induljon meg a Magyar Televízió önálló harmadik, égi programja. A tervek szerint [redacted] Szovjetunió [redacted] tagországoktól nem [redacted] DBS fejlesztésének, megépítésének és fellövésének költségeit kérné el, hanem bérleti díjat kérne [redacted] DBS nyújtotta szolgáltatásért, mely összeg minden bizonnyal körülbelül akkora lenne, mint amennyit a nyugat-európai DBS-ek tulajdonosai számítanának fel. Mai információk szerint az ASTRA és a TDF–1 műholdak tulajdonosai egy esztendőre csatornánként 40 illetve 130 millió francia frankot kérnének.

Falus Tamás

Kábelügyi gondolatok

Tavaly ősszel kezdtük el sorozatunkat, mely [redacted] hazai helyi (városi, kábel) televíziós stúdiókat mutatja be. Egyebek mellett azt, miként élnek [redacted] műhelyek [redacted] videotechnika nyújtotta lehetőségekkel. Nyíregyháza, Hódmezővásárhely és Szeged bemutatkozása után [redacted] egy olyan átfogó írásnak adunk helyt, amely szélesebb összefüggéseiben értelmezi [redacted] helyi televíziós közösségek helyét, szerepét, [redacted] videót, mely fontos [redacted] lehet a hazai változásoknak is.

Számon lehet-e kérni a halászhálón, miért van kis fogás? Amikor [redacted] kábeltelevíziózásról gondolkodunk, soroljuk az eredményeket, [redacted] impozáns számokat (érdekes: ilyenkor is a hencegő halász egyre növekvő zsákmánya jut eszembe), még ott tartunk: új, a szebbnél is szebb hálónk van. Nem vitás persze, háló nélkül nincs halászat és nincs fogás, mint ahogy azzal sem lehet vitatkozni: a tömegkommunikáció hálójának az elmúlt évtizedek során keletkezett lyukait – többek között! – kábeltelevízióval lehet foltozgatni, vagy szövését sűrűbbé tenni. De mi a fogás, a zsákmány, az eredmény? Teljesültek-e [redacted] elvárások, egyáltalán ki mit várt és vár az új médiától?

A sztereotip elvárások: a szocialista demokrácia tájékoztatási rendszerének reformja, nyilvánosság és „fokozatai", hiteles gyors és pontos tájékoztatás, konstruktív kritika; [redacted] helyi információk felértékelődése, védekezés a „fellazítással" szemben, audiovizuális tanulási folyamatok beindulása stb. A szlogenek ismerősek, igazságukhoz nem is fér kétség. Ami hiányzik az egész szemléletből: tömegtájékoztatás helyett egy társadalmi (méretű) kommunikációs rendszerben való gondolkodás. Ez [redacted] hiány igaz a tájékoztatáspolitika döntéshozóira, az újságíró szakmára – beleértve [redacted] kábeltelevíziós műsorkészítőket is –, de a publikumra is. Ha valahol tetten lehet érni a sztálinizmus azon hagyományát, amit még elméletben sem sikerült tisztázni, nem hogy a gyakorlatban meghaladni, akkor az a tömegkommunikáció, az információkkal való hatalmi játszadozás világa!

Persze attól, hogy az elméletben nem fogalmazódott meg (nálunk) egy új tömegkommunikáció igénye és alapvetői elvei, attól még – inverz módon – ezek [redacted] elvek a gyakorlatban hatnak: hiányukkal! Személyek, csoportok, mozgalmak távoltartása a tömegkommunikációtól, „embargók", letiltott műsorvezetők jelentik a jéghegy csúcsát.

És a kommunikáló társadalom? Embrionális. Indulnak videomagazinok, számítógépes „lemezújságot" küldözgetnek egymásnak intézmények. Kis stúdiók műsorokat cserélnek. Lakóközösségek közös mozivetítéseket tartanak videóról a házi antennarendszeren, s egyre-másra jelennek meg [redacted] saját faliújsághírek is, mind több és több CB csatorna szór hasznos információkat jövedelemadóról vagy egyéb húsba vágó problémákról – másként, másképpen, mint ahogy [redacted] állami médiumok teszik. Terjed [redacted] szamizdat és a feketevideo. A folyamat megállíthatatlan: az új technikák, illetve médiumok jellegüknél fogva rombolják [redacted] hagyományos hatalmi irányítást, kisajátítási technikát. Csakhogy tartalmi vonatkozásban, nem az eszköz jellege az elsődlegesen meghatározó, hanem a társadalmi környezet (rendszer), illetve a használatba vétel mikéntje, [redacted] használó akarata és lehetőségei. S itt kanyarodom vissza a kábeltelevízióhoz. Nem vitás: új, hiánypótló. De találkozott-e az eszköz elkötelezett használóival? Indukált-e többirányú társadalmi kommunikációt és mozgást – legalább az adott lehetőségek keretei között? Akart-e, mert-e? Az eddigi tapasztalatok alapján és a kezdő hasonlatnál maradva (ma) azt mondhatjuk: szép a hálónk, meglehetősen nagy is, a fogás azonban fél fogunkra sem elég.

Eltekintve néhány egymástól elszigetelt város egy-két műsorkísérletétől, a helyi televíziózás csak azt teljesítette, ami kézenfekvő irányítónak, műsorkészítőnek és nézőnek. 1982-es indulásától (pécsi kísérlet) 1988 tavaszáig a helyi (kábel-) televíziózás „polgár"-jogot nyert, betagozódott, konformmá vált. Sőt gazdasági és technikai értelemben is a mai magyar lehetőségek maximumát nyújtja. Ha ez igaz, akkor megérte-e és megéri-e az alapítás és az üzemeltetés? Természetesen igen! (Eltekintve attól a meddő vitához vezető szemponttól, miszerint egy helyi újságot vagy sugárzó rádiót esetleg gazdaságosabban és hatékonyabban lehetne bizonyos helyeken üzemeltetni. Ezek ugyanis egymást nem kizáró, hanem inkább egymást erősítő, egymás mellett létező eszközök – máshol.) A helyi televíziók [redacted] tömegkommunikáción belüli változások első fecskéinek számítanak, s követni fogják majd [redacted] többiek. S már tulajdonképpen puszta létükkel bizonyítják a továbblépés szükségességét.

Hogyan tovább, ha lépni kell –

ez izgat tulajdonképpen mindenkit – a kábeltelevíziózást jóval meghaladó, nagyobb kérdések esetében is. A legfontosabb és legdöntőbb aspektus természetesen a nemzeti-társadalmi kibontakozási program kimenetele, a különböző lehetséges variációk bekövetkezése. A helyi tájékoztatást már semmilyen fordulat, negatív jelenség, szükség nem tudja visszaaltatni Csipkerózsika-álmába, de szerepét, értékét, funkcióját nagyon is befolyásolja a mindenkori ideológiai és politikai kurzus.

A kibontakozási programon belül alapvető a gazdaság újraéledése. Ez pedig csak akkor mehet végbe, ha a demokratizálás ezt az alapvető szférát (is) áthatja. Ebben az esetben a gazdálkodás nyilvánossága felértékeli és piacképessé teszi ■ gazdasági információkat, gazdasági értelemben vett nyilvánosságot; az információk (piaci) értéket nyernek, piacon cserélnek gazdát – létrejöhet az, amit a fejlett országokban információgazdaságnak neveznek. Az információhordozók is felértékelődhetnek, bekövetkezhet egy infrastruktúra-bővülés, a kábeltelevíziózás végre gazdasági alapokra kerülhet. Az eddigiektől eltérően és ■ közhasználattal szemben kábeltelevíziózáson ■ helyi műsornál jóval szélesebb értelmezést értek (lásd integrált szolgáltatású interaktív hálózat).

Ugyanennek a társadalmi kibontakozásnak egy másik részfolyamata az állampolgárok öntevékenységének, szabad (és nemcsak politikamentes) szerveződésének, tevékenységének szélesebb körű elterjedése. Ez olyan társadalmi információtartalmat, sokszínű kommunikációt szül, ami szükségszerűen az új médiákban – így a helyi vagy inkább közösségi – televíziózásban találja meg egyik kommunikációs eszközét. Természetesen a nemzeti és ■ nemzetközi tömegkommunikációs stratégia is jelentős változások előtt áll a sikeres kibontakozási folyamatban.

Ami viszont bizonyos, az a technikai eszközök fejlődése. Speciálisan ■ televíziózás olyan mértékben és ütemben újul meg, amit jó esetben is csak a Magyar Televízió tud követni az országban. Másrészről viszont az amatőr videózás elérheti azt ■ szintet, ami eddig professzionálisnak számított. Ez – bízva a MTV műszaki megújulásában – olyan fejlődést jelöl ki, aminek keretében a technika nyitottsága és hozzáférhetősége a helyi és közösségi televíziózás demokratizálódását segíti, míg a nemzeti televíziózás talán már nemcsak kapacitáshiányból használja az alulról jövő információkat, hanem (miközben műszakilag újjáéled) nem kell nagy engedményeket tennie ■ műszaki nyitottság érdekében.

E jövővázlat optimista. Talán azért, mert a stagnálás elénk vetődő képével nem is érdemes dolgozni.

Kálmán András

Francia videoforradalom Budapesten

A rendezvénynek már volt előzménye, ha ■ *Hétköznapi párbeszéd*et annak lehet nevezni. Alig múlt egy éve, hogy 1987 októberében sor került erre a kísérletre, amely csak nevében volt hétköznapi, hiszen a maga nemében végül is egyedülálló az a szimultán képalkotás, aminek során francia és magyar művészek négy napon át ■ telefon segítségével számítógépen készült képeket cseréltek ki egymás között. Valószínűleg ennek a furcsa keleti-nyugati párbeszédnek ■ sikere is hozzájárult ahhoz, hogy ■ múlt év végén Budapesten volt látható a világon először az a nagyszabású kiállítás, amely az *Új művészeti médiumok; ■ francia vizuális kultúra egy évtizede* címet viselte.

Az összeállítás támogatói között két francia minisztérium (kulturális és tömegkommunikációs, illetve a külügyi) nevével is találkozhattunk – ez érzékletesen jelzi,

milyen fontosságot tulajdonítanak Európa azon részében a video térhódításának. A Műcsarnokban ugyanis kiállítottak festményeket és tipográfiai munkákat is, de a legnagyobb érdeklődésre természetesen a videoalkotások számíthattak. Hat monitor és egy kivetítő ontotta a filmeket, és nem is a program összideje fárasztotta el a nézőket, inkább az a fantasztikus sűrűség, amivel a képötletek és információk záporoztak rájuk.
Ezek a francia videoalkotások már régen túljutottak az amatőrizmus diszkrét báján, ellenkezőleg: magabiztosak és diadalmasak. A legismertebb alkotók – és ebbe az összeállításba az ő munkáikat válogatták össze – a televízió jóvoltából már országos ismertségnek örvendhetnek. Éppen 1988 volt annak az éve, hogy Marc Caro, Larry Flash, Michel Jaffrennou, Kiki Picasso vagy Jerome Lefdup kisfilmjei tömegesen kerültek be ■ Canal Plus, majd a többi tévécsatorna, az állami Antenne 2, a TF1 vagy az FR3 műsoraiba, miközben az új videós formanyelv nemcsak így, de a reklámok, a főcímek, a stúdióberendezés teljes modernizálásának képében is elérte a francia televíziózást.

Ez az áttörés a kisfilm formának köszönhető. Szükség van rájuk, hogy kitöltsék ■ nagy műsorok hézagait, és mivel egy néhány perces klipben vagy hirdetésben nincs mód teljes történetének elmesélésére, az egész egy telített pillanat: minden energia a saját, egyedi hangulat, ■ koncentrált ritmus megteremtésére összpontosul. Elektronikus ötleteket, rajz- vagy szövegkompozíciókat, barokkosan dús álomvilágot egyaránt láthattunk, például a fekete fenomén, Grace Jones klipjeiben, vagy ■ Kodachrome reklámfilmjeiben. (Ezek közül talán csak a két legszerényebb az, amely ■ Fotex jóvoltából a Magyar Televízió műsorában is elő-előfordul.)

Az áttörések eredményeképpen a videósok, filmesek azokat ■ nagy állami intézményeket is meghódították, ahol színes számítógépekhez, többkamerás vagy olyan új felvevőkhöz is hozzájuthatnak, mint például a Graph 9, ■ Harry vagy a Paint Box. E két utóbbi egyébként már Kiki Picasso saját stúdiójában is fellelhető, ami némelyik sztáralkotó anyagi sikereit is sejtetni engedi.

A videoforradalom egyelőre csak a mozik tájékát kerüli el. Budapesten egyedül az Iris és ■ Wonder produkcióit, Jean Marie Maddeddu és Yann Piquer rövid videoabszurdjait mutatták be. Fergetegesek, történet nincs, csak helyzetek és tömény humor. A páros nemrégen kezdett hozzá első nagyjátékfilmjének forgatásához.

Ebből a bőségből a látogató csak kiszédülni tudott. Az ilyenkor szokásos kérdés pedig csak az intenzív hatás múltával kezdett ágaskodni benne: hol vagyunk mi ettől?

T. T.

Meztelen ököl

A MOKÉP videotéka kínálatában szereplő műsorokból továbbra is a szórakoztató jellegű filmek a keresettebbek. A vígjátékok iránti kereslet ez ideig kielégítetlen, népszerűségük azonban töretlen (Az én kis falum, Kellemes húsvéti ünnepeket, Rendőrnő, Ász). Két színész valamennyi filmje e műfajban az abszolút sikerlistán vezető helyen áll, Bud Spencer és Louis de Funes a csendőr sorozat minden darabjával. Nem kevésbé népszerűek az akciófilmek, élén a *Szemet szemért* című film Chuck Norris főszereplésével. A Bruce Lee-filmek immár klasszikussá váltak, de sikert aratott Jackie Chan ■ *Rendőrsztori*val ■ *Marco Polo* karatefeldolgozása: s ■ *Halálos angyalok*, melyben lányok karatéznak, valamint a *Meztelen ököl* Manson-produkció.

A legnagyobb áttörést 1988-ban minden bizonnyal azok a filmek hozták, melyek osztatlan sikert aratnak még az idén is. John Carpenter két filmje (Köd, Menekülés New Yorkból), Arnold Schwarzenegger főszereplésével ■ *Conan, a barbár*, Kris Kristofferson és Treat Williams főszereplésével ■ *Gyulladáspont* és végül három sci-fi (Dűne, Ébredés, Legenda).

Az 1989. évi műsorösszetétel megválasztása jelentősen befolyásolhatja a forgalmazás és elsősorban a MOKÉP Videotéka eredményességét, fejlődését. A műsorválaszték kialakításának, bővítésének szempontjai az igényeknek megfelelően a kizárólag videón megjelenő tőkés – elsősorban szórakoztató – filmek részarányának növelése.

A szocialista műsorok válogatása során az értékes, klasszikus alkotások fokozatos bemutatása, valamint a viszonylagos piaci igényeket kielégítő mese- és kalandfilmek megjelenése várható.

A magyar filmek bemutatási szempontjai között a teljes rendezői életmű és új filmek kiadása, repertoár szélesítése is szerepel. Míg 1988 december végén mintegy 1200 műsor volt kölcsönözhető, ez év végén az érdeklődők várhatóan több mint 1500 különféle műsor közül válogathatnak polcairól.

SIKERLISTA

A Mokép Videotéka legsikeresebb filmjei:

(VI., Majakovszkij u. 40.)

Gyulladáspont (amerikai kalandfilm). R.: Bill Tannen

Dűne (angol sci-fi). R.: David Lynch

Conan, a barbár (amerikai kalandfilm). R.: John Milius

Piedone [redacted] (olasz kalandfilm). R.: Steno

Legenda (amerikai sci-fi). R.: Ridley Scott

Kellemes húsvéti ünnepeket (francia vígjáték). R.: Georges Lautner

Piedone Egyiptomban (olasz kalandfilm). R.: Steno

[redacted] **New Yorkból** (amerikai sci-fi). R.: John Carpenter

Köd (amerikai sci-fi). R.: John Carpenter

Meztelen ököl (amerikai akciófilm). R.: Cirion Santiago

Szemet szemért (amerikai bűnügyi film). R.: Steve Carver

Halálos [redacted] (hongkongi akciófilm). R.: Chang Chen

Fehér telefonok (olasz filmvígjáték). R.: Steve Carver

Asterix 12 próbája (francia rajzfilm). R.: Albert Uderzo–René Goscinny

Rendőrsztori (hongkongi akciófilm). R.: Jackie Chan

Ébredés (angol kalandfilm). R.: Mike Newel

Halálos erő (amerikai bűnügyi film). R.: Paul Aaron

Nőszemély (francia bűnügyi film). R.: Christine Pascal

Diploma előtt (amerikai filmkomédia). R.: Mike Nichols

Éjfélkor indul útjára ■ gyönyör (olasz filmvígjáték). R.: Marcello Fondato

Videózni VAGY politizálni?

Beszélgetés Zöldi László filmkritikussal, az ÉS főszerkesztő-helyettesével

videovilág

A Magyar Televízió elnöke színvonalas munkájáért nemrégiben Nívódíjban részesítette [redacted] *Video-világ* című műsor alkotógárdáját. Az éppen egy esztendeje útjára indult adássorozat [redacted] már havonta harmincöt perces, és januártól minden hónap utolsó szombat délutánján már az MTV 1-es programjának műsorfolyamába illeszkedik bele. Kopper Judit szerkesztő, Sólyom András és [redacted] András rendezővel együtt változatlanul vallja: adása[redacted] nem csupán, s nem elsősorban [redacted] képmagnó-tulajdonosok számára készülnek, hanem minden érdeklődőnek, hiszen [redacted] új technikai eszközzel egyben új kifejezési mód is született, s napjainkban a videokultúra is már életünk részévé vált. Az alkotók pedig éppen e kultúra megismertetését, terjesztését tekintik feladatuknak.

Idén is változatlan marad [redacted] Video-világ tematikája. Egy-egy műsorban húsz-huszonöt percben továbbra is egyetlen témakört dolgoz fel [redacted] stáb. Így részletesen [redacted] majd szó például [redacted] video és a politika kapcsolatáról, a video és [redacted] építészet, tudomány, színház, vagy az önismeret viszonyáról. Ezen kívül [redacted] szerkesztő szeretné megismertetni [redacted] nézőkkel, hogyan és miként élnek külföldön [redacted] video nyújtotta lehetőségekkel. Az idei konkrét elképzelések között Lengyelország és Svédország bemutatása szerepel. Az adás utolsó tíz, tizenöt percében Info felcím alatt tovább fut [redacted] rendszeres híradás [redacted] aktuális hazai és külföldi videós eseményekről, amatőr mozgalmakról, fesztiválokról, kiadványokról, technikai újdonságokról. Új rovat viszont a Hírvadászat, amelyben a szerkesztő szeretné levetíteni azokat [redacted] amatőr felvételeket, amelyeket a nézők küldenek be, s amelyek sokak számá[redacted] izgalmas helyi eseményekről, történésekről dokumentum értékű felvételekkel számolnak be. Kopper Judit fontosnak tartja, hogy a Televízió foglalkozzon az ország amatőr videósaival, akik [redacted] kevés pénz ellenére is tehetséges munkákkal jelentkezhetnek. Így egy technikailag gyengébb minőségű felvétel is lehet tartalmas, színvonalas, amelynek bemutatását a Video-világ felvállalja. A tervek szerint a szerkesztőség minden hónapban egy délután a Selyemgombolyítóban (Közművelődési Intézet, Budapest III., [redacted] tér 1.) várja majd felvételeikkel az amatőröket, akik, [redacted] munkájukat arra érdemesnek tartották, helyben megvárhatják, míg kazettájukat átjátsszák.

A stáb figyelemmel kíséri a hazai amatőr film- és videofesztiválok eseményeit, és igyekszik jelen lenni nagyobb nemzetközi videofesztiválokon is. Részben tudósítóként, részben aktív résztvevőként, a Video-világ műsoraival. Külföldön egyébként már így is némi irigység övezi a kis létszámú magyar alkotógárdát, mivel a nagyvilágban kevés állami csatornán jut havonta harmincöt perc adásidő a videóra.

F. T.

– A videóról az embernek rögtön [redacted] hagyományos videós műfajok jutnak az eszébe. Manapság azonban egyre sűrűbben tűnnek föl új videós témák, többek között politikai tárgyú filmek. Nyilván régebben is készültek ilyenek, de most egyre inkább a figyelem középpontjába kerülnek.

– Hadd mondjak valamit általában a magyarországi filmforgalmazásról, remélem, nem térek el túlságosan a videózás témájától.

Nemrégiben láttam külföldön Stanley Kubrick *Full Metall Jacket* című filmjét, amely a vietnami háborúról szól. Nem mondanám, hogy ez Kubrick legjobb filmje, mindenesetre feltűnően reális értékelést ad a vietnami háborúról. A filmet Magyarországon nem mutatták be, és a jóég tudja, bemutatják-e egyáltalán. Hasonló a helyzet Oliver Stone *Salvador* című filmjével, amely egy liberális amerikai újságíró közép-amerikai útjáról és eszményeivel való szembekerüléséről szól. Stone-t Magyarországon a többszörös Oscar-díjas *Platoon* (A szakasz), egy szintén Vietnam-témájú film rendezőjeként ismerhettük meg, ezt [redacted] korábban készült és legalább annyira haladó szemléletű filmjét azonban nem mutatták be nálunk. Finoman igyekeztem fogalmazni, az átvételi bizottság ugyanis mereven zárkózott el az átvételétől.

Ez számomra teljesen érthetetlen, elfogadhatatlan. Miként az is, hogy nemcsak fontos nyugati filmeket nem láthatunk itthon, hanem kitűnő szovjet filmeket sem. Számos olyan szovjet vállalkozást volt alkalmam látni külföldi fesztiválokon, amelyeknek bemutatására még csak remény sincs nálunk. Politikai tárgyú filmekre gondolok. Olyanokra, amelyek például a Volga harmincas évekbeli szabályozásáról, ennek kapcsán megannyi orosz műemlék elpusztításáról, a földmunkások ezreinek elhullásáról szól. Vagy éppen [redacted] koncepciós perekről. Esetleg az Afganisztánt megjárt katonák beilleszkedési konfliktusairól. Vagy [redacted] drogos fiatalokról.

– Hogyan kapcsolódnak ehhez a hazai politikai témájú filmek?

– Úgy, hogy az itthon készült alkotások bemutatásában hasonló mechanizmus érvényesül. Sok az olyan film, amely itthon széles közönség elé kellene hogy kerüljön, mégis különféle – és nemcsak ideológiai – okokból csupán szűkebb nézőréteg számára hozzáférhető.

– Azt akarja mondani, hogy Magyarországon a manapság videókon, klubokban, művelődési házakban, magánlakásokon és más helyeken vetített filmek visszaszorultak [redacted] szűkebb fórumokra?

– Azt. S ezt azért furcsállom, mert ezeknek a filmeknek jó részét nagyon is el tudnám képzelni mozivásznon vagy a televízióban. Vegyük például Sára Sándor Bábolna-szociográfiáját. Ez ugyan több mint tízórás, de miért ne vállalhatná föl a Magyar Televízió, hogy sorozatban, mondjuk a jövőre megújuló második csatornán sugározza? A bemutatásnak azonban a jelenlegi tévés struktúrában nincs helye. A tévének ugyanis megvan [redacted] maga dokumentumfilm-készítéssel foglalkozó szerkesztősége, X számú, státusban lévő munkatárssal, akik évente Y számú filmet készítenek. Világos, hogy a Magyar Televízió az ő munkáikat fogja sugározni, hiszen elsősorban a belső munkatársait akarja foglalkoztatni.

Azt is tapasztalom persze, hogy a videón nézhető politikai tárgyú, országos vagy helyi kérdésekkel foglalkozó filmeknek megvan a maguk különleges jelentősége. Videón ugyanis egészen más dolog filmet nézni, mint [redacted] moziban vagy a képernyőn. Vannak olyan alkotások, amelyek kifejezetten ebben a közegben „élnek". S nemcsak azért, mert hosszúak, mert eltérnek [redacted] szokványos komponálási módtól. Azért is, mert [redacted] helyszínen kommentálhatók, vitathatók, visszapergethetők. Ezeknél a filmeknél

– Ember Judit Kutrucz Gizellájától és Pócspetrijétől kezdve, Szobolits Béla meghökkentő 1919-es riportázsán keresztül Paulus Alajos izgalmas tanyasiratójáig, és még sorolhatnám a forgalmazásra váró rendezőket, filmeket, lényeges a konkrét közösségalakító, identitásteremtő szerep. Például Magyar József egyik-másik filmpublicisztikáját hivatalosan még nem mutatták be, de az úgynevezett társadalmi vetítéseken legalább százezren vitatkoztak róluk.

– Ha azt vesszük, hogy egy moziban bemutatott filmnél ez nem túl magas szám, akkor nem nagyon lehetünk boldogok.

– Moziban százezer néző csakugyan bukást jelent. De ne féljünk a kis számoktól. Vannak olyan filmek, amelyek egy-egy réteget érintenek. Ha nekik valamilyen formában alkalmuk van megnézni ■ gondolatébresztő, vitára késztető vállalkozást, az nagyon nagy eredmény.

– Milyen műveket lehet az olyan politizáló filmek közé sorolni, amelyek videón, félig-meddig „feketén" terjednek? Lehet-e tudni, hogy hány ilyen fut az országban?

– Ezek általában ■ gondolkodó, politikai kérdésekben tisztázni akaró fiatal (vagy kevésbé fiatal) alkotók filmjei. Közönségük is abból ■ rétegből kerül ki, amelynek tagjai szembesülni kívánnak a magyar történelem feltáratlan kérdéseivel, nézőként akarnak asszisztálni a betokosodott sebek felnyitásánál. Nincs persze statisztikám arról, hogy hány ilyen film van ma Magyarországon. Egyesek szerint több tucat, de elképzelhető, hogy több száz. Úgy tudom, közülük jó néhányat a közeljövőben átvesz és bemutat majd ■ Magyar Filmklubok Szövetsége. Nem kell azonban attól „tartani", hogy a klubhálózatból a széles mozihálózatba kerülve, ■ hivatalos forgalmazás mintegy „kisajátítja" ■ politikai filmeket. Anyagilag nem érdekelt ebben.

– Az elmondottak alapján úgy látom, hogy két fontos funkciójuk van a hivatalos kultúrából jobbára kiszoruló műveknek. Azzal, hogy klubokban, társaságokban nézik őket, tehát félhivatalosan forgalomban vannak, kényszerítő erőt gyakorolhatnak a tévére és a filmiparra a műsorra tűzést, bemutatást illetően. Hiszen az mégiscsak képtelenség, hogy amit az országban mindenütt meg lehet nézni klubvetítések során, az nem nézhető meg például ■ televízióban. Másrészt – és ez szerintem nem kevésbé fontos – politikai identitást, kötőerőt adhatnak azoknak a közösségeknek, baráti társaságoknak, amelyek nézik ezeket a filmeket.

– Nemcsak a hazai politikai filmekről van szó. A már említett Full Metall Jacket „feketén" került az országba, és az értékekre kíváncsi emberek nyilván már látták is. A feketén játszott filmeknek szerintem nagyon fontos szerepük lehetne abban, hogy bemutatásra késztessék a forgalmazást. Ugyanígy van ez a hazai alkotások esetében is. Az, hogy bizonyos filmeket csak videón lehet látni, kínos kihívás a mozi és ■ televízió számára. Egyetértek azzal is, hogy egy szűk körben nézett filmnek igen nagy közösségalakító ereje lehet. Szükségünk van ma, Magyarországon arra, hogy ■ filmezésnek is kialakuljanak ■ „kis konstruktív körei". Jó, ha a filmek nézése közben politikailag érzékeny közösségek alakulnak. Természetesen egy filmnéző közösség a politikai indentitását is keresi. A kérdés „csak" az, hogy miként lehet ezeket ■ kisközösségeket integrálni, ■ bennük lévő értékeket ■ nagyobb közösség számára mozgósítani. Ma már talán túl vagyunk azon, hogy az ilyesfajta, úgymond alulról jövő kezdeményezéseket gyanakodva fogadják. Legalábbis remélem.

– De talán nemcsak ■ magatartás ■ lényeges. Hiszen ■ politikai esztétikává is válhat azáltal, hogy videón egy-egy jelenet visszanézhető, elemezhető. Eddig politizálni senki sem tanította Magyarországon az embereket. Generációk nőttek fel jelszavakon, kliséken, politikai tantételeken, amelyeket vérszegényen, tankönyvszerűen, fentről lefelé közvetítettek számukra. Úgy gondolom, hogy Bábolna-filmben bemutatott helyzet elemzése, megvitatása politikai kultúrára is tanít, amiről mindig csak annyit állapítunk meg, hogy bizony nagyon hiányzik nálunk.

– A kisközösségben igen nagy lehetőségek rejlenek. Nem akarok nagy szavakat használni, de valóban tanulható a politizálás. Ez az a funkció, ami miatt akkor is megmarad a videoközösségek szerepe, ha esetleg ■ hivatalos filmforgatást és ■ Magyar Televíziót megszállja ■ jólélek, ha egy új forgalmazási és bemutatási szisztémában a mozi és a tévé be is mutatja a ma még szűk körben cirkuláló filmeket. A közönségből közösséggé válás folyamata az, amit a mozi vagy ■ tévé nem tud így segíteni. Még ■ legeszményibb helyzetben is szükség lesz az alternatív, politikai videóra.

– Válaszából úgy érzem, nem pusztán a hazai jelenségek tanulmányozása mondatja ezt Önnel, hanem sokkal szélesebb tapasztalatok. Hadd kérdezzem hát meg: nyugati országokban mennyire érvényesek az elmondottak?

– Számos hasonló vonással találkoztam, például az NSZK-ban. Ott is létezik ■ hivatalosan forgalmazott filmek mellett egy lényegesen szolidabb, de reális igényeket kielégítő alternatív művészi-politikai videohálózat. Van egy Christian Lehmann nevű ismerősöm, aki két 68-as diáktársával együtt olyan filmkölcsönzőt alapított, amelyben – többek között – magyarországi alternatív vállalkozásokat is forgalmaznak vagy forgalmaznának, ha filmkereskedőink gyakrabban állnának szóba velük. Münchenben és Frankfurtban például számos diákközösség működtet mozikat, amelyekben alternatív, mondhatni: rétegfilmeket játszanak. Arrafelé sem hoznak persze nagy üzleti hasznot. Christian barátom mellől például az idők során kikopott két társa. Ő sem mondható meggazdagodottnak. De ő és a hozzá hasonlók nagyon fontos funkciót töltenek be az értékekre fogékony rétegek szemléletformálásában.

– Magyarországon nincs ilyen kölcsönző vagy olyan szervezet, amely valamiféle központja lehetne az ilyen alkotásoknak.

– Pedig szükség volna rá. Elképesztő számomra, hogy Magyarországon, de főként Budapesten senkinek sem üzlet művészi vagy politikai tárgyú filmkazetták forgalmazásával foglalkozni. Elképesztő, hogy egy kétmilliós világvárosban nem akad olyan maszek vállalkozó, aki üzletet látna az ilyen igények kielégítésében. Nem vagyok naiv, persze, tudom, hogy a művészeti, politikai érdeklődés csak bizonyos rétegeket jellemez. De például Budapesten akad néhány tízezer ember, ■ vidéki nagyvárosokban is néhány száz. A politikai és művészi alternatív filmek forgalmazásából Budapesten képződne annyi nyereség, amennyi a vidéki veszteséget kiegyenlítené. Csak bele kéne vágni.

Csizmadia Ervin

Böngésző

Az NSZK-ban megjelenő Video Magazinból átvett táblázatunk valószínűleg több meglepetéssel is szolgál ■ típusokat, minősítéseket és árakat gondosan „végigbogarászók” számára. Újabb átrendeződést tapasztalhatnak a készülékek között egyrészt az új típusok megjelenése, másrészt egyes régebbi – de a kereskedelemben még kapható – típusok gyártásának megszüntetése miatt. A sztereó és a hi-fi készülékek listáját négy S-VHS készülék vezeti kiemelkedő kép- és jó hangminőséggel, valamint sokféle szolgáltatással. Az előbbiek alapján megelőzték a hosszú hónapokon keresztül listavezető JVC HRD 755 EG-t, és a többi, már-már megszokott módon „éllovas” sztereó hi-fi gépet. ■ monókészülékek kategóriájában az ITT 3938 VPS megőrizte ugyan első helyezését, ára azonban enyhén szólva elgondolkodtató, ha összevetjük az ugyancsak őszi újdonságnak tekinthető Mitsubishi HS-E10-es árával és minősítésével. ■ lista igen jó minősítést szerzett „újoncai” ■ JVC HR-D 700 és az előbb említett Mitsubishi HS E-10-es. Az újdonságok közül szót érdemel még a kiegyensúlyozottan jó minőségű SANYO ■ 4300-as. A kamkorderek „csapatában” ■ nyár végén piacra dobott SONY CCD-V 2000 pro hangjával és szolgáltatásaival akár „verhetné” a mezőnyt, ha az S-VHS rendszer, pontosabban a Panasonic NV MS1 és ■ Blaupunkt CR 2000-es gépe kimagaslóan legjobb képminőségével le nem körözné ■ hagyományos készülékeket. A műholdvevő antennákkal kapcsolatban annyit érdemes megjegyezni, hogy a táblázatunkban szereplő, 2400 márkába kerülő Grundig ugyanaz ■ szatellitantenna, amely komplett rendszerként 175 000 forintért jelenleg is kapható ■ Centrum áruházakban.

A táblázatunkban szereplő készülékek és antennák maximális, összesített elérhető pontszáma 100. Az értékelők 40 pontig jutalmazhatták a képminőséget, 20-ig a hangot és maximum 30-ig ■ szolgáltatásokat, 10-ig pedig a felszereltséget.

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK márkában	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felszereltség	Összesen	A magazin minősítése
SZTEREÓ ÉS HIFI KÉSZÜLÉKEK									
1	Blaupunkt RTV-910	S-VHS	3000	38	18	24	10	90	nagyon jó
1	JVC HR-85000 EG	S-VHS	3300	37	18	25	10	90	nagyon jó
1	Panasonic NV-FS1	S-VHS	3000	38	18	24	10	90	nagyon jó
4	JVC HRD 755 EG	S-VHS	2900	33	18	25	7	83	nagyon jó
5	Panasonic NV-D80EG	VHS	2800	32	18	24	8	82	nagyon jó
5	Fisher FVH-D55HV	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
5	Blaupunkt RTV-900	VHS	2800	32	17	24	8	82	nagyon jó
5	ITT VR 3998	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
5	Sanyo VHR-D700G	VHS	2400	32	17	24	9	82	nagyon jó
10	Akai VS-A77EOG	VHS	1900	30	17	25	9	81	nagyon jó
10	Universum 2186	VHS	1898	30	17	25	9	81	nagyon jó
10	Loewe OC-57OH	VHS	2700	30	18	23	10	81	nagyon jó
10	Sony EV-S850PS	Video-8	3000	31	18	24	8	81	nagyon jó
15	Hitachi VT-585E	VHS	2700	29	17	24	10	80	nagyon jó
16	Blaupunkt RTV-800	VHS	1900	29	17	23	8	77	jó
16	Siemens FM 586	VHS	1900	26	16	25	10	77	jó
16	Sony EV-S650	Video-8	2300	32	17	21	7	77	jó
16	JVC HR-D530EG	VHS	2400	32	18	20	7	77	jó
20	Grundig VS-540	VHS	1850	26	16	24	10	76	jó
20	Telefunken A 990P	VHS	2300	31	18	20	7	76	jó
20	Telefunken A 980P	VHS	1900	30	19	20	7	76	jó
23	Blaupunkt RTV-740	VHS	1800	29	15	23	8	75	jó
23	Philips VR 6970	VHS	2000	30	19	19	7	75	jó
25	Braun a/d/s VC 4	VHS	3000	27	17	23	7	74	jó
25	JVC HR-D470EG	VHS	1950	29	18	20	7	74	jó
25	NEC DX-2000G	VHS	1700	28	15	23	8	74	jó
28	Sharp VC-793	VHS	1550	27	18	20	8	73	jó
28	ITT VR 3977 HIFI	VHS	2300	28	18	20	7	73	jó
30	Blaupunkt RTV 454	VHS	1700	29	17	19	7	72	jó
MONÓ KÉPMAGNÓK									
1	ITT 3938 VPS	VHS	1800	30	10	25	9	74	jó
1	Mitsubishi HS-E20	VHS	1400	32	11	23	8	74	jó
3	JVC HR-D700	VHS	1600	31	11	22	9	73	jó
2	Akai VS 38	VHS	1400	31	11	22	7	72	jó
4	Mitsubishi HS-E10	VHS	1200	32	11	22	7	72	jó
6	Fisher FVH-P10KV	VHS	1100	32	10	22	7	71	jó
6	Akai VS-22EOG	VHS	1100	31	12	21	7	71	jó
6	Sanyo VHR-4300	VHS	1300	31	11	22	7	71	jó
6	Sanyo VHR 3310G	VHS	1300	27	11	25	8	71	jó
6	Philips VR 6670/02	VHS	1500	28	11	25	7	71	jó
6	Panasonic NV-D48	VHS	1800	30	11	22	8	71	jó
6	Blaupunkt RTV-330	VHS	1600	30	10	23	8	71	jó
6	Panasonic NV-G21	VHS	1600	30	10	23	8	71	jó
14	Blaupunkt RTV-720	VHS	1800	30	11	21	6	70	jó
14	Blaupunkt RTV-660	VHS	1500	30	11	21	8	70	jó
14	Panasonic NV-G45	VHS	1500	30	11	21	8	70	jó
14	Blaupunkt RTV-320	VHS	1400	29	10	23	8	70	jó
14	Panasonic NV-G12	VHS	1400	29	10	23	8	70	jó
14	Saba 4B20	VHS	1400	31	11	21	7	70	jó
20	Blaupunkt RTV-560	VHS	1300	30	11	21	7	69	jó
20	Panasonic NV-G40	VHS	1300	30	11	21	7	69	jó
20	JVC HR-D320	VHS	1100	31	10	21	7	69	jó

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK márkában	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felszereltség	Összesen	A magazin minősítése
20	JVC HR-D300EG	VHS	1400	32	11	19	7	69	jó
20	Mitsubishi HS-349	VHS	1400	31	11	19	8	69	jó
20	Hitachi VT-425E	VHS	1500	30	11	21	7	69	jó
20	Grundig VS-460	VHS	2000	28	11	22	8	69	jó
27	Sanyo VHR-4100G	VHS	1100	30	10	22	6	68	jó
27	Siemens FM 562	VHS	1200	27	11	23	7	68	jó
27	ITT VR 3928VPS	VHS	1400	27	11	23	7	68	jó
27	Grundig VS-410	VHS	1300	29	9	22	8	68	jó
27	Hitachi VT-255E	VHS	2400	27	10	23	8	68	jó
33	Blaupunkt RTV-520	VHS	1100	30	11	20	6	67	jó
33	Grundig VS-510	VHS	1300	27	10	23	7	67	jó
33	Loewe OC-510M	VHS	1100	28	11	21	7	67	jó
33	Loewe OC-520	VHS	1300	28	11	21	7	67	jó
37	ITT 3918	VHS	1000	28	10	20	7	65	jó
37	Orion VH-2600RC	VHS	1200	27	10	20	8	65	jó
37	Grundig VS 520	VHS	1500	24	10	23	8	65	jó

KAMKORDEREK

1	Sony CCD-V2000 Pro	Video-8	4500	33	18	24	10	85	nagyon jó
2	Sony CCD-V90	Video-8	4000	33	15	23	9	80	nagyon jó
2	Fuji M600	Video-8	4000	33	15	23	9	80	nagyon jó
4	Panasonic NV-MS1	S-VHS	4500	37	12	20	9	78	nagyon jó
4	Blaupunkt CR-2000S	S-VHS	4500	37	12	20	9	78	nagyon jó
6	Canon E-708	Video-8	4000	33	12	23	9	77	nagyon jó
6	Loewe Profi 810	Video-8	3500	32	14	22	7	77	nagyon jó
8	Bauer VCC-826	Video-8	4000	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Blaupunkt CR-8000	Video-8	3500	32	12	22	9	75	nagyon jó
8	Blaupunkt CR-8010	Video-8	3900	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Metz 9629	Video-8	4000	33	12	21	9	75	nagyon jó
8	Loewe Profi 800	Video-8	3500	32	14	22	7	75	nagyon jó
12	Blaupunkt CR-8000	Video-8	3500	32	12	22	8	74	jó
13	Nikon VN-810	Video-8	4000	32	12	22	8	74	jó
14	Canon E-70	Video-8	3000	30	13	23	7	73	jó
14	ITT VM-C3888	VHS-C	3400	32	11	22	8	73	jó
14	JVC GR-45	VHS-C	3500	32	11	22	8	73	jó
14	Kyocera KD-3010	Video-8	3500	31	13	22	7	73	jó
14	Minolta 8100	Video-8	3500	31	13	22	7	73	jó
14	Nordmende CV-2201	VHS-C	3500	32	11	22	8	73	jó

MŰHOLDVEVŐ ANTENNÁK

Helyezés	Típus	Receiver	Átmérő (cm)	Ár (DM)	Kép	Hang	Szolgáltatások	Felszereltség	Összesen	A magazin minősítése
1	Kathrein CASO18	UFD-80	180	3600	36	17	27	8	88	nagyon jó
2	Kathrein CASO15	UFD-80	150	3500	35	17	27	8	88	nagyon jó
2	Kathrein CASO12	UFD-80	120	4800	34	17	27	9	87	nagyon jó
4	Kreisermeyer 1,5 m	Grundig STR-201	150	4200	35	15	27	7	84	nagyon jó
5	Allsat 140	UST 7007	135	4500	32	17	23	9	81	nagyon jó
6	Fuba OA 120	OSE 583	120	2900	34	12	26	8	80	nagyon jó
7	Kathrein SatAn90	UFD-80	90	2500	28	15	27	8	78	jó
7	Hirschmann CSA 1212	CSR 2000A	120	2700	34	12	25	7	78	jó
9	Allsat 90	UST 7007	90	2500	29	17	24	7	77	jó
10	Kreisermeyer 90	Grundig STR-201	90	2400	28	15	26	7	76	jó

Katalógust díjmentesen

Telefonon felhívtuk *Béla Pálffyt*, ■ HERLANGO műszakicikk-hálózat képviselőjét, hogy a téli videopiac várható állapotáról érdeklődjünk.

– *Ausztriában (is) vámtételemelést hajtottak végre – a közlemények szerint: védekezésképpen – a délkelet-ázsiai „négy tigris", köztük tehát Tajvan és Dél-Korea videokészülékeivel szemben. Ennek milyen kihatásait érzi majd a Bécsbe érkező magyar vásárló?*

– A vámszabályokkal nem lehet alkudni. Vagyis ■ vámemelés áremelkedést jelent. Méghozzá úgy 1000 schillingnyi emelkedést az illető térségből érkező készülékenként.

– *Ezek szerint drágult a video?*

– Vannak videók, amelyek drágábbak lettek – én inkább így fogalmaznék. Cégünk ugyanis több megoldást is keresett, hogy ne veszítsük el ■ Magyarországról hozzánk érkező vásárlókat, sőt ha lehet, továbbra is ébren tartsuk ■ érdeklődést a videók és persze cégünk iránt. Először is – mintegy a „tigris"-videók vám- és áremelkedését ellentételezendő – a korábbinál olcsóbban kínáljuk a japánok világmárka Sharp videóját. Ennek most 6990 schilling lett ■ bruttó ára. A másik megoldás nem pusztán kereskedelmi: cégünk maga építtet át kedvező áron, de márkás videokészülékeket, és tesz alkalmassá arra, hogy a magyar hang- és képnormák szerint is funkcionáljanak. Ezzel pedig – vagyis azzal, hogy mintegy beszálltunk a „gyártásba" is – lényegesen kedvezőbben alakul az érintett készülékek ára. Harmadjára azt említeném, hogy bécsi főüzleteinkben (Tehát a Mariahilferstrasse 51. és 102. alatt, valamint a Shopping Cityben) gyorsított módon, a vásárlásnál, a helyszínen visszatérítjük ■ többletértékadót (Mehrwehrsteuer). Ez azt jelenti, hogy például az említett 6990 schillinges készülékből a helyszínen megtérül 1165 schilling visszatérítés, azaz a vásárlónak csupán ■ nettó árat, 5825 schillinget kell pénztárunkban hagynia. Méghozzá egy márkás készülékért!

– *Mikor és milyen különleges kedvezményekre számíthatnak azok, akik karácsony utánra időzítették a képmagnóvásárlást?*

– Január közepén kezdődik – és az igényektől függően előreláthatóan február első hetéig tart – ■ téli vásárunk. Ebben egy Audioton VC 12 videoplayer (csak lejátszó – állóképpel, ismétlőfunkcióval, gyors képkereséssel) 3990 schillingért (–665 schilling többletértékadó) lesz kapható. Felvételre-lejátszásra egyaránt alkalmas asztali videokészülékeink kínálatából a már említett Sharp mellett megemlítem a Fisher korszerű modelljét. Ennek ára 7990 (–1331) schilling lesz. Általában 5990 (–998) schillingért tudjuk adni azokat a készülékeket, amelyek még nincsenek ellátva a magyar hangolással, hanem az ún. NDK-SECAM rendszer van bennük. A magyar hangmodul behelyezése egyébként nem gond; Magyarországon is elvégzik, úgy 1500–2000 forintért, garanciával.

– *Üzlethálózatuk, a HERLANGO tudtommal 75 üzletet fog össze. Video mellett tévét, magnót, rádiót, órát, számítógépet, fotócikkeket is árusítanak. Van valamilyen elképzelése, hogyan foghatnánk rövidre olvasóink informálását?*

– Van. Árukatalógusunkat szívesen elküldjük, méghozzá díjmentesen a Video Magazin olvasóinak. Kérjük tehát, tegyék közzé, hogy egyik fő üzletünk címén *(HERLANGO, Mariahilferstrasse 102. A–1060 WIEN)* bejelenthető ez az igény. Ebben az üzletben személyesen is fel lehet keresni – szerda kivételével szívesen állok a magazin olvasói rendelkezésére. Aki pedig itt vagy akár levélben eljuttatja hozzánk nevét és pontos lakcímét, annak még a tavasz beállta előtt elküldjük árukatalógusunkat.

Szocialista videokörkép

Rovatunk e havi összeállításában kivételesen nem az újra meg újra semmivé foszló hazai videomagnó-kínálat nyomába eredtünk (időnként szüneteltetni kell ■ Don Quijote-i küzdelmet), sőt ■■ is a bécsi Mariahilfer és vidéke videós Eldorádójának még mindig kevesek számára elérhető kincsei után kutattunk. Az MTI külföldi tudósítóinak segítségével ezúttal a szocialista országok videohelyzetét próbáltuk feltérképezni, reménykedve, hogy ha a leírtakban ■ megszokottnál talán kevesebb is ■ praktikus ismeret, de az összehasonlítás semmiképpen ■■ érdektelen.

Évi félmillió Tesla-Philips

Északi szomszédainknál most tetőzik a videózás divatja. A készüléktulajdonosok tábora két esztendő alatt megduplázódott, számuk jelenleg 300 ezerre becsülhető. Igaz, e szám alatta mrad a magyar videósok félmilliós seregének, de a piaci viszonyokat vizsgálva, úgy tűnik, rövidesen behozzák lemaradásukat.

A kiskereskedelmi hálózatban ■ csehszlovák Tesla cég Philips licenc alapján Pozsonyban gyártott, VM 64–65 típusú készüléke kapható 19 800 koronáért (az átlagfizetés havi 3093 korona).

A Tesla-Philipsekből eddig évi 12 500 darabot gyártottak, de 1992-ben a pozsonyi gyár már évi félmillió videomagnót szeretne piacra dobni. A csehszlovák szakemberek szerint csak e terv megvalósulása után, ■ 90-es évek közepére várható, hogy a cseh videózás eléri az európai szintet, azaz a háztartások egyötödében megtalálható majd videokészülék.

A csehszlovák állampolgárok is élhetnek a „hazán belül valutáért" vásárlás lehetőségével. A Tuzex valutabolt-hálózatban vásárolhatnak devizáért vagy ezt helyettesítő bónokért nyugati gyártmányú videokészülékeket. Jelenleg 4 típus kapható: Sanyo 3240 tuzex koronáért, JVC 3850-ért, Toshiba 3200-ért és Panasonic 3800-ért. (Egy USA dollár 5,6 tuzex koronát ér.) Az említett bolthálózatban BASF, FUJI és TDK kazetták is kaphatók játszási időtől függően 45–62 tuzex koronáért. A nem dolláros üzletekben 180 perces TDK, illetve Maxell és Polaroid kazettához juthat a cseh videós, átlagosan 330 koronás áron. A választékot színesíti még a gottwaldovi laboratóriumban japán alapanyagokból összeszerelt Emgeton elnevezésű VHS kazetta.

Műsoros kazetták eladásával, illetve kölcsönzésével két cég foglalkozik: a Supraphon Hanglemezgyártó Vállalat, valamint a központi filmkölcsönző. A Supraphon műsoros kazettákat is gyárt, igaz, elsősorban komoly zenei felvételeket kínál, valamint csehszlovák tévéjátékokat és meséket.

A Supraphon és a Központi Filmkölcsönző Vállalat Prágában és vidéken 60 kölcsönzőüzletet tart fenn, melyekben mintegy 280 csehszlovák és külföldi filmet kínálnak. A kölcsönzési díj napi 15–30 korona. Ám az „olcsóság" sem feledteti ■ csehszlovák videóssal a kínálat szegényességét, amely Csehszlovákiában is hamar megteremtette a slágerfilmek (akció, kaland, horror) feketepiacát. A hatóságok éppen mostanában tervezik, hogy új szerzői és kiadói törvénnyel fékezik meg az illegális kazettaforgalmazást.

S végül, ami a magyar videósban némi irigységet kelthet: a tervek szerint Csehszlovákiában rövidesen lakossági bankhitellel is lehet majd videomagnót vásárolni. Ugyanakkor a nyugati képmagnók vámértékét nemrégiben csökkentették húszezer koronáról tizenötezer koronára, s ■ vám harminc százalék. Mivel pedig a csehszlovák állampolgárok ötezer korona értékben hozhatnak be vámmentesen árucikket külföldről, s ez, akárcsak Magyarországon, a családtagok esetén összevonható, számos készülék gyakorlatilag vámmentesen jut be az országba.

Se készülék, se kazetta

Itt a legegyszerűbb és ■ legáttekinthetőbb ■ helyzet. Videózás nincs, készüléket vagy filmet az országba bevinni szigorúan tilos, bár az ellenséges propagandától való félelem kissé anakronisztikusnak tűnik annak tudatában, hogy az NDK-ban a családok többségénél esténként rendszeresen valamely NSZK adó bemondója köszönti Jó estéttel a nézőket.

Másfél videomagnó = egy Dacia

Az NDK-hoz hasonlóan Romániában sem gyártanak, s nem is importálnak videomagnókat.

A hivatalos politika ellenzi a videózást, mivel ■ filmek ellenőrizhetetlen áradatával a rendszer számára nem kívánatos alkotások is bejuthatnának az országba. A központi sajtó cikkei nyilván felsőbb kezdeményezésre inkább azt szorgalmazzák; éledjen újjá ■ bálok, kollektív rendezvények jól bevált gyakorlata, szemben ■ videózással, mely különben is egészségtelen, tespedt életmódra szoktatja a polgárt.

Az állampolgárok mégis ■ vesztükbe rohannak, mert máris hatalmas videós tábor született, hiszen a rendszer humánus ezen a téren, s rendkívül alacsony vámtételt határozott meg ■ román állampolgárok külföldről behozott készülékeire. A vámösszeg mindössze 3000–6000 lej, s azt sem kérdezik az utazótól, hogy honnan szerezte ■ készülék megvásárlásához szükséges pénzt.

A kéthavi átlagfizetésnek megfelelő alacsony vámtarifa is azt sugallja; a rendszer hallgatólagosan ugyan, de nem állít sorompót a videózás terjedése elé. A külföldi utazás mellett, ha nem is teljesen törvényesen, de otthon is szerezhet videót a román állampolgár. A feketepiac legfőbb beszerzési forrása ■ diplomataboltok hálózata. Az ügy kockázatával arányban állnak a feketepiaci árak: ■ készülékek ára 40–60 ezer lej között mozog, miközben egy Dacia személygépkocsi 80 ezer lejért kapható. Tehát ■ piac értékítélete szerint másfél videokészülék ér egy személygépkocsit.

A legkülönfélébb módokon a lakosság tulajdonába került videoberendezések számát senki sem tudja felbecsülni, de ■ kazetták iránti óriási kereslet jelzi, rendkívül sok videokészülék van már Romániában. A kazetták feketepiaca fénykorát éli, egy-egy műsoros kazetta 700–1000 lejbe kerül, s 300–400 lejt is elkérnek pusztán a filmek másolásáért. A gyenge kópiák azután az illegális házimozi-hálózatokba kerülnek, ahol 5, 10, illetve 20 lejes belépőért videózhatnak ■ tévéműsornak csúfolt, néhány órás propagandát unó vagy ■ devizális okok miatt új filmeket nem nagyon vetítő mozik műsorával elégedetlenkedők.

Dollárért-dinárért, vámmentesen

A 23 millió lakosú Jugoszláviában a videósok táborát egymilliós nagyságrendűre becsülik.

A készülékek beszerzésére sokféle lehetőség kínálkozik, az országban legalább 50 konszignációs bolt működik, amelyek közel 20 nyugat-európai és japán cég, közöttük a Grundig, a Siemens, a Philips, a Sharp, a JVC, a Hitachi, az Akai, a Fisher

és a Sony gyártmányait árulják. A készülékek ára 500 USA dollárnál kezdődik, és a minőségtől (márkától) függően az 1000 dollárt is meghaladhatja. A valutás vásárlóerő biztos forrása a jelenleg is körülbelül 650 ezernyi, Nyugat-Európában dolgozó vendégmunkás. A vám minden műszaki cikkre 70 vagy 100 százalék, viszont a hazalátogató vendégmunkások lényegében vámmentesen vihetik be az országba készülékeiket, mivel a vámszabályok egy évre határozzák meg, hogy milyen értékű cikket, árut hozhat vámmentesen az országba a külföldön dolgozó, s ebbe a kvótába a videomagnók bőven beleférnek.

Ha valakinek ez a kínálat sem elég, vásárolhat magának nyugati licenc alapján készült jugoszláv videokészüléket is, melyek nagyjából feleannyiba kerülnek, legalábbis dinárba visszaszámolva, mint a nyugat-európai vagy ■ japán videomagnók.

Országszerte sok videoklub működik (csupán Belgrádban van vagy hatvan), s ■ videózók tábora Szlovéniában, Horvátországban és a Vajdaságban a legnagyobb. A klubok többsége készülékkarbantartást s kazettamásolást is vállal, a helyszínen megvásárolt vagy ■ hozott kazettára egyaránt „kopíroznak". Minden köztársasági székvárosban akad egy-egy olyan klub is, amely nyugati filmek szlovén, szerb, horvát, macedón ■ albán nyelvű feliratát is elkészíti.

Kazettakölcsönzést kisvállalkozások és magánszemélyek egyaránt végeznek. A bérlet olcsó: körülbelül 50 dollárcentnek megfelelő dinár összeg ■ 24 órás kölcsönzés díja.

Műsoros kazettákat ■ legkülönfélébb boltok százai árusítanak, ■ a kínálat is rendkívül gazdag, hiszen ■ külföldről hazatérő állampolgárok öt kazettát vámmentesen hozhatnak az országba.

A magánmásolást ■ hatóság nem akadályozza, a videoklubok működtetésével kapcsolatban egyelőre csak a Vajdaság autonóm tartományban született konkrét törvény.

Két évtizedes késésben

Bár a Szovjetunióban más országokhoz képest kissé később indult hódító útjára ■ video, úgy tűnik, a lemaradást hamarosan behozzák. Egyebek között ezt látszik alátámasztani, hogy a hivatalos politika is kinyilvánította szándékát a videózás felkarolására. Az Állami Filmművészeti Bizottság felügyeletével ■ közelmúltban létrehozták ■ Videofilm nevű vállalatot, amelynek egyik feladata éppen a nagyközönség igényeinek kiszolgálása. Ezzel a céllal építik ki azt ■ videotéka-hálózatot, amelynek fiók72üzleteiben már ma is mintegy 700 különféle videofilm, illetve műsor válogatható ki ■ katalógusokból.

A kölcsönzési tarifák szovjet viszonylatban sem túl olcsók, sem túl drágák. Legolcsóbbak – két rubel ■ kölcsönzés egynapi alapdíja – a gyermek-, történelmi és forradalmi filmek, legdrágábbak a nyugati filmek és szórakoztató műsorok, melyeket 5 rubelért lehet egy teljes napig nézni. Érdemes megjegyezni, hogy a nyugati filmek közül a hálózatban csak ■ szovjet mozikban is vetített alkotásokat lehet kölcsönözni. Ez persze itt is kifejlesztette a nyugati filmek feketepiaci forgalmazását, másolását. Moszkvában például igen fejlett, lézertechnikával rendelkező „műhelyek" vannak, ahonnan egészen jó minőségű felvételeket lehet beszerezni. Külön említést érdemel, hogy a magyar kalózkazettákhoz képest – technikailag és nyelvileg is – igen profi színvonalú a külföldi filmek szövegalámondása.

A kölcsönző-hálózat kiépítése, a magánpiac kialakulása persze csak az érem egyik oldala. A másik: ■ technikai oldal is biztató képet mutat. Bár ■ Szovjetunióban korábban luxusnak és a nyugati kultúra termékének tekintették ■ videózást, az Elektronika márkájú szovjet videomagnó sorozatgyártása – a készülék kifejlesztése után 20 évvel – végül mégiscsak megindult. A készülék gyártói azonban egyelőre sem mennyiségileg, sem minőségileg nem tudják kielégíteni a Szovjetunióban egyre divatosabbnak számító videózás szükségleteit. A fő beszerzési forrást éppen ezért a bizományi boltok jelentik, ahol valamivel több mint ezer rubelért már hozzá lehet jutni nyugati gyártmányú lejátszó készülékekhez.

Pontos adatok egyelőre nincsenek arról, hogy összesen mennyi videokészülék lehet forgalomban a Szovjetunióban, de ■ Pravda tavaly nem hivatalos becslések alapján 350 ezer körül valószínűsítette az országban működő videokészülékek számát.

Összeállításunk szerzői az MTI külföldi tudósítói:
Románia
– **Oltványi Ottó**
Csehszlovákia
– **Dr. Láng Péter**
Jugoszlávia
– **Márkus Gyula**
Szovjetunió
– **Dorogi Sándor**

Kereskínál

Rovatunkban ingyen közzétesszük magánszemélyek 100 szótagnál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Levélben kérhetik gyári vagy házilag felvett, de megunt műsoros kazettáik, valamint „üres" kazettáik, prospektusaik, televízióik, monitorjaik, képmagnóik, kameráik hirdetéseit.

● Eladnám FISHER U–905-ös videómat reális áron, 11 db, videoklipeket tartalmazó TDK E180-as kazettával. Műsoros kazettáimat külön is felajánlom ■ szíves érdeklődők részére 1000 forintos egységáron. Cím: Varga Imre, 4032 Debrecen, Jerikó u. 15. III/23.

■ 5 db Sony Dynamicron L–750 ES típusú és 222 m-es Beta videokazetta, eredeti csomagolásban eladó. Telefon: Barabás Zoltán 647-841.

■ Enterprise 128 kB-os számítógép, tartozékokkal és 1 külső joystick, 3 játék, 2 könyv, 16000 forintért eladó. Cím: Huszti István, 9027 Győr, Stadion u. 4. I/1.

■ C–64-es programokat lemezen vagy magyar hangalámondásos filmeket adok, más filmekért. Cserearány megegyezés szerint. Cím: Mátyási Roland, 6440 Jánoshalma, Kossuth u. 38.

● Keresem a Csillagok háborúja című film folytatásait, jó minőségben. Cím: Olasz Zsolt, 1211 Budapest, Ady Endre út 13–15.

● Eladó új SAMSUNG HQ 301 garanciális videorekorder, 99 csatornás, távvezérelhető, Pal-Secam, folyamatos hangolással. Pálinkás László. Telefon: 751-261 (17–21 óra között).

■ Új és régi fantasztikus videofilmet, kaland- és filmvígjátékokat vennék átmásolásra VHS kazettára, kiváló minőségben. Cím: Samu István, 9200 Mosonmagyaróvár, Árvácska u. 18.

● Megvételre keresem az ÖTLET Video Magazin 3. számát és ■ VIDEA című kiadványt, vagy elcserélném ■ Video Magazin 4. számával. Cím: Szabó Ferenc, 8354 Karmacs, Kisfaludy u. 76.

■ Eladó garanciális, kétnormás, HQ, távirányítós videorekorder. Cím: Esztergom, Kun Béla lakótelep 2. 4/2 ajtó.

■ Panasonic M5 videokamera (kamkorder) és Sharp videomagnó eladó. A magnó 4 fejes, HQ, lassítás, long play (8 órás műsor rögzíthető egy kazettára). Telefon: Vincze Pálné 642-919 (kora reggel vagy este).

■ Elcserélném Yashica FR fényképezőgépemet 28 mm, 50 mm és 7–210 mm Multi zoom objektívekkel, UV és polar szűrőkkel, tokokkal, készenléti táskával, videomagnóra. Levélcím: Fábián Ferenc, 1066 Budapest, Zichy Jenő u. 10.

■ Keresem megvételre az ÖTLET Video Magazin 1., 2. és 8. számát. Cím: Boldizsár Árpád, 3341 Egercsehi, Április 4. út 20.

■ Panasonic NV 430-as video kifogástalan állapotban eladó. Ára: 48 ezer Ft. Cím: Szijjártó Béla, 8100 Várpalota, Ybl Miklós tér 3. II/28.

● ITT színes tv (67 cm képátmérő), ITT Digicontrol VR 3946 sztereovideo garanciával, házilag felvett műsoros kazettákkal eladó. Cím: Tóth István 3300 Eger, Hadnagy u. 4. II/20.

■ JVC HR-D 755 EG új, garanciális, vámkezelt (Pal-Secam, insert, audio dub, lassítás, gyorsítás több fokozatban, állókép-léptetés). 5 db TDK E-HG 180-as videokazettával és komplett nyugatnémet videocsatlakozó kábelkészlettel eladó. Cím: Márkus Eszter, 3561 Felsőzsolca, Ságvári u. 34.

■ Sharp VC 477 B garanciális videomagnó eladó. Cím: Mester János 7500 Nagyatád, Ságvári u. 15.

■ Megvételre keresek zenés vagy játékfilmet David Bowie vagy Sting főszereplésével. Cím: Bátai Anikó 7815 Harkány, Petőfi S. u. 2.

■ Keresek TEC VR 5132 típusú színes tv-hez kapcsolási rajzot (sürgősen). Cím: Havasi László, 1154 Budapest, Aulich L. u. 93.

● ELIN videoprofi 6128-as videóhoz keresek magyar nyelvű használati utasítást. Lemásolása után visszaküldöm. Cím: Lengyel István, 8111 Seregélyes, Elza-major 46.

● Keresem olyan videós társ ismeretségét, akitől átvehetném a Zefirelli-sorozat és ■ Zenélő filmkockák egyes darabjait, valamint egyéb nívós (pl. Oscar-díjas) filmeket magyar vagy angol nyelven. Cím: Moravecz László 4030 Debrecen, Kiss Áron u. 31/B.

■ Eladó nagyon jó állapotban Panasonic NV–460 EG típusú videomagnó. Szuper állókép, képléptetés, 14 napra 3 program, infra távvezérlő, 32 csatornás kábeltuner, OTR felvétel, Euro csatlakozás. Cím: Papp Zoltán 8718 Tapsony, Kinizsi u. 34.

■ Másolás céljára keresem a Grundig VS 440 PS típusú videorekorder magyar nyelvű kezelési utasítását. Cím: Szappanos István, 6090 Kunszentmiklós, Kálvin tér 11. II/10.

● Műsoros minőségi videokazettáimat kedvezményes áron eladom. Jó képminőség magyar hanggal. Tájékoztatás válaszbélyeges levélben. Cím: Pf. 207, Szeged, 6701.

■ 1984-es videoklipeket tartalmazó kétórás gyári műsoros kazettámat elcserélném. Kérek akció- vagy karatefilmeket, ugyancsak gyári műsoros kazettán, lehetőleg magyar hanggal. Cím: Klivényi Tibor, 6722 Szeged, Kossuth L. sugárút 5., vagy telefon: 62/15-910.

■ Megvételre keresem az Ötlet Video Magazin 1–4., valamint 8. és 12. számát. Cím: Körtvélyesi Gábor, 9200 Mosonmagyaróvár, Csokonai Vitéz M. u. 10.

● Szeretném csere útján megszerezni (csak magyarul) a következő filmeket: Young Sherlock Holmes, Poltergeist II, Tenwolf, Colour of the Money, Starman, Yoey, Extremities, Ott I–II., Psycho III, King Kong Lives, Karate Warrior, Master of the Universe. Cím: Nagy Csaba, 1222 Budapest, Borkő u. 9.

■ Új, vámkezelt National NV-M5 japán gyártású kamkorder eladó (VHS, felvétel-lejátszás, hangrájátszás). Igény szerint alumíniumkofferral, pótakkuval. Jó minőségű, új videomagnót beszámítok. Cím: Tartsanyi Zsolt, 6500 Baja, Asztalos Imre u. 1/D.

■ Sürgősen eladó egy alig használt 1,5 éves UNIVERSUM típusú videomagnó kifogástalan állapotban. Irányár: 30000 Ft. Telefon: Bicsak János 684-466 (este).

■ Sürgősen eladó 2 éves Seltron típusú videomagnó. Irányár: 25000 Ft. Telefon: 626-380, Aranyi József (este 6 óra után).

■ Videofilmeket (magyar hanggal) és ZX Spectrum programokat cserélek. Keresem a Házibuli 1–2. című filmeket. Cím: Gulyás Ákos, 1026 Budapest, Endrődi S. u. 42/D.

■ Új SANYO 3100 EE típusú video eladó, vámkezelten. Irányár: 50000 Ft (6 hónapos garancia). Ugyanitt ITT 3327-es, 51 cm képátmérőjű, mono tv eladó, jótállással. Telefon: Rácz Zsolt Cím: 3121 Salgótarján, Sport u. 31. 532-479.

■ Eladó új, vámkezelt Panasonic M7-es VHS Movie kamera. Telefon: Novák Ferenc, 142-094.

Lelkü

Robert DeNiro videón

BLOODY MAMA. USA, 1969. R.: Roger Corman. Fsz.: Shelley Winters. Bruce Dern. VCL.

THE GANG THAT COULDN'T SHOOT STRAIGHT (A gengszter, aki nem tudott lőni). USA, 1972. R.: James Goldstone. Fsz.: Jerry Orbach, Lionel Stander. Eurovideo.

NOVOCENTO (Huszadik század). Olaszország, 1974. R.: Bernardo Bertolucci. Fsz.: Gerard Depardieu, Burt Lancaster. Warner.

THE GODFATHER II. (Keresztapa II.). USA, 1974. R.: Francis Ford Coppola. Fsz.: ■ Pacino. CIC.

TAXI DRIVER (Taxisofőr). USA, 1976. R.: Martin Scorsese. Fsz.: Harvey Keitel, Jodie Foster. RCA-Columbia.

NEW YORK, NEW YORK. USA, 1977. R.: Martin Scorsese. Fsz.: Liza Minelli. Warner.

THE DEER HUNTER (A szarvasvadász). USA, 1978. R.: Michael Cimino. Fsz.: John Savage, Chrisopher Walken. Thorn/EMI.

RAGING BULL (Dühöngő bika). USA, 1979. R.: Martin Scorsese. Fsz.: Cathy Moriarty, Joe Pesci. Warner.

ONCE UPON A TIME IN AMERICA (Volt egyszer egy Amerika). USA, 1983. R.: Sergio Leone. Fsz.: James Woods, Elizabeth MacGovern. VPS.

THE MISSION (Misszió). Anglia, 1986. R.: Roland Joffé. Tsz.: Jeremy Irons, Charles Low. Taurus.

nk sötét New Yorkja

Valahol, talán a lelkünk legmélyén örökös, nyugtalan sötétség az úr. Titkos vágyaink lapulnak itt, ugrásra készen, akár évtizedeken keresztül az alkalmas pillanatra várva. Szerelem és gyűlölet, gyengédség és bestialitás, önmegtartóztatás és vad testi örömök, megalázás és megalázottság, gyávaság és hősiesség, szelíd őz és eszelős gyilkos – mind megférnek itt. Akár a New York-i éjszakában.

A szélvédőre hulló esőcseppek patakba gyűlve gördülnek lefelé. Lassan összemosódnak, szétfolynak, ezer darabra törnek az éjszaka hideg neonfényei. Aztán az ablaktörlő lapát egyetlen mozdulattal visszarendezi a felismerhetetlenné vált világot, élesre állítja az egyre homályosabb képet, s minden elölről kezdődik. A fények ellenére is nyomasztó sötétségű utcán jellegzetes figurák tűnnek föl, szinte csak a mozgásuk árulja el: stricik, kurvák, himringyók, bűnözők járnak itt. New York minden mocska-szennye ide gyűlik, és nincs az a vízözön, ami megtisztíthatná a várost tőlük. Ám a szélvédő mögött ülő férfi, *a taxisofőr* mintha még ennél is sötétebbre akarná festeni az amúgy is vigasztalan képet – napszemüveget visel, arcáról hideg gyűlölet sugárzik.

Valahogy így kezdődik Martin Scorsese *Taxisofőr* (Taxi Driver) című filmje. A főszereplő Robert DeNiro (Travis) már az első pillanatokban egyértelművé teszi, hogy a Vietnamot megjárt sofőr más nyelven beszél, mint a körülötte élő emberek. Nem értik egymást. Egyetlen alkalom adódik valamiféle beszélgetésre egy lánnyal, akit Travis agresszív makacssággal üldöz, a férfi szavai azonban összefüggéstelenek, zavarosak. Az értelmetlen, ám feszültséggel, nyugtalansággal teli beszéd elriasztja [redacted] lányt. Már-már elmebetegnek tűnik Travis, vagy inkább kiégettnek, üresnek, aki céltalan cselekvési vágyának áldozata. Szegényes lakásában szívós kitartással készül *valamire*. Valamilyen nagy tettre. Mindegy, hogy mire. Eleinte mintha a lány megszerzése volna [redacted] a tett, később egy elnökjelölt megölését tervezi. Lepusztult lakásában idejét fegyverkezéssel tölti, gyakorolja a gyilkosság mozdulatsorait, az ugrásokat, [redacted] vetődéseket, sínt szerel a karjára, amelyen villámgyorsan csúszik le a pisztoly a markába. A merénylet mégsem sikerül, mert [redacted] politikus testőrei megakadályozzák, így Travis gyűlölete újra [redacted] bűnös város ellen fordul. Meg kell tisztítani New Yorkot, [redacted] világot a mérhetetlenül fölhalmozódott szeméttől. A véletlen úgy hozza, hogy egy kiskorú prostituált „megmentője" lesz – iszonyatos vérfürdő után. Saját öngyilkosságát már nem képes végrehajtani, ujját [redacted] halántékához emelve csak annyi ereje marad, hogy elmotyogja: PUFF!

Scorsese filmjének cselekménye egyetlen nagyfeszültségű ív [redacted] szélvédőre hulló vízcseppektől a vértől fröcsögő mészárlásig. Egy elképzelhetetlen, szürrealista építmény születésének lehetünk tanúi, egy gigantikus monstruménak, amit csak azért ▶

Robert DeNiro [redacted] Dühöngő bikáról

– Van a filmben egy jelenet: megszállottan forgatod [redacted] kanalat egy kávéscsészében. Valaki azt mondta, hogy [redacted] legbrutálisabb jelenet.

– Nem emlékszem rá, hogy pró[redacted] közben, vagy már [redacted] forgatáskor támadt-e ez az ötletem. Eredetileg tréfának szántam, így akartam hódolni Sergio Leone és [redacted] ő híres spagettiwesternjei előtt. Lassú, sokatmondó, vészjósló mozdulatok. Úgy éreztem, illik [redacted] készülő, feszültségtől vibráló jelenethez. Hogy brutális volna? Ám legyen...

– Ha már [redacted] erőszaknál tartunk: szerinted nem nyomja el a filmnek [redacted] a vonulata a többi érzést, [redacted] barátságét, az emlékezését?

– Sok a filmben [redacted] nyílt vagy burkolt erőszak. ... A felvállaltan erőszakos ábrázolás gyakran erkölcsi intelemmé, ördögűző erejűvé válik. Martin Scorsese barátommal is egyetértek. Annyi, de annyi az erőszak, [redacted] sunyi, sokszor be sem vallott erőszak a tévében meg a moziban, hogy [redacted] már ábrázolnia kell az embernek, akkor ábrázolja jól és tisztességesen. [redacted] tévében látható erőszak majdnem mindig hihetetlen. Meg aztán a mi történetünk két erőszakos fiúról szól, akikből azután erőszakos felnőttek lesznek, miközben a 30-as évek Amerikájából 1968 Amerikája lesz. [redacted] a történetet nem lehetett másképp elbeszélni. Maga [redacted] kontextus, az amerikai társadalom is erőszakos volt, és az is maradt.

Panorama, [redacted]

épít a taxisofőr olyan fanatikusan, hogy aztán egy szempillantás alatt összeomoljon ■ egész. Mert értelmetlen.

Sokféle filmet készítettek már az erőszakról, ■ Taxisofőr mindenesetre a legjobbak közül való. A magyar kultúrpolitika – az utóbbi évek filmbehozatalát nézve – mintha nagyobb buzgóságot tanúsítana az erőszakos akciófilmek bemutatásában, mint a művészi értékű alkotások negyven éve halmozódó adósságtömegének törlesztésében. Évek óta tart ■ mozikban és videón az az erőszakáradat, ami ellen hiába emelik fel szavukat a kritikusok – rajongóik, vagy inkább fogyasztóik tábora egyre népesebb. Az emberölések megtekintésének hihetetlen népszerűségét bizonyítja az a lenyűgöző műfaji változatosság is, ami szinte példátlan a filmtörténetben. A legősibbek közül való a western, a krimi és ■ vámpírfilm, de az amerikai alvilág együtt ünnepelheti a születésnapját ■ gengszterfilmével. Ma is élő műfaj az indián- és ■ kalózfilm, s aztán következnek ■ „vadak": thriller, horror, katasztrófafilm, a zombie-történetek (sírjukból kimászkáló halottak, akik emberfalással töltik kedvüket), szamuráj-, karate- és ninjafilmek a Távol-Keletről, no meg ■ keverék műfajok, a szexthriller, a pornó-horror. A sci-fi ugyan önállónak tartja magát, ám az ide sorolható alkotások java része mégiscsak szörnyek elpusztításával foglalkozik.

Bármilyen szomorú következtetésekre ad is okot, meg kell állapítanunk – sajnálattal –, hogy a szexfilmek még csak meg sem közelítették ezt ■ műfaji gazdagságot. Úgy látszik, ■ gyilkossághoz még ■ szexnél is jobban vonzódunk, látványa esztétikai, esetleg erkölcsi élvezetet vált ki belőlünk. Tudjuk, hogy évszázadokon keresztül kedvelt tömegszórakozás volt végignézni nyilvános kivégzéseket. Ha valaki azt hinné, kiveszett már ■ emberekből az efféle „látványosságok" iránti igény, ki kell ábrándítanom. Nemrégiben egy magyar hetilap rögtönzött közvélemény-kutatásról tudósította olvasóit a halálbüntetés eltörlésével kapcsolatban. Az egyik válaszoló kifejtette, hogy nem ért egyet e büntetésnem megszüntetésével, sőt azt ajánlotta, a jövőben a Magyar Televízió tűzzön műsorára nyilvános kivégzéseket. Mások szerint a halálra ítélteket meg kellene kínozni az akasztás előtt.

Nemcsak nálunk van ez így. Az Egyesült Államokban évekkel ezelőtt a *Faces of Death* (A Halál Arcai) elnevezésű társaság olyan videofilmeket sokszorosított, amelyeken a nézők hamisítatlan, garantáltan eredeti kivégzéseket, gyilkosságokat, kegyetlenkedéseket láthattak.

A nagy filmgyártó cégek mindenesetre igyekeznek kiszolgálni az emberek erőszak- és gyilkosságéhségét, bőséggel ontják az olyan műveket, amelyekben arat a halál. Mint már annyiszor bebizonyosodott: az ipari tömegtermelés értékrombolással jár. Ennek mértékéről akkor alkothatunk fogalmat, ha ■ Hamlet dán királyfi által elkövetett gyilkosságot összehasonlítjuk azzal, amikor Arnold Schwarzenegger eltöröl valakit a föld színéről. Hol vannak már azok a jól kifundált, békebeli emberölések?!

Leértékelődött ■ halál. A régi jó gyilkosságok leegyszerűsödtek; a motiváció elhalt, a dramaturgia a végletekig lecsupaszodott, felértékelődött viszont maga ■ cselekvés, a tett végrehajtása. Ez ■ „fejlődés" jól megfigyelhető az oly népszerű karatefilmekben. A karatéka valaha nem az ■ gyilkológép volt, aminek ma ábrázolják. A szellemi összpontosítás, az önfegyelem, ■ test feletti uralkodás sokkal inkább jellemezte, mint az, hogy mindenkit megöl, aki mozog. A legendás Bruce Lee-filmekben még megvolt az egészséges arány a pusztítás és ■ szellemiség között. Mostani karatefilmhőseink derék iparosok módjára aprítják az ellenséget, már-már az autógyári robotokra kezdenek hasonlítani, amelyek pontosan kiszámított mozdulatokkal, gondolkodás nélkül végzik a dolgukat. Nem jártak sokkal jobban az ellenfelek sem: tehetetlen tárgyakként kell elpusztulniuk.

Ezer arca van az erőszaknak. Gondoljuk el, hogy a golyó általi halált leginkább kedvelő westernfilmek rendezőinek és forgatókönyvíróinak micsoda találékonyságról kellett tanúbizonyságot tenniük. Csípőből, zsebből, nadrágszárból, ülve, állva, fekve, guggolva, szaltózva, lóról, kocsiból, háztetőről, ■ még ki tudja, hányféle módon lehet leadni a végzetes lövést. Ha viszont a golyó már az áldozat felé tart, a biztos kezű cowboy nem fontos többé, annál inkább az áldozat. Számtalan megoldási lehetőség kínálkozik: ha az egész alak látható, akkor a test eldőlhet, akár egy liszteszsák, vagy lassan előregörnyedve lerogyhat, netán villámgyors hátrahanyatlással a levegőbe emelkedhet, mintha a lövés ereje dobta volna föl. Az is hatásos, amikor a megsebzett ember mozdulatlanná dermed, s tágra nyílt szemű csodálkozással tekint ■ fehér ingén átszivárgó piros vérre. Az örökkévalóságig tartó, síri csendet ■ földre zuhanás tompa puffanása töri meg.

Az eszköztár természetesen sokkal gazdagabb annál, semhogy érzékeltetni lehetne, s nemcsak ■ halál módja tartozik bele, hanem a gyilkos és az áldozat is. Aki sok krimit látott, az tudja, hogy a legtöbbjükben az áldozat igen rövid ideig van a színen, alig tudunk meg róla valamit, máris megölik. Szinte csak azért van, hogy töröljék az élők sorából. Úgyszólván személytelen valaki. A gyilkos jellemrajza sem árnyaltabb a szerencsétlenül járténál. Ő azért öl, hogy legyen miért menekülnie. Minthogy a végzetes esemény két résztvevője szinte a gyilkosság eszközévé válik, nem is fontosak. Magát az ölést pedig nem is tekinti a néző gyilkosságnak, sokkal inkább kellékeknek. Az emberölés dehumanizálásának – még ha sokan legyintenek is rá – megvannak ■ veszélyei.

A halálösztön (és ■ gyilkosösztön) édestestvére ■ nemi vágynak. Kriminálpszichológiai esetleírásokban nem ritka az olyan gyilkos, aki – saját bevallása szerint – szexuális élvezetet lel az ölésben. Valószínűleg sokan vannak olyanok, akikből ezt az érzést a puszta látvány, az erőszak látványa is kiváltja. Mások arról számoltak be, hogy ■ halál küszöbén lenni csaknem olyan, mint a szexuális gyönyör. Nemrégiben nálunk is beszámoltak ■ lapok egy különös játékról, amely fiatal fiúk között terjed. Kötelet kötnek ■ nyakukra, a másik végét az ajtókilincsre erősítik, majd így, félig fölakasztva, maszturbálnak. Egy áldozata már van a halál torkában keresett gyönyörnek.

Az agresszivitás és a szexualitás keveredése ■ filmvásznon csak a 60-as évek közepétől jelenik meg, először ■ nemi erőszak formájában. A pornográfia viharos terjedésével egyidőben már a mozikban is vetítenek ilyeneket, mint Pasolini *Salo, avagy Szodoma 120 napja* (1975), Buñuel *A nap szépe* (1975). Ez utóbbiban a szadomazochizmus ■ prostitúcióval keveredik. Az erőszakkal fűszerezett szexuális eltévelyedések filmen való ábrázolása – szerencsére – rövid fellángolás után visszaszorult a pornó világába.

A brutalitással, ■ gyilkossággal, az erőszakkal, úgy tűnik, hosszú ideig együtt kell élnünk. S ha már így alakult, meg kell próbálnunk a legjobbakat fogyasztani: Kubrickot, Pasolinit, Bertoluccit, Scorsesét, Osimát. Általuk talán az erőszak is emberivé válhat.

B. A.

[illegible] a [illegible] című filmben

Varázslatos előtétek

Sokat lehet hallani arról, hogy ■ videotechnika mindenféle speciális beavatkozást – a kép valamilyen, különleges megváltoztatását – gombnyomásra leegyszerűsít, tehát ráérünk vágáskor (editáláskor) ezeket a változtatásokat létrehozni.

A fenti állítás két szemponból nem igaz. Az egyik: bár valóban nagyon sokféle beavatkozást tesznek lehetővé ezek az SEG-berendezések (Special Effect Generator), de drágák és nehezen kölcsönözhetők (ha egyáltalán kölcsönözhetők). A másik: az így létrehozott szabványhatások száma összehasonlíthatatlanul kevesebb, mint amit a különböző optikai cégek előtétekként kínálnak, elérhető áron. Ezen utóbbiak variációs lehetősége szinte kimeríthetetlen, elkerülhetők ■ visszaköszönő szabványlátványok.

Szokás ezeket ■ „segédeszközöket" *szűrők*nek nevezni. ■ legtöbbjük azonban sem a fényt, sem annak színét nem „szűri". Helyesebb talán, ha egyszerűen *előtétek*nek vagy esetleg special effect előtéteknek nevezzük ezeket.

Megpróbálunk vázlatos áttekintést adni ezekről az előtétekről, persze a teljesség igénye nélkül, csak a legfontosabbakra összpontosítva.

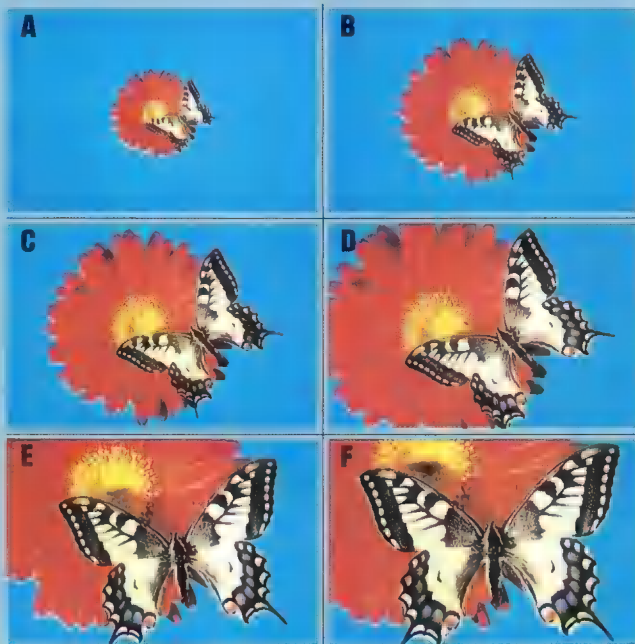
Dioptriás előtétek

Szinte minden videokamera/kamkorder olyan varioobjektívvel van ellátva, amelyen van MACRO-állás. Ez azt jelenti, hogy nagyon közeli dolgokat is lehet ily módon rögzíteni. A baj ott kezdődik, amikor ilyen közeli képről varióval szeretnénk „eltávolodni", illetve ilyen közeli képhez szeretnénk „érkezni". Mert ez a MACRO-állás fix fókusztávolsághoz (mégpedig a vario legnagyobb látószögéhez) kapcsolódik, ilyenkor objektívünk megszűnik variónak lenni.

A megoldást egyszerű dioptriás lencse szolgáltatja, melyet objektívük elé kell helyezni (becsavarni a szűrőfoglalatba). Ha például a legközelebbi élesség objektívünkkel olyan képkivágást tesz lehetővé, mint az **1. ábra** A képe, akkor +1 dioptriás előtéttel ■ B képkivágás érhető el, +2 dioptriával a C képkivágás, +3 dioptriával a D képkivágás, +4 dioptriával az E képkivágás, +5 dioptriával az F képkivágás.

Ez utóbbi esetben mintegy 15 cm-re közelíthettük meg témánkat, míg az A képkivágást kb. 60 cm-ről tudtuk elkészíteni. Ha variónk átfogása négyszeres (4×) – márpedig ez egy átlagos kamera variója – akkor egy gépmozgással el tudunk jutni A képkivágásból F képkivágásba vagy fordítva.

Tudvalevően ■ egymásra rakott dioptriás lencsék dioptriaszámai egyszerűen összeadódnak. Nem kell tehát egy teljes sorozatot vásárolnunk. Nagyon sokféle feladat oldható meg a következő sorozattal: +1, +2, +4. Ebből a három lencséből +1 dioptriától +7 dioptriáig minden lépcső előállítható, és ■ +7 dioptriás előtéttel már egészen extrém közeli képkivágás is elkészíthető.

1. ábra

Felezett előtét

Itt kell szólnunk egy különleges előtétről, a félbevágott dioptriás lencséről. Ez a *felezett előtét* azon ■ részen, ahol nincs az objektívünk előtt, ott annak élessége mondjuk végtelen (távoli utcakép például); ahol az objektívünk előtt van, ott az élesség a dioptriaértékétől függően akár 15–20 cm is lehet. Ilyen módszerrel lehet például ■ **2. ábrán** látható képet létrehozni. Normá- ▶

lis esetben (előtét nélkül) ilyen élességtartományt az objektívünk nem képes átfogni.

Átmeneti szűrők

Sokszor előfordul – pl. nappal szemben készülő felvételeknél –, hogy az égbolt túl világos, fehér. Ilyenkor az lenne a jó, ha valamilyen módon csökkenteni tudnánk az égbolt fényességét, de a képtér alsó felében szeretnénk megtartani az ottani tónusviszonyokat. Ezt a célt szolgálják a *szürke átmeneti szűrők*, amelyek egy egyenes mentén finom átmenettel megszűnnek szürkék lenni. A szürke „szín" azért fontos, mert a kép színét nem változtatja meg, csak az „expozíciós" értékét befolyásolja.

A *nagyon* szürke szűrőkkel alkonyi hangulatot tudunk varázsolni.

A **3/A ábrán** egy 2-es erősségű szürke átmeneti szűrővel készült kép látható (bal sarkában a szűrő nélküli felvétel). Jól érzékelhető, hogy ezzel a módszerrel a szinte részletmentes felhős égboltból egy látványos, gomolygós-felhős képet sikerült készíteni. Itt kell megemlíteni, hogy szinte minden színből kaphatóak ilyen átmeneti szűrők. Ezeket különleges képi hangulatok létrehozására lehet használni. A **3/B ábrán** az előbbi táj látható dohánybarna átmeneti (2-es Tabak) szűrővel.

Spot-effektek

Ha a kívánalmaink olyanok, hogy a kép közepe legyen éles és jól látható, a többi része pedig lágy, életlen, esetleg színesedjen el, akkor ezt az ún. spot-filterekkel érhetjük el. Ha egy dioptriás lencsét középen kifúrunk, akkor a „lyuk mögötti" képet élesre állítva, annak környezete nyilvánvalóan életlen, lágy lesz. Ez a legegyszerűbb módszer, ennek eredménye látható a **4. ábrán**. Ha bármilyen színes szűrővel tesszük ugyanezt, akkor az ún. Color-Spot előtéteket kapjuk. Ezek a képtér közepét kivéve a környezetet színezik (torzítják). Ilyen képet mutat az **5. ábra**.

Képsokszorozás

Ha objektívünk elé valamilyen prizmát (síklapokkal határolt üvegtestet) helyezünk, akkor a prizma lapszámának és elrendezésének megfelelően a valóság (a témánk) többszörösen képeződik le kameránkban.

Ezeket két nagy csoportra oszthatjuk: centrális elrendeződésűekre és párhuzamos elrendeződésűekre.

A **6. ábrán** a leggyakoribb típusok sematikus rajzát láthatjuk: a centrális elrendezésű: (A) háromszorozó, négyszerező (vagy kereszt-prizma), ötszöröző (vele készült kép a **7. ábrán**), hatszorozó, valamint a párhuzamos elrendezésű (B) háromszorozó (vele készült kép a **8. ábrán**) és hatszorozó prizmákat.

Az előtétprizmák foglalata olyan, hogy azok az optikai tengely körül elforgathatók, képelemeinket tehát tetszőlegesen mozgathatjuk.

Csillag-effektek

(Star- vagy Stern-szűrők)

Ezek a leggyakrabban használt – és talán éppen ezért eléggé lejáratott – előtétek. Színtelen üveglemezbe valamilyen sűrűséggel rácsot karcolnak. Ha a felveendő képünkben erős fényforrás (vagy villogás) van, akkor ennek képe ezen a rácson „elkenődik". Így keletkeznek azok a csillagocskák, amelyek nagysága a bekarcolt rács sűrűségétől, ágainak száma pedig a rácsozat geometriájától függ. 4–32 ágú csillagig készülnek ilyen előtétek. A **9. ábrán** egy 16-szoros előtéttel készült naplemente látható.

Sikerült mikroszkopikus prizmácskákból is előtéteket készíteni. Ezek a kép fénylő pontjait a spektrum színeire bontott csillagokként képezik le. A kétágútól egészen a 72 ágúig mindenféle készül ezekből a Spectra-Star előtétekből. A **10/A ábrán** a 4 ágú Spectra hatása látható, míg a **10/B ábrán** a különleges Spectra-Quadro eredménye.

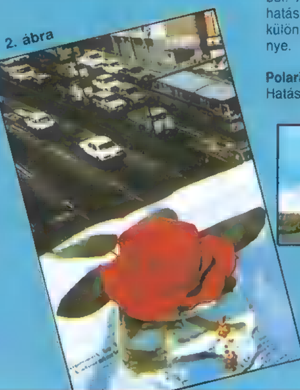
Polarizációs szűrök

Hatásuk abban mutatkozik, hogy a polarizált (egy síkban rezgő) fényt „ki tudják szűrni". A sík felületről visszavert fény pedig polarizálódik. Ha tehát egy üveglap (ablak) mögött van valaki, az üveglapban pedig mint egy tükörben tükröződik a külső világ képe (ez a kép polarizált fényből áll), akkor az üveg mögötti világot csak úgy rögzíthető (látni), ha a poláros képet kiszűrjük. A szűrés a szűrő optikai tengely körüli forgatásával érhető el. A **11. ábránkon** ilyen képpár látható (A – szűrő nélkül, B – szűrővel).

Maszkok

Nevetséges dolog, de néhány cég látcső-, kulcslyuk- stb. effektek létrehozásához maszkokat is gyárt. Ezt kár lenne vásárolni, hiszen fekete fotókartonból mi magunk is készíthetünk ilyeneket, saját ízlésünknek megfelelően. Példaként azért álljon itt **(12. ábra)** a francia Cokin-cég néhány maszkja.

Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy fényképezéshez, filmfelvételek-

2. ábra

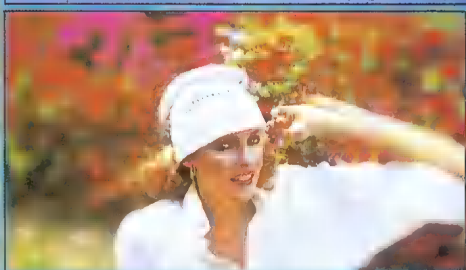

3. ábra (B)

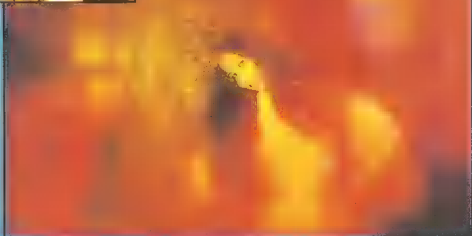

3. ábra (A)

4. ábra

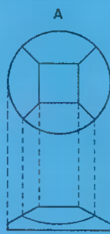
5. ábra

hez és videózáshoz *ugyanazok* a szűrők használhatók. Nincs külön szűrő erre vagy arra. Akinek tehát fotós vagy amatőrfilmes múltjából vannak „szűrői", nyugodtan használja videokamerájához és esetleg leendő Still-Video kamerájához is.

Rák József

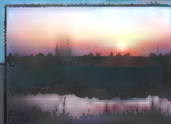
6. ábra

7. ábra

8. ábra

9. ábra

10. ábra (A, B)

11. ábra

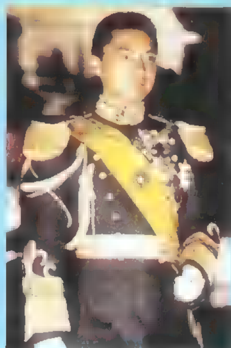

12. ábra

Hősünk (akiről magazinunk 1988. évi 5. számának filmismertetőben már olvashattak, valóságos személy volt, századunk egyik különleges figurája. Isteni eredetű földi halandó. Hazája az egzotikus és távoli Kína, amely a mesés gazdagságával, legendás kincseivel és misztikus világával Marco Polo óta foglalkoztatja az európaiakat.

Napjaink utazói és krónikásai a híradó-, ill. újabban a játékfilmesek. Közéjük tartozik Bernardo Bertolucci is – többek között *Az utolsó tangó Párizsban* (L'ultimo tango a Parigi, 1972) és *Huszadik század* (Novecento, 1976) kitűnő rendezője – az olasz filmművészet egyik kimagasló egyénisége, aki szintén megcsinálta a maga Kína-filmjét. 1984-ben röppent föl a hír, hogy Bertolucci megint nagy fába vágja fejszéjét, Pu Jiről, az általa igencsak meglepő hasonlatokkal jellemzett utolsó kínai császárról készül filmet forgatni. „Egy hónapot töltöttem Kínában, s rendkívül megragadott az ötlet: első ízben készíthetek egy olyan filmet, amely aktuális témát dolgoz fel, mégpedig ezzel az országgal koprodukcióban. ... Eddig senki sem hatolt le napjaink kínai valóságába" – magyarázta Bertolucci, aki azért elismerte, hogy nem

A kínai

törekszik megérteni Kínát. Ettől függetlenül erőteljes fizikai és érzelmi vonzódást érez az ország iránt: „érzelmeim a mélyből ébrednek fel ezeken a földeken".

Az ország mellett a legnagyobb vonzerő az excsászár személyéhez fűzte. „Elbűvölt ennek az érdekes személyiségnek az élete és a sok szenvedése, ami jellemző az egész évszázadra" – mondta a rendező. Olvasta a *Kína császára voltam* címmel megjelent emlékiratait – a mennyekből a földre ereszkedő, s egészen egyedi emberi metamorfózison áteső császár életének hiteles krónikáját –, amely végül is Don Ranvaud könyve mellett a forgatókönyv gerince lett. Pu Ji mindent megélt, amit egy közönséges halandó megélhetett, s amire egy császár a legsötétebb (vagy talán legmerészebb) álmaiban sem gondolhatott.

Pu Ji 1908-ban gyermekfejjel, alig háromévesen – miután elrabolták otthonából, anyjától – lett „a földkerekség legmagányosabb gyermeke" (saját szavai), a világ legnépesebb országának mindenható ura. A despota gyermekuralomnak – s a 4000 éves császárságnak – a vucsangi felkeléssel kirobbant forradalmi hullám vetett véget. Ez a hullám 1912. január 1-jén elsöpörte a Csing-dinasztiát, letaszította trónjáról a Mennyei Birodalom urát, s Szun Jat-szen elnökletével kikiáltotta a Kínai Köztársaságot. Pu Ji azonban maradt ott, ahol eddig is fogoly volt: az aranykalitkában, a Tiltott Városban.

A reakciós erők restaurációs politikájának következtében a gyermekcsászár 1917–24 között újra visszakerült a hatalom csúcsára. Az ország soha nem látott hanyatlása közepette élte az udvar fényűző életét, miközben egyetlen embernek sikerült igazán közel kerülnie hozzá, a skót Reginald Johnstonnak. Az ő révén azután nemcsak nyelveket tanult és ismereteket szerzett, hanem először kapott információkat a Kínán kívüli világról is. A nevelő, hogy bevezesse tanítványát a nyugati világba, a *Harper's Bazaar* egy átiratát ajándékozta neki, amely szinte bibliául szolgált Pu Ji számára. 1924-ben, amikor – Johnstonnal az oldalán – újra menekülni kényszerült a köztársaságiak elől, Tiencsinben bukkant föl, ahol az ópiumháborúk óta a nyugati érdekek előtt megnyitott kikötővárosban már a tanultak szerint élte nagyvilági életét. Pu Ji furcsa császársága a japán megszállás alatt folytatódott. A bábfigurából azután – értelemszerűen – háborús bűnös lett, akire szovjet fogság, majd halálos ítélet várt Kínában. Végül 1949-ben kegyelmet kapott, majd egy átnevelő táborban töltött néhány év után a kertészek vezetője lett Peking botanikus kertjeiben. Az excsászár 1967-ben halt meg, amikor Kínában megkezdődött a hírhedt kulturális forradalom.

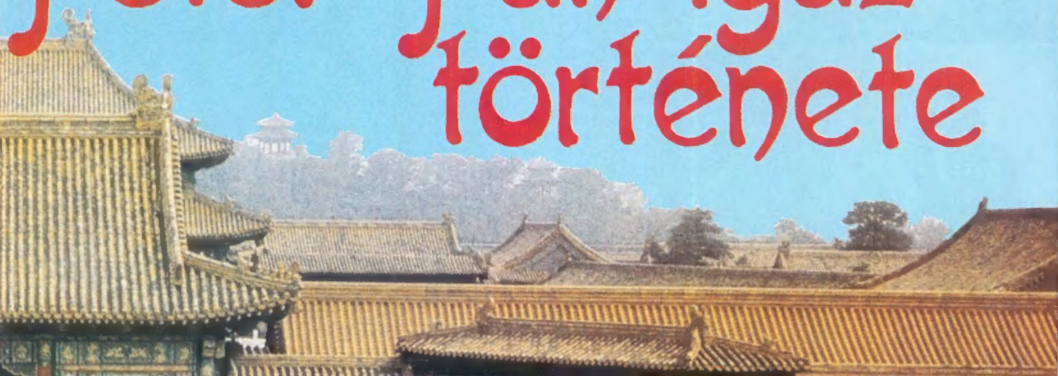
Bertolucci két kritériumnak akart egyszerre megfelelni: egyesíteni akarta annak a császárnak a képét, aki gyermekfejjel került a trónra, s vesztette el azt, miközben (akaratán kívül) egy korrupt hatalom üres szimbóluma lett, azzal a császáréval, akinek története „EGY nevetséges ember" tragédiája. Életében az a legmeglepőbb, hogy 50 éves korában „normális emberré" vált, megtanult dolgozni, kétkezi munkát végezni, s hétköznapian – immár a saját maga választotta feleség oldalán – élni. Bertolucci vállalkozásának eredménye egy monumentális, 160 perces opusz lett, egy fenségesen hömpölygő epikus eposz, amely szerencsésen elkerülte a szuperfilmek buktatóit.

Az utolsó császár (The Last Emperor, 1986–87) elkészítése – a rendelkezésre álló 40 millió (!) dollár ellenére – nem volt könnyű feladat. Bár a kínai hatóságok részéről minden segítséget megkaptak, hogy nyugodt körülmények között dolgozhassanak, a forgatás így is több mint 6 hónapot vett igénybe. Még a Tiltott Városban is forgathattak, ahová pedig idegen, sőt régebben még egyszerű földi halandó sem tehette be a lábát. A kínai néphadsereg 3000 katonája állt a stáb rendelkezésére, és rajtuk kívül még az egyszerű statiszták további tízezrei. Ezt a hatalmas tömeget nemcsak irányítani, mozgatni kellett, hanem meg kellett szervezni az ellátásukat is. A császárt egy John Lone nevű kínai színész alakította, aki a Pekingi Opera tagjából lett a Broadway, majd néhány hollywoodi produkció ünnepelt csillaga. Szinte az egyetlen, nem kínai származású színész a Johnston szerepében újra az egykori nagy sikereinek régiójába emelkedő Peter O'Toole volt. A három nemzet – angol, olasz és kínai – filmeseinek összefogásával létrejött film több változatban készült, gondolván arra, hogy az igényeknek megfelelően így különböző verziókban lehet majd vetíteni a mozikban és a televízióban. A kitűnő színészi alakításokkal fémjelzett, lenyűgöző s ugyanakkor művészi, megrendítő erejű alkotás sikerének másik „záloga" az az Oscar-eső – a különböző kategóriákban 9 díjat nyert 1988-ban –, amellyel ezúttal teljesen megérdemelten jutalmazták a produkciót.

Pu Ji „különleges császár volt, egy illuzórikus birodalom ura, amely birodalom csupán eunuchok, ágyasok és csaló funkcionáriusok luxusbordélya volt. A kínai nép akkor már elhagyta ezt a helyszínt. Úgy is fogalmazhatnánk – összegezte véleményét Bertolucci –, ahogy Leone mondta: »Volt egyszer egy Kína«" Volt egyszer egy kínai Peter Pan.

Szilágyi G. Gábor

Peter Pan igaz története

V olt egyszer egy rockzenekar, úgy hívták: Neurotic. Évekig csak arról volt nevezetes, hogy egzaltált zenéjével a legkitartóbb közönséget is szét tudta oszlatni, a tagok jöttekmentek, csak a gitáros-frontember Pajor Tamás személye nem változott. Ő már nyolc évvel ezelőtt is neuroticos volt, tizennyolc évesen igazi punk, rövid, lenyalt hajjal, feketére mázolt szemekkel.

A Neurotic úgy másfél éve mintha lerázta volna magáról a korábbi bántó pontatlanságokat és érdektelenséget, és Pajor Tamás ötletektől, élettől burjánzó szövegeihez Magyarországon először igazi rapzenét kezdett játszani. A közelebbtávolabb állók felkapták a fejüket, és ekkor kezdett Xantus János filmrendező is foglalkozni azzal a gondolattal, hogy jó lenne legalább archiválni ezt a zenét. Filmről ekkor még szó sem volt, csak a *Break* című szám rögzítésére gondolt (ez önálló egység maradt a végső változatban is, a fővároson végighajtó rendőrautó hátsó üléséről hallhatjuk a dalt). Ötletéről az 1987-es Filmszemlén beszélt Dárday Istvánnak, a Mozgókép Innovációs Társulás vezetőjének, és akkor alakult ki az új koncepció: ebből film is lehetne. Forgatókönyv egyáltalán nem létezett, a Rocktérítő teljes mértékben egy hatvanas évekbeli francia irányzat, a camera stylo szellemében készült, azaz kamerával, méghozzá videokamerával íródott. Hosszú forgatás volt, több, mint egy évig tartott, mivel sohasem volt együtt a teljes költség, a stáb hol hitelbe, hol hazardírozva dolgozott – ha éppen akadt miből, rögzítettek egy koncertet vagy a főszereplőhöz, Pajor Tamáshoz kapcsolódó eseményt. Klöpfler Tibor operatőr, aki magánpasszióból már korábban is számos koncertet vett videóra, most egy bérelt Panasonic M3-sal dolgozott – ha éppen tellett a költségvetésből, többet is használtak. A '87-es évi tesztek szerint a legjobb amatőr kamera így vált kényszerűségből a film „tollává". A videót mint eszközt nyilvánvalóan olcsósága miatt választották az alkotók, Xantus János szerint azonban a végső formában nem szabad érződnie a hiányoknak, a kompromisszumoknak: azokat úgy kell beépíteni, hogy lehetőség szerint a film előnyére váljanak. A Panasonic M3 fényérzékenysége azonban gyakorlatilag az emberi szemével azonos, tehát olyan helyeken is rögzíteni lehetett vele az eseményeket, ahol a legjobb filmkamerákhoz is világítás, a spontaneitást megölő beállítások kellettek volna.

Ezúttal a film valóban a videokamerával született. Nem a klipek túlszinezett, „sűrűre" vágott képét mutatta a rock and rollról, hanem azt a holtidőkkel, izzadsággal, állandó idegeskedéssel teli hazai világot, amit a színpad előtt és mögött imbolygó videokamerák mindig hűségesen rögzítenek. Több koncerten nem is készült külön hangfelvétel, mert hiányzott a pénz, és az eredeti légkört éppen az az esetlegesség idézte vissza, amit a kamera mikrofonja rögzített. Hasonlóan ehhez a látszólag hanyag, tűnődő valóságrögzítéshez, a filmbe iktatott két „kamaraopera" is a klipek happy rock and roll értelmezését akarja cáfolni. Klipesen irracionális világunkban ugyan a magyar undergroundréteg már-már mitológiai figurái tűnnek fel – Dixi, Pauer Henrik – a Fiatal Művészek (akváriumszerűvé lényegített) Klubjában, furcsa esetlenségükkel azonban mégis inkább elidegenítően hatnak.

A Rocktérítő nagyon szomorú film. Arról szól, hogy Magyarországon nem létezhet igazi rock and roll: „...Mert az az ember, akiből olyan indulattal robbannak ki a dolgok, hogy még a hallgatóság utolsó soraiban is erősen hallatszanak, az nem tud olyan környzetben élni, ahol tíz vagy tizenegy órakor lekapcsolják a főkapcsolót, mert a környék lakói már nyugovóra tértek. Az igazi rock and roll olyan fokú devianciával jár együtt, amit egy korán fekvő ország sajnos nem tud tolerálni" – magyarázza a rendező. Ez a felismerés ragadtatja egyre elkeseredettebb és végül már önpusztító kitörésekre a főszereplő Pajor Tamást. A film egyik legdrámaibb epizódja, amikor egy sikertelen koncertjéről és a végül sebesülésével végződő dühödt rombolásáról készült videofelvételt nézi vissza újra a kamera előtt, immár röhögve, de bepólyált karral.

Végül a Rocktérítő a több mint egyéves, kényszerből erényt kovácsoló forgatási metódusának köszönhette, hogy a történet túllépett a zene körein és ezzel új, mélyebb dimenziót is kapott. A Neurotic ugyanis időközben testületileg szakított addigi rock and roll életvitelével, megtértek Istenhez, és ma is egy keresztény gyülekezet tagjai. A filmben ez mintegy keretet képez az eredeti téma körül: a nyitóképeken az új felállású istenes zenekar Jézusról énekel, befejezésül pedig öltönyben, a Móricz Zsigmond körtér járókelői között zenélve próbálnak másokat is megtérésre ösztönözni. Itt már egy rövid hajú, nyakkendős Pajor Tamást láthatunk viszont, aki elégedett volt a róla készült filmmel, de az említett kamaradarabokban már nem vállalt színészi szerepeket.

A Rocktérítőt alapvetően moziforgalmazásra találták ki – Magyarországon széles körű nézettségre más formában aligha számíthat valaki –, ezért a videomuszterről külön filmváltozat készült, amit a másolásnál kissé túlvezéreltek, hogy a filmszalag így itt-ott beégve, túl harsány tónusokkal emlékeztessen a videóra, mint közegre, ami a puszta technikán túl is hordoz valami üzenetet.

A film tehát, ami természetesen videokazettán is hozzáférhető, jóval túlnőtt az eredeti elképzelésen. Megőrzi ugyan egy valahai rockegyüttes néhány dalát, de ennél jóval többet is: a nyolcvanas évek ifjúsági mozgásaiból dokumentál egy szeletet.

Torma Tamás

Urbán Mariann és Gémes (Dixi) János

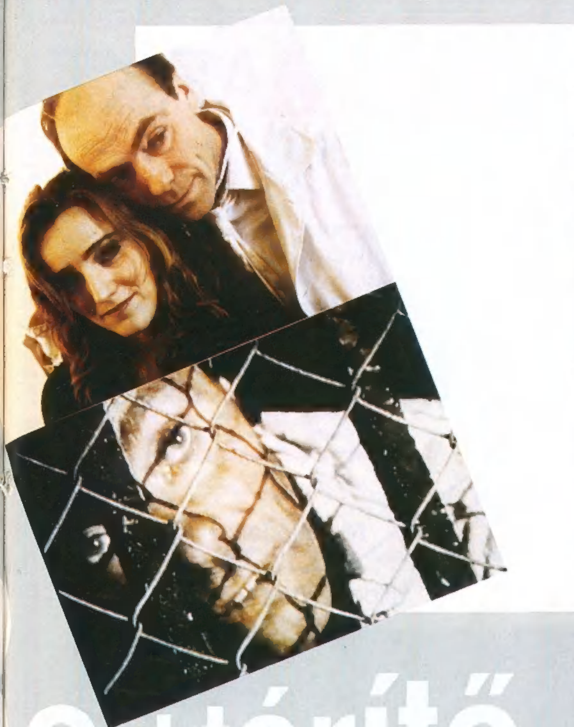
R

Pajor Tamás

Pauer Henrik, Urbán Mariann és Pajor Tamás

Molnár Ildi
és Vácz (Berti) Adalbert

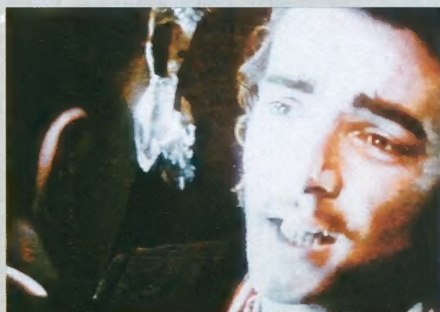

Ocktérítő

Pajor Tamás

Bojki
(Zsiráf)
László,
Dixi,
X. J.
és Klöpfler
Tibor

KOMA ELEKTRO MARKT

VIDEO · TV · AUDIO

- Videokamerák
- Videomagnók
- Színes televíziók, monitorok
- Hifi tornyok
- Autórádió -magnók
- Kazetták
- Számítógépek
- Mikrohullámú sütők

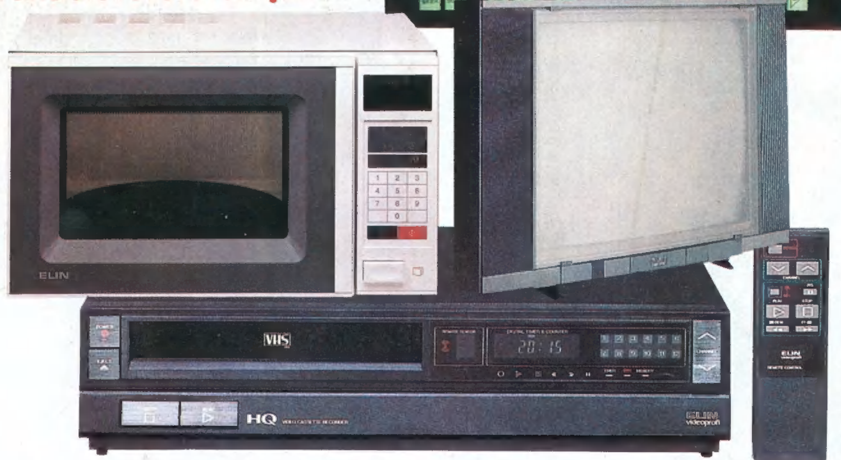
A készülékeket GELKA garancialevéllel árusítjuk!

■ **MÜNCHEN 40** (NSZK)
Dientzenhofer str. 66.
Tel.: 00-49-89-3118454

■ **GATTENDORF** (AUSZTRIA)
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

SAMSUNG

Panasonic

Mwst. adóvisszatérítés előre!
UDVARIAS, MAGYAR NYELVŰ KISZOLGÁLÁS!
Az üzlet előtt tágas parkolási lehetőség!

A KOMA Elektro-Gelkaker közös mintaboltjában kiválaszthatja, kipróbálhatja és megrendelheti az Önnek tetsző készüléket. VII., Dohány u. 48. Tel.: 222-075/227-842 Csomagküldés müncheni raktárunkból.

Hasonlítsa össze árainkat a nagyáruházak áraival!